

Protocoll,
hållna
hos
Högloflige
Ridderskapet och Adeln,
vid
Lagtima Riksdagen i Stockholm,
År 1828.

Första Häftet.

STOCKHOLM.
Tryckta hos *Johan Hörberg*, 1828.

Protocol

1881

1881

Höfliche

Ritterstapel und Adm.

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1828.

Sedan Kongl. Maj:t, genom öppet Bref af den 3:dje sisl. September, i Nåder behagat erinra samtelige Sveriges Rikes Ständer, att, i följd af deras, enligt Grundlagens föreskrift, uti 51 §. af Beslutet vid sista Riksdag, meddelde kallelse, till ett allmänt Lagtima Riksmöte den 4 November 1828 sig i hufvudstaden infinna; blef Riksdagen å sistnämnde dag med vanlige Ceremonier utblåst, och tacktes Kongl. Maj:t i Nåder förordna till LandtMarskalk En af Rikets Herrar, Öfverste-KammarJunkaren, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden Herr *Grefve Carl De Geer*, hvilken, efter det han inför Kongl. Maj:t aflagt LandtMarskalks-Eden, och blifvit öfverlemnad till de tvänne äldste närvarande Grefvar, Öfver-HofStallmästaren, GeneralMajoren, SecundChefen för Kongl. LifGardet till Häst, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, samt Riddaren af Kejslerliga Ryska S:t AnnæOrdens 1:sta Class och af Kongl. Preussiska Merite-Orden, Herr *Grefve Magnus Brahe*, samt ÖfversteKammarherren, CeremoniMästaren

i Survivance vid Kongl. Maj:ts Orden, Commendeuren af Kongl. Nordstjerne- och Riddaren af Kongl. SvärdsOrden, Herr *Grefve Gustaf Lewenhaupt*, begaf sig till Riddarhuset och emottogs vid ingången derstädes af RiddarhusDirectionen, RiddarhusSecreteraren och öfrige till Ridderskapets och Adelns Canzli hörande personer; hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken*, enligt 12 §. i RiddarhusOrdnningen, utsatte tiden till första uppropet af Ridderskapets och Adelns första anteckning till den nästpåföljande dagen, Onsdagen den 5 November kl. 10 förmiddagen. Å nämnde dag blef första uppropet af berörde anteckning, i närvaro af trenne utaf *Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken* utsedde Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, jemte Ordföranden i RiddarhusDirectionen, En af Rikets Herrar, Generalen, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, Riddaren af Konung Carl XIII:s Orden Herr *Grefve Jacob De la Gardie*, samt trenne af RiddarhusDirecteurerne, RiddarhusSecreteraren och RiddarhusFiscalen, under *Hans Excellence Herr Grefvens och LandtMarskalkens* Ordförande, verkställd, och andra uppropet af nämnde anteckning på enahanda sätt fortsatt, vid samma tid den påföljande dagen; Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* tillkännagaf, att andra anteckningen, likaledes fördelad i

tvänne upprop, komme att, enligt 13 §. i RiddarhusOrdningen, för sig gå dagen förr, än Konungen i Nåder kallar Ständerne på Rikssalen.

Emellertid sammanträdde Höglofl. Ridderskapet och Adeln första gången

Onsdagen den 12 November

in Pleno klockan half till 10 förmiddagen.

Sedan *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken* äskat ljud med klubban, öppnade han sammankomsten med följande tal:

Högvälborne Herrar Grefvar, Friherar, samt Högloflige Ridderskap och Adel!

Den röst, som vid detta tillfälle till Ridderskapet och Adeln framför sin första vördnadsfulla hälsning, har fordom från detta rum vid så många tillfällen och med så mycket skäl för Ridderskapet och Adeln framställt uttrycken af sin vördnad, tacksamhet och orubbliga tillgifvenhet. Det förnyade vedermäle af Konungens Nåd och förtroende, hvaraf jag äfven vid detta Riksmöte fått röna ett dyrbart bevis, kan ej annat än hos mig, om möjligt, ännu me-

ra föröka den allvarliga föresats att, genom uppfyllandet af min pligt, göra mig förtjent af denna nåd och värdig detta förtroende. Att kunna uppfylla detta, fäster jag dock dervid det hopp och den uppriktiga önskan, att af Ridderskapet och Adeln omfattas med den godhet och det förtroende, hvaraf jag vid sist förflutne Riksmöte så många gånger rönt de mäst utmärkte och för mig så smickrande bevis, och hvarigenom uppfyllandet af min pligt och fullgörandet af mina skyldigheter för mig blefvo så lätta att verkställa. Jag vågar försäkra Ridderskapet och Adeln, att mitt högsta bemödande skall blifva, att göra mig förtjent af denna vänskap, detta förtroende; och då jag, med redliga uppsåt, med ett varmt nit att endast befrämja hvad rätt och gagneligt vara kan, en gång varit nog lycklig att hafva erhållit Ridderskapets och Adelns bifall till mitt handlingssätt, så är den bana jag vill följa för mig redan utstakad, och jag vågar vid detta tillfälle yttra, att dervid skola äfven nu vara mina ledare, Redlighet, de renaste afsigter mot Konung och Fosterland, tillgifvenhet för Ridderskapet och Adeln, samt en allvarlig föresats att, enligt samvete och pligt, värdigt söka uppfylla det hedrande och ansvarsfulla kall jag mig åtagit. — Med förklarande af dessa tänkesätt, lika orubblige, som den tillgifvenhet jag hyser och alltid skall hysa för Ridderskapet och Adeln,

börjar jag nu våra viktiga öfverläggningar, och anhåller att uti Herrar Grefvars, Friherrars samt Ridderskapets och Adeln's fortfarande vänskap och förtroende alltid få vara bibehållen.

Upplästes följande Kongl. Maj:ts till *Hans Excellence Herr Grefven och Landt-Marskalken* aflåtna Nådiga skrifvelse, så lydande:

CARL JOHAN med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung. Vår synnerliga Ynnest och nådiga benägenhet med Gud Allsmäktig, Troman, Herr Grefve, En af Rikets Herrar, LandtMarskalk, ÖfversteKammarJunkare, Riddare och Commendeur af Vår Orden, Ordens ÖfversteSkattmästare! VI hafve i nåder låtit Oss föredragas Eder, å Ridderskapets och Adeln's vägnar, till Oss, under den 21 December 1823, aflåtna underdåniga skrifvelse, till svar å Vårt, under den 18 i samma månad, afgångne nådiga Bref med stadfästelse å vissa §§. af det nya Förslag till RiddarhusOrdning, som under den 4 December nämnde år blifvit till Oss inlemnadt. J anfören härvid i underdånighet, att som Ridderskapet och Adeln, vid anställd jemförelse af de §§:s innehåll, som VI i nåder gillat, och de, hvilka VI ej till pröfning företagit, funnit, att de §§., som

blifvit gillade, innefattade mindre betydliga afvikelser från hvad uti de motsvarande §§. i 1818 års RiddarhusOrdning redan är stadgadt, hvaremot de icke bifallne §§. afhandlade åtskillige af Ridderskapet och Adeln, vid sistförflutne Riksdag, såsom väsendtliga ansedde principfrågor, dels i afseende på villkoren för representationsrättens utöfvande af Ridderskapet och Adeln vid Riksdag, dels ock rörande ett närmare bestämmande af sättet för öfverläggningarnes förande inom Ståndet, med flere viktiga ämnen; hvadan och då VI, i anseende till tidens otillräcklighet, ännu icke hade kommit i tillfälle att genomgå och granska det af Ridderskapet och Adeln för sin del godkände nya Förslag till RiddarhusOrdning i hela dess vidd, men 52 §. i gamla RiddarhusOrdningen, eller den deremot svarande af Oss godkände 50 §. i nya redactionen, som bestämmer, huru stadfästelse å RiddarhusOrdningen må lemnas, icke föreskref någon tid för en dylik stadfästelses meddelande, samt Ridderskapet och Adeln dessutom ansåg det utgöra en tillfredsställelse för sig, att äfven i de nu icke antagne delar känna i hvad mån VI torde finna desamma kunna gillas, äfvensom att emottaga de upplysande anmärkningar, som VI torde täckas Ridderskapet och Adeln meddela, i afseende å hindren, som för ett godkännande af desamma kunnat möta, och i betraktande

jemväl deraf, att en RiddarhusOrdning, som i afseende å vigten och beskaffenheten af sina bestämmelser, i märklig mån närmande sig till en Grundlags natur, och derföre syntes till alla delar böra äga det nogaste sammanhang och öfverensstämmelse, svårligen, efter hvad Ridderskapet och Adeln förmenade, skulle, med hopp om dessa fördringars uppfyllande, kunna hopfogas af den gamla RiddarhusOrdningens bibehållne §§, och de, hvilka blifvit hemtade från det af Ridderskapet och Adeln uppgjorde Förslag till RiddarhusOrdning; anhöll Ridderskapet och Adeln, på grund af dessa betänkligheter, i underdånighet, att utfärdandet af en ny RiddarhusOrdning kunde uppskjutas, till dess VI ägt tillfälle, att granska det af Ridderskapet och Adeln afgifne Förslag i sitt hela sammanhang, samt att, i fall detsamma tillvunne sig Vårt nådiga gillande, VI då måtte i nåder tackas anbefalla Författningens utfärdande så tidigt före nu ingångne Riksdag, att den dervid måtte kunna tjena Ridderskapet och Adeln till efterrättelse; men att i den händelse åter VI skulle finna Ridderskapets och Adeln omnämnde Förslag icke vara af den beskaffenhet, att stadfästelse derå i det hela kunde följa, VI då tacktes meddela Ridderskapet och Adeln Vårt nådiga svar, med uppgifvande af skälen dertill, vid början af denna Riksdag, och att således 1818 års RiddarhusOrdning, som af Oss blifvit

sanctionerad, komme att emedlertid i allöfunda till efterlefnad; anhållande Ridderskapet och Adeln slutligen, att för Oss få uppgifva orsaken, hvarföre Ridderskapet och Adeln önskat en ny redaction af RiddarhusOrdnningen, den nemligen, att alla de stadganden, som röra adliga värdigheter och representations-rättigheten, måtte skiljas från de stadgar, hvilka angå Riksdagsmannarättighetens utöfvande, såsom gemensamma för alla Stånden, och bestämda af Grundlagen.

Detta ärende hafve VI i noga öfvervägande tagit, och gifve Eder härmed till svar i nåder tillkänna, att då Förslaget till den nästan fullkomligen omarbetade RiddarhusOrdnningen den 4 December år 1823 till Vår nådiga stadfästelse af Ridderskapet och Adeln öfverlemnades, och pröfningen deraf således var inskränkt inom den korta tid af Riksdagen, som då återstod; ansågo VI mest förenligt så väl med ämnets vikt, som med det förtroende, allmänna stadganden böra medföra, och hvilket genom täta och väsendtliga förändringar alltid förminskas, att endast pröfva och antaga de §§., som icke innefattade några betydligare afvikelser från den förra RiddarhusOrdnningen, samt att derjemte uppskjuta pröfningen af de viktigare förändringarne till en mera läglig tid, då tänkesättet om dessas nytta och nödvändighet vid

Ridderskapets och Adelns nästa sammanträde, och i händelse då samma åsigter deröfver skulle yttras, hunnit närmare utveckla sig och stadgas. Detta grundade Vårt nådiga Beslut af den 18 December 1823, och VI hafve derföre ej funnit skäl, att lemna Vårt nådiga bifall till Ridderskapets och Adelns gjorde underdåniga anhållan, att antingen utsträcka den redan gifne stadfästelsen å vissa §§. af den nya RiddarhusOrdnningen till det hela af Förslaget, eller ock att, med upphäfvande af denna stadfästelse, anse RiddarhusOrdnningen af den 16 Julii 1818, såsom ägande fortfarande kraft och verkan.

Då Ridderskapet och Adeln till Oss framfört den underdåniga önskan, att VI vid nu öppnade Riksdag i nåder tacktes meddela Ridderskapet och Adeln skälen till Vårt afslag å de §§. af det nya Förslaget, som icke blifvit stadfästade, hade VI bordt förvänta, att äfven skälen, å Ridderskapets och Adeln's sida, till en fullkomlig omarbetning af en af Oss vid slutet af 1818 års Riksdag gillad och med Vår höga underskrift utfärdad RiddarhusOrdnning hade på annat sätt blifvit uppgifne, än endast genom de förändrade §§:nes ordalydelse och den slutföljd, som deraf sjelfmant lemnades att draga, men då sådant likväl icke skett, hafva VI ansett någon ytterligare utveckling af orsakerne till bifall eller för-

kastande dels utan ändamål, dels genom redan iakttagne former icke påkallad.

Den allmänna grund till den åsyftade omarbetningen af 1818 års RiddarhusOrdning, som i Ridderskapets och Adelsns sednare underdåniga skrifvelse af den 21 December 1823 uppgifves, nemligen, att alla de stadganden, som röra adliga värdigheten och representations-rättigheten, måtte skiljas från de stadgar, hvilka angå Riksdagsmannarättighetens utöfvande, såsom gemensamma för alla Stånden, och bestämda af Grundlagen, är, med få afvikelser, tillämplig på nummerföljden af §§:ne i 1818 års RiddarhusOrdning; och då Ridderskapet och Adeln i ofvanåberopade underdåniga skrifvelse medgifvit, att de af Oss, under den 18 December 1823, gillade §§. af det nya Förslaget ej i betydlig mån afvika från den gamla redactionen, synes ej eller grund vara till den yttrade farhågan, att detta hopfogande af den gamla RiddarhusOrdningens bibehållna §§. med de, hvilka blifvit hemtade från det af Ridderskapet och Adeln sednast uppgjorde Förslag, icke skulle kunna uppfylla fordringarne på sammanhang och öfverensstämmelse. Dessutom kunne VI icke erkänna den grundsatts, att Vår oinskränkta pröfnings- och stadfästelse-rätt å Ridderskapets och Adelsns underdåniga Förslag till ändring i RiddarhusOrdningen bör omfatta

det hela af ett Förslag, och icke äfven kunna inskränkas till särskilda delar. På detta sednare sätt har den vid föregående Riksdagar, då förändringar i Riddarhus-Ordningen af Ridderskapet och Adeln blifvit begärde, alltid blifvit iakttagen, utan att af Ridderskapet och Adeln någon anmärkning dervid blifvit gjord, eller skäliggen kunnat göras, enär, genom en lika behandling, de vigtigaste constitutionelle Förslag äfvenledes blifvit så väl å Vår, som å Rikets Ständers sida, afgjorde.

I anledning häraf, hafve VI, den 2 Junii 1824, i nåder befallt, att Riddarhus-Ordningen, sådan den, under den 18 December 1823, af Oss blifvit gillad, skulle till allmän efterrättelse genom trycket utfärdas.

Om detta allt ägen J, Herr Grefve, att Ridderskapet och Adeln behörigen förståndiga; Befallande VI Eder för öfrigt Gud Allsmäktig synnerligen Nådeligen. Stockholms Slott den 8 November 1828.

CARL JOHAN.

D. v. Schulzenheim.

Lades på Bordet.

Börjades uppläsning af RiddarhusOrdn-
ningen af den 18 December 1823.

Herr Riben, Carl Wilhelm: Den nu
uppläste 2 §. af RiddarhusOrdnningen stad-
gar uttryckligen, att, *hvad vidkommer de*
ätter, hvilka efter RegeringsFormens an-
tagande blifvit med Adelskap, eller Gref-
lig eller Friherrlig värdighet förlänte, så
förhålles med dem efter det som i Rege-
ringsFormens 37 §. finnes stadgadt. Den-
na 37 §. lyder sålunda: Konungen äger
att upphöja till Adeligt stånd och värde
Män, som genom trohet, tapperhet och dygd,
lärdom och nitiske tjenester gjort sig af Ko-
nungen och Riket synnerligen förtjente.
Konungen må med Grefligt och Friherrligt
stånd benåda Män, som genom stora och
utmärkta förtjenster dertill värdige anses.
Ej må Adelskap, eller Greflig eller Fri-
herrlig värdighet, som hädanefter förlä-
nas, tillfalla flere än den, hvilken adlad
eller upphöjd blifvit, samt efter honom hans
äldste manliga Bröstarfving i rätt nedsti-
gande, led efter led, samt efter denna grens
utgång, Stamfadrens närmaste manliga af-
komling, och så vidare: Oaktadt den tyd-
liga ordalydelsen i 37 §. RegeringsFormen
har, vid den sist förrättade anteckningen
af Ridderskapets och Adels Ledamöter,
en yngre son till en afliden Riddersman,
som efter år 1809 blifvit uti Adeligt stånd
och värde upphöjd, erhållit inträdesPollet.

Orsaken dertill lærer vara, att den äldre sonen, redan under fadrens lifstid, blifvit särskildt till adelig värdighet upphöjd. Jag uppskjuter för ögonblicket allt eget omdöme, hvilken af bröderne d'Orchimont bör inträda i fadrens lediga Nummer, men händelsen är alldeles ny, och då den nu inträffat, synes den äfven framdeles kunna äga rum. Jag hemställer således, om det icke vore skäl, att frågan nu må blifva sluten, så att det beslut, som nu derom fattas, kunde komma att tjena till rättelse för framtiden; i hvilket afseende jag tar mig friheten föreslå, att Ridderskapet och Adeln täcktes infordra RiddarhusUtskottets utlåtande, huruvida Utskottet anser Major d'Orchimonts ätt ännu vara lefvande, eller icke, och i förra fallet, hvilkendera af Bröderne d'Orchimont må äga rätt att den representera.

Herr *von Francken, August*: Den värde Talaren, som nu yttrat sig, har önskat, att denna fråga måtte öfverlemnas till RiddarhusUtskottets utlåtande. Jag anhåller få fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att RiksdagsOrdningen stadgar, det alla förklaringar af Grundlagarne skola af ConstitutionsUtskottet upptagas och afgöras, hvarföre jag, för min del, ej anser ifrågavarande ämne, såsom härledt från en olika ansedd tydning af Grundlagen, kunna till RiddarhusUtskottet remitteras.

Herr *Riben*: Äfven jag är öfvertygad derom, att denna fråga sluteligen bör af ConstitutionsUtskottet behandlas; men jag ser ej, att något hinder är lagdt för ett yttrande af detta Utskott, derigenom att ämnet först till RiddarhusUtskottet hänvises.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henrik*: Jag utber mig, att få förena mig i hvad Herr *Riben* rörande denna fråga yttrat.

Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob: Då vid den sist förrättade anteckningen den fråga förekom, som Herr *Riben* nu framställt, behagade Herr *Grefven* och *LandtMarskalken* inhämta *Riddarhus-Directionens* närvarande *Ledamöters* samt öfrige till anteckningens öfvervaro kallade *Herrars* tanka i ämnet. *Directionen* och desse *Herrar* funno det ej vara dem tillständigt, att utesluta en ätt, som ännu vore lefvande. Öfverste *Dorchimont* ägde annan Nummer, vapen och till och med namn. Af desse skäl ansåg man att, då Öfverste *Dorchimont* ej ägde rätt att begära anteckning under sin faders nummer, dennes andra son borde inträda i fadrens rättighet. Jag får tillägga, att om detta ämne nu skulle uppskjutas och till *RiddarhusUtskottet* öfverlemnas, skulle möjligen den olägenhet inträffa, att om den nu antecknade *GeneralIntendenten* *Dorchimont*
möje-

möjiligen valdes till Bänkmän, Elector eller UtskottsLedamot, blefve sådant en nullité, i händelse RiddarhusUtskottet ansåg honom icke till anteckning berättigad. Jag önskar således och tillstyrker, att frågan dessförrinnan måtte blifva afgjord.

Herr von Hartmansdorff, August: Jag delar den åsigt Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie framställt i sednare delen af sitt yttrande, att man nemligen icke kan uppskjuta denna frågas afgörande, intill dess Utskotten blifvit valde, emedan, om ett misstag då funnes vara begånget, man emellertid hade fortgått på en oriktig bana; men jag skulle tro, att all nödig rättelse kunde vinnas, blott saken företoges före Bänkmansvalet, och sedan andra anteckningen för sig gått, då Ståndet först kan anses vara fullständigt organiseradt. Vördsammeligen hemställer jag således till Herr Grefven och LandtMarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om icke uppskof intill dess kunde äga rum.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om icke den af Herr Riben väckte fråga, angående GeneralIntendenten d'Orchimonts rätt, att intaga säte och stämma för adeliga ätten d'Orchimont N:o 2227 kunde hvila på Bordet, under förklarande, det *Hans Excel-*

lence skulle vid ett annat tillfälle för Ridderskapet och Adeln föredraga frågan, så tidigt, att densamma kunde, innan Bänkmanstvalet företoges, varda pröfvad och afgjord.

Bifölls.

Fortsattes läsningen af RiddarhusOrdnungen till slut.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*:
Då en ny RiddarhusOrdning nu blifvit uppläst, har jag ej trott mig längre böra återhålla yttrandet af min öfvertygelse, att denna Riddarhus-Ordning, ej mindre än Kongl. Maj:ts i dag uppläste Nådiga Skrifvelse, i min tanka, sakna den öfverensstämmelse med Ridderskapets och Adeln vid sista Riksdag fattade beslut, som jag tror vara nödig, vid alla lagstiftnings åtgärder, de lagstiftande magterne emellan. Jag känner ganska väl, att RiddarhusOrdnungen bjuder, det intet beslut inom Ridderskapet och Adeln får fattas, innan andra anteckningen för sig gått, och att således ingen discussion i ämnet nu kan äga rum; men jag anser mig emedlertid böra reservera de ätters rätt, som, till följd af den nu uppläste RiddarhusOrdnungen, ej finna sin representations-rätt sådan, som den borde vara. Det är blott såsom en reservation jag nu velat göra denna anmälan.

Grefve *Horn, Claes Fredrik*: Det är med oro och bekymmer jag vid början af denna Riksdag ser ett tillstånd framställa sig, som jag icke hade väntat, då Herr Grefve De Geer å nyo åtagit sig ledningen af Ridderskapet och Adelns öfverläggningar. Det är utan all fråga, att den nu uppläste RiddarhusOrdningen icke är tillkommen med Ridderskapets och Adelns bifall. Tvärtom beslöt Ståndet, vid slutet af sista Riksdag, att den då föreslagne nya RiddarhusOrdningen skulle komma att gälla i hela sin vidd, eller ock att den gamla borde blifva oförändrad. Att Ridderskapets och Adelns då fattade beslut ej ansågs vara lagstridigt, hevisas deraf, att Herr Grefven och LandtMarskalken ej vägrade att derå göra proposition. Jag instämmer för öfrigt i den reservation Friherre Anckarswärd nyss afgifvit.

Upplästes Stadgan till ordnings vinnande vid Höglofl. Ridderskapets och Adelns sammankomster m. m., af den 16 November 1823.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*: Tiden utbildar formerne. och vanorne grundlägga oformligheter. Jag tager mig friheten att fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på ett bruk, hvarvid förr intet afseende blifvit gjordt. Bruket har förr

varit att, vid återkomsten af Ridderskapets och Adels HälsningsDeputation till de öfrige RiksStånden, anmoda den Ledamot, som anført densamma, att inför Ståndet uppläsa de tal han hållit. Jag tror, att, då sådane tal hållas å Ridderskapets och Adels vägnar, det är mera formenligt, att afhörandet äger rum, förr än Deputationen afgår. Jag tror, att detta äfven vore ett exempel för de öfrige Stånden, att ej vid denna första hälsning göra sine tal till långa afhandlingar, utan blott till välönskingar, i anledning af Riksdagens början, en bestämmelse, som i RiksdagsOrdningen för dem är stadgad. Jag hemställer således, om det icke vore lämpligt, att vi nu kunde få afhöra talen, innan Deputationen afgår.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade de Herrar Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, hvilke åstundade att deltaga, så väl uti den stora Deputationen, bestående af 48 personer, hvilken komme, att i morgon klockan half 2 eftermiddagen i underdånighet uppvagta Hans Maj:t Konungen och Det Kongl. Huset, som ock i den vanliga HälsningsDeputationen, hvilken borde på förmiddagen till de öfrige Stånden afgå, att anmäla sig till anteckning hos RiddarhusFiscalen; och tillkännagaf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken*, det

Hans Excellence, Generalen m. m. Herr Grefve Jacob De la Gardie, uppå Herr LandtMarskalkens anmodan, benäget åtagit sig, att anförä sistnämnde HälsningsDeputation, hvarefter Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken yttrade, att då det tillförene alltid varit vanligt, att sedan Ordföranden för Ridderskapets och Adelns HälsningsDeputation till de öfrige RiksStånden från bemäldte RiksStånd med Deputationen återkommit, anmoda Ordföranden, att inför Ridderskapet och Adeln uppläsa de hos de öfrige RiksStånden hållne Tal, ansåg Hans Excellence sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln skulle finna lämpeligt, att man nu äfven finge på enahanda sätt förfara.

Ropades någre Nej.

I anledning hvaraf Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken frågade, om Ridderskapet och Adeln önskade, det Hans Excellence skulle anmoda Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, att nu genast inför Ridderskapet och Adeln uppläsa de Tal, hvilka han, såsom Ordförande för Ridderskapets och Adelns HälsningsDeputation, ämnade att hos de öfrige RiksStånden hålla.

Ropades Ja.

Hvarefter Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken anmodade Hans

Excellence Herr *Grefve De la Gardie*, att uppläsa berörde Tal, hvilke altså af Hans Excellence Herr *Grefve De la Gardie* upplästes, så lydande:

Till Högvördige PresteStåndet:

Högvördigste Herr Doctor och ÄrkeBiskop, samtliga Ledamöter af det Högvördiga Ståndet!

Till det Högvördiga Ståndet, Religions, sanningens och fridens tolkar, får Ridderskapet och Adeln, genom Oss, sine Deputerade, återbära deras aktningsfullaste hälsning, deras uppriktigaste lyckönsknin-
gar till det nu började Riksmöte.

Med tankan fästad på det framfarna, på det närvarande, på det kommande, kallade af den Konung, hvilken Försynen i sin godhet skänkte Scandiens lyckliggjorda Folk till räddning och stöd, manade att öfverlägga om ett gemensamt Fosterlands väl, äro stora minnen, dyra pligter oss lemnade. Ej mera hotas våra landamären af roflystna fiender; lugnet och trefnaden, en följd af friden och samdräkten, har oafbrutet, sedan vår sista sammankomst, varit ett älskadt Fosterlands sälla lott. Styrelsens vishet, Folkets tillgifvenhet och ett gemensamt sträfvande till det rättas ernå-

ende, har fullkomnat våra önsknings; och Allmagten med välbehag hört våra böner för framgången af våra företag, skänkt dem välsignelsen. Söken att förtjena dess fortfarande hägn, och veten att värdera den lycka, vi njute.

Det Högvördiga Ståndet, hvars dyra kall, hvars höga bestämmelse det blef, att tolka sanningens heliga lära, att sprida upplysningen, att mana till pligternes uppfyllande, till redlighet, ordning och skick, skall gifva oss efterdömen af den tro, de dygder och den uppoffring af ensidiga fördelar, hvilka utgöra grunden för Rikens bestånd, för allmänt väl, och den sällhet, medvetandet af uppfyllda pligter ofta i tiden, alltid i evigheten, skänker. Det är i Edra gerningar, i Edra efterdömen, vi skole finna en föresyn; i Eder upplysning den, hvilken vi böre söka, och i den gudomliga lära, J frambären för jordens Folk, den säkraste ledare i de glada stunderna, den vissaste tröst, då motgången eller bekymrer möta.

Det är under förnyad tillönskan, det Fridens och Enighetens Gud måtte förläna välsignelse till Edra företag, vi utbedje oss det Högvördiga Ståndets vänskap och försäkre det om vår högaktning och tillgifvenhet.

Till Vålloflige BorgareStåndet:

Högädle Herr Taleman, samtelige Ledamöter af det Vålloflige BorgareStåndet!

Genom oss, sine Deputerade, får Ridderskapet och Adeln till det Vållofl. BorgareStåndet återbära dess uppriktigaste hälsning, dess lifligaste önskningsar vid början af detta Riksmöte.

Det Stånd, hvars yrken och företag först och närmast rubbas af krigets olyckor, kan ej undgå, att, gemensamt med Ridderskapet och Adeln, höja tacksamma lofoffer till Allmagts Herre för det lugn, Fosterlandet, allt sedan vår sista sammankomst, njutit. Ostörd har Svenska flaggan svajat i alla haf, och Sveriges handel, skyddad af vår Konungs vishet, af Dess kraftfulla steg, sett framgång och vinst kröna företagen.

Det är ej mer för att möta hotande faror, för att bota lidne skador, eller att betäcka gjorde förluster, en vis Konung sammankallat Svea Rikes Ständer. Det är för att, i följd af Grundlagens kraf, vid de uti densamma, efter visse mellanrum, bestämde tider, samråda med sitt folk, meddela dem resultaterne af det framfarua och det kommandes ljusa förhoppningar, att visa dem hvad som är gjordt för de-

ras väl, hvad än kan återstå att göra, och utfinna medel till de möjliga bristernas förbättrande, till det helas fullkomnande.

Det är med dessa glada åsichter vi åter mötas, det är med fastaste föresatts, att gemensamt verka det goda Ridderskapet och Adeln med ett sannt nöje hälsar det Vållofl. BorgareStåndet, och i deras omsorgsfulla nit, deras ifriga bemödande, deras kunskaper och deras upplysning påräknar ett säkert och kraftfullt biträde för Fosterlandets väl och Konungens omsorger för det samma.

Det oupplösliga samband, hvilket pligterne och behofven gemensamt bjuda emellan jordbruk, handel, slöjder, näringar, med ett ord, alla de grenar, hvilka utgöra Samhällens bestånd, kan ej utan våda för alla brytas; och om lycklige nog att för närvarande se en nära förening det knyta, bör ej derföre något underlåtas, att bibehålla denna sälla ställning, och alla bemödanden användas för det enda stora föremålet: Fäderneslandets väl.

Ridderskapet och Adeln, som i det framfarnas erfarenhet ser det mäst grundade hopp för de stundande tidehvarfven, skall icke underlåta, att dertill bidraga, och väntar af det Vållofl. BorgareStåndet den fullkomligaste medverkan häruti.

Det är med dessa tänkesätt Ridderskapet och Adeln ber det Vällofl. Borgare-Ståndet vara försäkradt om deras beständiga aktning och vänskap.

Till Hedervärda BondeStåndet:

Hedervärda Taleman och samtelige Ledamöter af det Hedervärda BondeStåndet.

Till det Hedervärda BondeStåndet, till detta Stånd, som i yrken, åligg och förmaner, i fosterlandets odling, i deltagandet af dess försvar äger en så stor öfverensstämmelse med Ridderskapet och Adeln, återbära vi Ridderskapets och Adelns första hälsning och lyckönske det vid nu påbegynte Riksmöte.

Samlade å nyo på sine rum vid den tidepunkt våra Grundlagar bjuda, ser Ridderskapet och Adeln med lifligaste tillfredställelse lugnet och trefnaden inom det åldriga Scandiens gränsor, enighet och förtroende allt mer och mer ökas, sambandet medborgare emellan allt fastare knytas, och sällheten råda, under det så många andre länder, rof för våldet och oenigheten, blöda, och tvedrägtsfacklan härjade blossar. Höjom till allmagten tacksamma looffer för de många välgerningar vi njutit, för det lugn vi njute; utbedjom oss

fortfarandet af Dess hägn och Nåd; Prisen Försynens godhet. Vörden den Regent oss af Dess hand beskärdes; — Understödjen Dess faderliga afsigter; — bidragen gemensamt att dela Fosterlandets bördor; — öfverläggen i lugn om Rikets angelägenheter — och varen förenade. — J skolen då förtjena Den Allgodes Nåd och bibehålla den lycka J ägen framför så många andra Folkslag att, deltagande i allmänna styrelsen, medverka i det goda — i stiftningen af dess lagar — i dess försvar och dess ära — och sjelfve bestämma de bidrag, som till det helas bestånd erfordras. Det är endast i den närmaste förening Medborgare emellan Samhällen tillväxa och förkofras, det är den som gifver den sva-ge styrka, och afhåller förtrycket. — Öppnom Häfdernas ojäfvade bok, och sen der de största stater falla rof för splitet, då åter andra, i medborgares ömsesidiga för-ening, höja sig till sällheten och magten. Det är ej i det otidiga klandret eller tadellet — eller yrkandet af nya fördelar på rättvisans bekostnad — eller i det trotsande öfvermodiga hotet man vinner målet. — "Allmänt väl;" Om än framgången till en tid skulle gynna Öfvermaktens, styrkans eller mängdens, alltid förnyade, oftast obilliga, fordringar; är det endast det rättsenliga, som äger bestånd, och förr eller sednare återgår allt till den jemnvigt, allt i natu-ren bör och skall äga. — Till den ordning rättskänslan bjuder; all öfverdrift strider

mot dess bud, — hvarje förmån orätt vunnin är blott ögonblicklig, och återfaller med dubbel tyngd på den i dag segrande, i morgon störtade, Öfvermagten.

Redelige Danemän! I arf af agtningsvärde fäder hafven J med Eder sjelfägande jord ärft sjelfständighetens känslor — Vördnad för Eder Regering — Lydnad för lagarne — kärlek för fosterjorden. Desse dygder, som i seklers längd stämplat Svenska Folket, och gjort Dess lott afundsvärd framför så många andre af läge, rikedom, — luftstreck, — naturförmåner och vidtomfattande gränsor mera gynnade Stater, böra af Eder heligt förvaras. Samma blod, som lifvade Edra kraftfulla fäder under den Store Regent, hvars valspråk var, Gud och Sveriges Allmoge, rinner än i Edre ådror och tillhör den Konung, Dess like i börd, i dygder och bragder, hvilken, lika som Han, af Folkets enhälliga röst kallades att pryda Sveriges sekel-åldriga Thron, och som i folkets kärlek ser sin belöning. Lemnen åt Edre barn, Edre efterkommande i stundande tidehvarf, de tänkesätt, hvilka höga och fasta, som våra fjällar — rena och fria, som den luft den andas, tillhöra redelige Svenske Män; Visen dem efterdömen af detta förtroende till Regering och Medborgare — detta lugn i öfverläggningarne — denna noggranna rättvisa i besluten — denna fasta föresats, att för Konung — Fri-

het — Fosterjord hafva, om det fordras, alt ospardt, och J skolen i MedStänders gemensamma deltagande finna mödorna lättade — i Edre egne samveten tillfredsställes; och när, efter slutade värf, J återvänden till Edert hem — Edra Makar — Edre Barn — Edre omgifningar, emottagas af deras glada välsignelser, och med dem under samma helgedomens hwall, hvarest stoftet af Edra bortgångna Fäder njuter hvilat och lugnet, der, hvarest J sjelfve första gången upptogos i kyrkans förening — der Eder andäktiga böuer så ofta nedkallade den Högstes hjelp och välsignelse i bekymrens stunder, — eller Edre glade loffer hemburos för njutne allmänna eller enskildta välgerningar, dela deras lifligaste glädje, skörda samtids och efterverlds välsignelser — och slutligen, då vid lifvets afton Edre grånade hjessor nedtyngas af samlade år, J gån att betala naturen alla dödligas gärd, och göra Eder sjelfva redo för Edra handlingar, — då skolen Edre lugne samveten, på frågan om hvad som utgjordt föremålet för Edre bemödanden, trösterikt svara Eder — Fosterlandet och Dess väl.

Må det blifva allas vår lott, så visst som J kunnen vara öfvertygade att i viljan att handla rätt, — att idka det goda, — att verka det gagnande, J alltid skolen finna hos Ridderskapet och Adeln de säk-

raste stöd, de fastaste biträden. Det är med dessa tänkesätt vi tillönske det Hedervärda BondeStåndet den Högstes välsignelse vid deras nu påbegynte arbeten och försäkre Det om Ridderskapets och Adelns upprigtigaste aktning, vänskap och tillgifvenhet.

Börjades uppläsning af Rikets Ständers till Stats-, Banco- och RiksgäldsVerkens öfverseende förordnade Revisorers den 14 December 1825 till Rikets Ständer afgifne Berättelse, om verkställd Revision af BancoVerkets afslutade räkenskaper för åren 1822 och 1823, den i sammanhang dermed förrätade granskning af Styrelsen och Förvaltningen vid detta Rikets Ständers Verk från senaste Riksdag, samt Verkets befundne tillstånd och ställning.

Herr *von Heynne, Georg*: Då Revisornes Berättelser så länge hafva varit tryckte, och jag förmodar, att de fleste af Ridderskapets och Adelns Ledamöter redan tagit kännedom om deras innehåll, samt de upptaga en stor volum, anhåller jag, att Herr Grefven och LandtMarskalken tacktes till Ridderskapet och Adeln framställa, huruvida Ståndet anser nödigt, att Berättelserne uppläsas, då hvar och en, som deraf vill taga närmare kännedom, kan särskildt få läsa dem i RiddarhusCanzliet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade: att då Revisorernes ifrågavarande Berättelser borde till de öfrige RiksStånden afsändas, för att derstädes uppläsas, och sedan de återkommit till Ridderskapet och Adeln, skulle till vederbörlige Utskotts handläggning öfverlemnas, samt det följakteligen icke vore tillfälle för Ridderskapet och Adeln, att i RiddarhusCanzliet taga kännedom af desse Handlingar, ansåg *Hans Excellence* sig böra hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att berörde Berättelser nu fingo, i likhet med hvad tillförne äfven varit brukligt, uppläsas.

Bifölls.

Härefter fortsattes läsningen af Rikets Ständers Revisorers ofvannämnde Berättelse, angående BancoVerkets tillstånd, men läsningen afbröts efter någon stund af en Deputation från det Hedervärda BondeStåndet, anford af Riksdagsmannen *Nils Månsson i Skumparp* från Malmöhus Län, hvilken yttrade:

Högvälborne Herr Grefve och LandtMarskalk, samt Herrar Ledamöter af Höglöflige Ridderskapet och Adeln!

Vid början af det Riksmöte, som åter församlar Svenska folkets Ombud, skyndar

BondeStåndet, att, genom oss sine Deputerade, till Höglofl. Ridderskapet och Adeln framföra sin vördsamma hälsning. Den frambäres med den fullkomligaste tillförsigt att mötas af välviljan och förtroendet, ty de, som kommit med redliga afsigter, hafva alltid hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln varit välkomne. Förr, då Fäderneslandet var i fara för utländskt våld, då enväldsbegäret, vidskeppelsen och egenyttnan rigtade sina försök mot Fosterländsk frihet, var det alltid Sveriges Ridderskap och Adel, som, i förening med en kraftfull och frisinnad Allmoge, visste att, ofta med vapnens segrar, alltid med ära och mannamod afvärja våldet, samt försvara och bevara den lagbundna friheten. Nu hafva stormarne tystnat — den samhällsordning, som alt mera stadgat sig, hotas ej mer af yttre eller inre inkräktare; men hoppet, att denna samhällsordning skall än mer utveckla sin kraft, att Fäderneslandet skall än mer tilltaga i enskild och allmän trefnad och välmåga, måste stödjas på öfvertygelsen om fortfarande af samma ridderliga anda, samma dygder, som i fordnå tider utmärkte Sveriges Adel. Och det är i denna öfvertygelse BondeStåndet får försäkra Höglofl. Ridderskapet och Adeln om BondeStåndets oinskränkta förtroende för Ridderskapet och Adeln, att medverka till allt, som främjar Fosterlandets väl, det gem-

men-

mensamma föremålet för en Landsfaderlig Styrelses och ett redligt Folks önsknings. Till detta ädla ändamål vill BondeStåndet använda allt sitt bemödande; Och de billiga förhoppningar Fosterlandsvännen fäster vid detta Riksmöte skola ej svikas, om det lemnar en ökad erfarenhet af det ömsesidiga förtroende, hvarmed Landets representanter böra gå hvarandra till mötes, och hvaruti, likasom i upplysta och kraftfulla rådslag och beslut, vi hoppas att nu, som tillförene, föreläses af Rikets första Stånd.

BondeStåndet innesluter sig uti Höglöflige Ridderskapets och Adelns fortfarande ynnest och bevågenhet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken svarade sålunda:

Ridderskapet och Adeln emottager med synnerlig fägnad försäkringarne om det Hedervärda BondeStåndets vänskap och förtroende. Ridderskapet och Adeln äro förvissade att äfven under detta Riksmöte uti det Hedervärda BondeStåndets handlingsätt finna förnyade bevis på den tillgifvenhet för Konung och Fosterland, på den Redlighet och på det förtroende till medStänder, som vid så många tillfällen af det Hedervärda BondeStåndet blifvit ådagalagde, och hvarigenom det Hedervärda Bon-

deStåndet skall förvärfva sig nya anspråk af vänskap och tillgifvenhet. Det skall för Ridderskapet och Adeln blifva icke allenast en pligt, utan äfven en fägnad, att lemna sitt kraftigaste biträde till allt, som kan leda till Fäderneslandets väl och medborgares lycka, och det skall för Ridderskapet och Adeln äfven blifva en tillfredsställelse, att i sin tillgifvenhet för det Hedervärda BondeStåndet fortfara, att vara hvad det alltid varit, samt omfatta det samma med oföränderlig aktning och förtroende. Jag får anmoda Deputerade att till det Hedervärda BondeStåndet återföra dessa Ridderskapets och Adelns tänkesätt.

Sedan Deputationen blifvit på vanligt sätt utbeledsagad, fortsattes läsningen af Rikets Ständers Revisorers ofvanberörde Berättelse om BancoVerkets tillstånd till slut; och beslöt Ridderskapet och Adeln, det skulle samma Berättelse med de öfrige RiksStånden communiceras.

Anmältes och emottogs en Deputation från det Vällofl. BorgareStåndet, anförd af Riksdagsfullmäktigen från Stockholms Stad, Rådmannen och Riddaren af Konung Carl XIII:des Orden *L. J. Lundgren*, hvilken å sitt Stånds vägnar hälsade Ridderskapet och Adeln med följande Tal:

Högvälborne Herr Grefve och Landt-Marskalk, En af Rikets Herrar, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden!

Högvälborne och Välborne Herrar Ledamöter af Höglöflige Ridderskapet och Adeln!

Vid den i GrundLagarne föreskrifne tid samladt till Allmänt Riksmöte, skyn-dar BorgereStåndet att genom oss, dess Deputerade, till Höglöfl. Ridderskapet och Adeln frambära den första vördsamma hälsningen och en uppriktig välönskan. Den tid, som framflutit, sedan Rikets Ständer sista gången voro samlade, lemnar i sanning mer än i ett afseende hugnande minnen. Oafbrutet lugn och fredliga förhållanden till Utrikes Länder, Konungamag-tens osparda omsorger för Rikets inre angelägenheter, Konungafamillens förökning och Fäderneslandets derigenom betryggade förhoppningar framställa sig härvid för medborgaren. Under sådane lyckliga omständigheter sammanträda nu Rikets Ständer till öfverläggningar och beslut för Fäderneslandets bästa; Och med allvarlige bemödanden för detta ändamål, anhåller BorgareStåndet att få vara uti Höglöfl. Ridderskapets och Adelns ynnest, vänskap och förtroende inneslutet.

Detta Tal besvarades af *Hans Excel-*

lence Herr Grefven och LandtMarškalken
på följande sätt:

Ridderskapet och Adeln emottager med erkänsla det Vållofl. BorgareStåndets första hälsning. Ridderskapet och Adeln, som alltid med vänskap och aktning omfattat det Vållofliga BorgareStåndet äro öfvertygade, att, under loppet af detta Riksmöte, erhålla förnyade anledningar, att till det Vållofliga BorgareStåndet lemna ojäfaktiga bevis på fortfarandet af dessa tänkesätt. Ridderskapet och Adeln har intet annat föremål, ingen annan önskan, än Fäderneslandets väl, och då likstämighet i tänkesätt är den säkraste grundval för inbördes enighet och förtroende, så äro Ridderskapet och Adeln förvissade, att det Vållofliga BorgareStåndet, sammansatt af upplyste och rättsinnige män, skall för detta ändamål lemna den kraftigaste medverkan, samt derigenom stärka Ridderskapets och Adeln hopp, att under detta Riksmöte få se dessa deras önskningar fullkomligen uppfylde. — Ridderskapet och Adeln anhåller, att Herrar Deputerade behagade till det Vållofliga BorgareStåndet framföra Ridderskapets och Adeln vänliga hälsning, tillika med försäkran om deras vänskap och förtroende.

Deputationen utbeledsagades på vanligt vis, hvarefter börjades uppläsning af

Rikets Ständers Revisorers den 14 December 1825 afgifne Berättelse om den år 1825 förrättade granskning af RiksgäldsVerket, GeneralAssistansContoiret, samt Götha Canals Bolags, Götheborgs och Malmö för detta DiscontInrättningar.

Läsningen afbröts genom en Deputation från Högvördiga PresteStåndet, anförd af Biskopen öfver Götheborgs Stift, Com-mendeuren af Kongl. NordstjerneOrden, Herr Doctor *Carl Fredrik af Wingård*, hvilken sålunda tolkade sitt Stånds tänkesätt:

Högvälborne Herr Grefve och Landt-Marskalk, Högloflige Ridderskap och Adel!

Utsedde af PresteStåndet, hafva vi den äran att till Högloflige Ridderskapet och Adeln framföra dess vördsamma hälsning.

Ett Riksmöte börjar, vid hvilket flera vigtiga ärender förekomma. Den längre mellantid, som skiljer Ständernes sammankomster, ett under bildningens fortgående utveckladt Statsskick, tidens och Folkets lynne framföra en mängd af ämnen, mer och mindre förtjente af uppmärksamhet, dock alla fordrande bearbetning. Vanan vid våra lyckliga Samhällsförhållanden skall gifva en städse ökad skicklighet, och fosterlandets väl befrämjas, om vi lifvas af

kärlek till Öfverheten och af allmän anda. Vi träda således till våra arbeten med förhoppning; och till kraft i sak, lugn i sätt skall föresyn oss gifvas af det första RiksStåndet, hvilket dertill föranledes af Fädrens minnen, högre tjenstebefattningars vidd och förädling i lefnaden.

PresteStåndet, som känner lyckan af sin verksamhet för mensklighetens viktigaste angelägenheter, skall bemöda sig, att äfven vid detta Riksmöte fullgöra hvad Konungslig rätt och Folkets väl kräfva; och tror sig derigenom af Eder Excellence och Högloflige Ridderskapet och Adeln äga den ynnest och vänskap, det lifligt önskar alltid bibehålla.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken svarade i följande Ordalag:

Den vänskapsfulla hälsning Högvördiga PresteStåndet nu framburit, emottages och besvaras af Ridderskapet och Adeln, med den utmärkta aktning, som tillkommer det RiksStånd, hvars dyrbara kallelse är att tolka Religionens och Dygdens läror. Ridderskapet och Adeln äro förvissade, att af det Högvördiga PresteStåndet få röna det mäst upplysta bistånd och det uppriktigaste deltagande uti Ridderskapets och Adeln lifligaste önskan, Fäderneslandets

sällhet och lycka; och då enighet och förtroende samt ett allvarligt bemödande att ernå detta dyrbara föremål, lifvar hvarje medlem af RiksStånden, så böra vi hoppas, att, med den Allsmäktiges bistånd och beskydd, kunna så väl åt samtida, som åt efterkommande härigenom bereda de lyckligaste följder. Jag anhåller att Högvördige Herr Biskopen samt Herrar Deputerade behagade till Högvördiga PresteStåndet återföra försäkran af Ridderskapets och Adelsns fortfarande vänskap och aktning.

Sedan Deputationen blifvit på vanligt vis utbeledsagad, uppropades och afgick Ridderskapets och Adelsns HälsningsDeputation till de andre Stånden, under anförande af Hans Excellence *Herr Grefve De la Gardie, Jacob*.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att plenum komme klockan fem i eftermiddag att fortsättas.

Fortsattes läsningen af Riksens Ständers Revisorers ofvannämnde Berättelse om den år 1825 förrättade granskning af RiksgäldsVerket m. m., hvarunder Hans Excellence *Herr Grefve De la Gardie, Jacob*, kom tillbaka med Ridderskapets och Adelsns HälsningsDeputation, samt återförde de öf-

rige Respective Ståndens Hälsningar till
Ridderskapet och Adeln.

Fortsattes vidare läsningen till slut af
Rikets Ständers Revisorers nyssnämnde Be-
rättelse om den år 1825 förrättade gransk-
ning af RiksgäldsVerket, GeneralAssistans-
Contoiret samt Götha Canal Bolags, Göthe-
borgs och Malmö f. d. DiscontInrättningar;
Och beslöts att samma Berättelse skulle med
de öfrige RiksStånden Communiceras.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskilj-
des klockan tre qvart till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 12 November.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Upplästes Rikets Ständers till Stats-
Banco- och RiksgäldsVerkens öfverseende
förordnade Revisorers den 13 och 14 De-
cember 1825 till Rikets Ständer afgifne Be-
rättelser:

1:o Angående granskning af StatsVer-
kets och åtskillige andre af allmänna me-

del bestående Fonders tillstånd, styrelse och förvaltning.

2:o Angående granskning af Allmänna MagazinsInrättningens förvaltning och Räkenskaper, ej allenast och till en del för nu mera upplöste Allmänna MagazinsDirectionens redovisningstid, utan ock, i fortsättning dermed rörande fortgången af Allmänna MagazinsInrättningens utredning.

3:o Angående granskning af de under Kongl. Maj:ts och Rikets CommerceCollegium ställde Fonder och Medel.

Och beslöt Ridderskapet och Adeln, uppå derom af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* framställde särskilde propositioner, att berörde trenne Berättelser skulle med de öfrige RiksStånden Communiceras.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 9 på aftonen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Torsdagen den 13 November.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Justerades Pleniprotocollen för den 12 dennes för- och eftermiddagen.

Upplästes Rikets Ständers till Stats-Banco- och RiksgäldsVerkens öfverseende förordnade Revisorers, den 14 December 1827, till Rikets Ständer afgifne Berättelse, om verkställd Revision af BancoVerkets afslutade Räkenskaper, för åren 1824 och 1825, förrättad granskning af Styrelsen och Förvaltningen vid detta Rikets Ständers Verk från de tidpunkter, hvartill sednaste BancoRevision sträckt dess lika beskaffade åtgärd, samt Verkets befundne tillstånd och ställning; Och beslöt Ridderskapet och Adeln, att denna Berättelse skulle med de öfrige RiksStånden Communiceras.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken tillkännagaf, att sedan Kongl. Maj:t tackts i Nåder tillåta, att de i första våningen af Opera huset belägne rum, uti hvilke Ridderskapet ock Adeln under sistförflutne Riksdag haft sine sammanträden, eller så kallade Soirées, äfven finge under innevarande Riksdag till sam-

ma ändamål begagnas, kommo dessa Soirées att börjas i afton, och förklarade *Hans Excellence*, det han med serdeles nöje skulle hafva äran emottaga de Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, hvilke behaga hedra *Hans Excellence* med deras besök å sistnämnde ställe.

Herr *von Qvanten, Carl*: I afseende på klubbarne anhåller jag få nämna några ord. Det har hittills varit bruket, att Staten bekostat en särskild klubb för hvarje Stånd. Jag vågar ödmjukast föreslå, att i stället måtte inrättas en allmän klubb, der alla Ståndens Ledamöter kunna samlas, och discutera ämnena. Kanske skulle denna Inrättning just icke förmå bidraga till alla måls skyndsamma behandling, men om blott några af de förekommande derigenom lättare uppgjordes, vore alltid dermed något vunnit. Måhända kunna de förut omtalte klubbarne ej upplösas, och de må då existera; men vid virabordet glömmar man så lätt ändamålet, hvarföre man härstädes församlat sig, och jag vågar derföre ödmjukast föreslå en allmän klubb.

Herr *Tham, Wolrath*: Jag tror att det ändamål, som Herr *von Qvanten* åsyftat genom inrättande af en allmän klubb, skulle kunna vinnas, utan någon särskild kostnad för Staten. Jag har föreställt mig, och tyckt mig finna vid sista Riksdag, att

den samling, som hvarje afton var hos *Herr Grefven och LandtMarskalken*, stod öppen för alla 4 Ståndens Ledamöter, och icke blott för medlemmar af Ridderskapet och Adeln. Om äfven nu så är, tror jag att det af *Herr von Qvanten* åsyftade ändamål skulle vinnas derigenom, att *Herr Grefven och LandtMarskalken* behagade hos de öfrige Talemännen tillkännagifva, att *Herr Grefven och LandtMarskalken* samt Ridderskapet och Adeln med nöje såge äfven de öfrige Ståndens Ledamöter vid samlingarne å Operahuset, för att öfverlägga om förekommande ämnen; och då kunde, enligt min tanke, en annan allmän klubb undvikas.

Herr von Qvanten: Den framställning *Herr Tham* nu gjort i afseende på min motion finner jag vara ganska bra. Lokalen medgifver en sådan föreningspunkt och ändamålet torde vinnas, om saken kommer i det skick *Herr Tham* yrkat, i hvilken händelse jag förenar mig med honom.

Friherre Anckarswärd, Carl Henric: Jemte en tacksam emottagning af *Herr Grefvens och LandtMarskalkens* inbjudning, får jag förena mig med *Herr von Qvanten* i dess motion, men tror att den nu bör hvila på bordet, till dess Ståndet hunnit blifva fullkomligen constitueradt, så att beslut i detta ämne kan fattas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken yttrade, att vid sistförflutne Riksdag många af de öfriga RiksStåndens Herrar Ledamöter deltagit uti ifrågavarande sammankomster, och hade *Hans Excellence* äfven nu ämnat underrätta de öfrige RiksStåndens Herrar Talmän, att bemälte RiksStånds Ledamöter jemväl under denna Riksdag vid berörde sammankomster voro högst välkomne; i anledning hvaraf *Hans Excellence* äfven hoppades, det han torde få det nöjet, att dervid, likasom tillförene, se många af de öfrige RiksStåndens Ledamöter.

Upplästes Rikets Ständers Revisorers den 14 December 1827 till Rikets Ständer afgifne Berättelse, om granskningen af RiksgäldsContoiret, det derunder lydande GeneralAssistanceContoir och GöthaCanalBollags- samt Malmö f. d. Diskont-Inrättningar; Och skulle denna Berättelse med öfrige RiksStånden Communiceras.

Börjades uppläsning af Rikets Ständers Revisorers den 15 December 1827 till Rikets Ständer afgifne Berättelse, angående granskningen af StatsVerkets samt andre af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning.

Läsningen afbröts genom uppropande af de 48 Ledamöter, hvilke, under *Hans Excellence Herr Grefvens och LandtMarskalkens* anförande, skulle, jemte Deputationer från de öfrige RiksStånden, uppvakta Hans Maj:t Konungen samt de öfrige Kongl. Personerne.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att Presteståndet, enligt ankommen underrättelse, beslutat, att, i anseende till det svåra väglaget, vid Storkyrkan möta de öfrige RiksStåndens Deputationer, för att derifrån åtfölja dem till Kongl. Slottet. Och sedan anmaldt blifvit, att Borgare- och Bondeståndens UppvaktningsDeputationer infunnit sig i SecretaUtskottsSalen, aflemnade *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* klubban till *Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob*, samt afgick klockan ett qvart till 2 e. m. med stora Deputationen.

Fortsattes läsningen till slut af Rikets Ständers Revisorers nyssnämnde Berättelse, angående granskningen af StatsVerkets samt andre af allmänna medel bestående Fonders tillstånd, styrelse och förvaltning; Och beslöt Ridderskapet och Adeln, att samma berättelse skulle med de öfrige RiksStånden Communiceras.

Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMaralken återkom med stora Deputationen och tillkännagaf, det så väl Hans Maj:t Konungen och Hennes Maj:t Drottningen, som Hans Kongl. Höghet Kronprinsen och Hennes Kongl. Höghet Kronprinsessan behagat i Nåder förklara Ridderskapet och Adeln Deras Nådiga och ynnestfulla tänkesätt, hvarefter *Hans Excellence, Herr Grefven och LandtMaralken* återtog klubban.

Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob: Då alla de bland Ridderskapets och Adels Ledamöter, hvilka icke deltagit i Stora Deputationen, ej eller ägt tillfälle höra de Tal, hvilka *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaralken* i dag, å Ridderskapets och Adels vägnar, i underdånighet hållit inför Hans Maj:t Konungen och de öfrige Kongl. Personerne, samt Ridderskapet och Adeln torde vara fullkomligen öfvertygade, att hvad *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaralken* vid detta tillfälle i underdånighet yttrat, förtjenar både att af Ridderskapet och Adeln kännas, och att i Ståndets protocoll förvaras, får jag hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln behagade förena sig med mig uti den anhållan, att *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaralken* täcktes låta inför Ståndet uppläsa

berörde Tal, för att sedan i dagens protocoll intagas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln iustämde uti den af Hans Excellence Herr Grefve *De la Gardie* ytttrade önskan, att *Herr Grefven och LandtMaruskalken* skulle inför Ridderskapet och Adeln uppläsa de af Herr Grefven och LandtMaruskalken i dag hållne ofvanberörde tal.

Ropades *Ja*.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken* uppläste desse tal, så lydande:

Till Hans Maj:t Konungen:

Stormächtigste Allernådigste Konung!

Inför Eders Kongl. Maj:t framträder i dag Ridderskapet och Adeln för första gången under detta Riksmöte, genom deras ombud, och anhåller, att Eders Kongl. Maj:t täcktes emottaga denna vår underdåniga uppvaktning, icke såsom en uråldrig plägsed, utan, såsom den verkligen innebär, en upprigtig gärd af vördnad och tillgifvenhet. Aldrig kallade oss vår pligt
eller

eller vår böjelse inför Eders Kongl. Maj:ts åsyn, utan att våra minnen voro uppfyllde af Eders Kongl. Maj:ts förtjenster mot Fäderneslandet, och våra hjertan af en skyldig och vördnadsfull tacksamhet derföre. Hvarje tillfälle Ridderskapet och Adeln erhåller, att för en älskad Konung nedlägga uttrycken af deras vördnad och tillgifvenhet, omfattas alltid af dem med den största och dyrbaraste tillfredsställelse. Emottag Allernådigste Konung! Ridderskapets och Adelns underdåniga försäkran, att med förtroende och upprigtighet gå Eders Kongl. Maj:ts Faderliga afsigter till mötes. För Ridderskapet och Adeln skall det under instundande Riksmöte blifva, icke allenast en glad pligt, utan äfven en dyrbar tillfredsställelse, att såmedelst bestyrka, att den Konung, hvars högsta önskan det är, att älska och vårda sina undersåtare, alltid är lika säker att i deras hjertan finna en gengärd af oinskränkt kärlek och tillgifvenhet.

Ridderskapet och Adeln anhåller i underdånighet, att i Eders Kongl. Maj:ts fortfarande nåd och ynnest alltid få vara inneslutne.

Till Hennes Maj:t Drottningen:

Stormächtigsta Allernådigsta Drottning!

Då Eders Kongl. Maj:t nu tillåter Ridderskapet och Adeln, att aflägga deras för-

sta underdåniga uppvaktning, täcktes Eders Kongl. Maj:t nådigst emottaga deras försäkringar af underdånig vördnad och tillgifvenhet, med samma nåd och ynnest, som Ridderskapet och Adeln alltid tillförene fått erfara. Om förbindelsen emellan Öfverhet och undersåtare alldrig kan stärkas och underhållas säkrare, än genom mildhetens och godhetens bevis, så behagade Eders Kongl. Maj:t sjelf finna sin rätt till Svenska Folkets tillgifvenhet, äfvensom Ridderskapets och Adeln's stora tillfredsställelse, att den till Eders Kongl. Maj:t nu i underdånighet ådagalägga. Ridderskapet och Adeln förenar med dessa vördnadsbetygelser de upprigtigaste önsknings för Eders Kongl. Maj:ts sällhet och väl, och desse af Ridderskapet och Adeln till Eders Kongl. Maj:t framställde tänkesätt skola hos dem alltid förblifva orubblige, samt hoppet, att derigenom tillvinna sig Eders Kongl. Maj:ts fortfarande nåd och välvilja, framgent af Ridderskapet och Adeln anses såsom uppfyllandet af deras lifligaste önsknings.

Uti Eders Kongl. Maj:ts nåd anhåller Ridderskapet och Adeln, att alltid få vara inneslutne.

Till Hans Kongl. Höghet KronPrinsen:

Högborne Furste, Sveriges och Norriges
KronPrins!

Då Eders Kongl. Höghet nu emottager

Ridderskapet och Adeln, samlade till Riks-Stånd, tacktes Eders Kongl. Höghet äfven nådigt emottaga det första beviset af deras underdåniga vördnad och sanna tillgifvenhet. Eders Kongl. Höghets rätt dertill är osvikligen grundlaggd i alla Svenska inbyggares hjertan, och Eders Kongl. Höghets eget handlingssätt bör för Eders Kongl. Höghet sjelf vara den fullkomligaste visshet för sanningen och upprigtigheten af dessa uttryck. — Ridderskapet och Adeln förenar med dessa vördnadsbetygelser deras lifligaste lyckönskningar till den förökade sällhet, Eders Kongl. Höghet genom Försynens nåd erhållit, och Ridderskapet och Adeln skall alltid med de varmaste förböner åkalla himmelens välsignelser öfver de dyrbara föremålen af Eders Kongl. Höghets kärlek och omvårdnad. — Det vigtiga och ansvarsfulla kall, Försynen i Eders Kongl. Höghets händer nedlagt, skall Eders Kongl. Höghet med visshet fullkomligt uppfylla. Eders Kongl. Höghets utmärkta egenskaper och manliga allvar äro derföre den säkraste borgen, och Eders Kongl. Höghet skall derigenom icke allenast förvärfva sig nya anspråk på närvarande släktes tacksamhet, utan äfven i kommande tider åt sig bereda Folkens välsignelser och erkänsla. Ridderskapet och Adeln, som med sina upprigtige välönskningar alltid åtföljer Eders Kongl. Höghet, skall med glädje deltaga i uppfyllandet af de sälla förhopp-

ningar Eders Kongl. Höghet genom sina omsorger äger rätt att vänta.

Ridderskapet och Adeln anhåller i underdånighet, att i Eders Kongl. Höghets fortfarande ynnest alltid få vara inneslutne.

Till Hennes Kongl. Höghet KronPrinsessan:

Högborna Furstinna, Sveriges och Norriges
KronPrinsessa!

Med vördnad och tillgifvenhet aflägger i dag inför Eders Kongl. Höghet Ridderskapet och Adeln deras första underdåniga uppvaktning. Ridderskapet och Adeln känner lifligt de stora och ökade förbindelser de till Eders Kongl. Höghet äga; de hembära Försynen derföre de upprigtigaste tacksägelser, och med innerliga förböner för Eders Kongl. Höghet och de dyrbara föremålen för Eders Kongl. Höghets kärlek och ömhet, delar Ridderskapet och Adeln vördnadsfullt den ökade sällhet, Eders Kongl. Höghet åtnjuter. Eders Kongl. Höghet har från sin första hitkomst tillvunnit sig allas kärlek och tillgifvenhet, genom sin mildhet, sin godhet och de ovanliga egenskaper, som pryda Eders Kongl. Höghet. Denna tillgifvenhet är ännu mera befastad, och i hvarje redlig undersätares bröst omfattas Eders Kongl. Höghet nu med all den tacksamhet, som fullkomnade

förhoppningar och visshet om framtida sällhet äga rätt att fordra. Måtte glädje och lycka under alla lifvets skiften alltid åtfölja Eders Kongl. Höghet, och de älskade föremålen för Eders Kongl. Höghets ömma omvårdnad, och må Eders Kongl. Höghet med nåd och välbehag emottaga de upprigtiga och sanna önskingar för Eders Kongl. Höghets väl, som vid detta tillfälle af Ridderskapet och Adeln i underdånighet till Eders Kongl. Höghet framställas.

Uti Eders Kongl. Höghets fortfarande nåd anhåller Ridderskapet och Adeln i underdånighet, att alltid få vara inneslutne.

Upplästes Rikets Ständers Revisorers den 7 December 1827 till Rikets Ständer afgifne Berättelse, angående granskningen af de under Kongl. Maj:ts och Rikets CommerceCollegium ställde Fonder och Medel; och beslöt Ridderskapet och Adeln, att denna berättelse skulle med öfrige Riks-Stånden Communiceras.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan tre qvart till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Fredagen den 14 November.

Plenum klockan 12 förmiddagen.

Justerades PleniProtocollet för d. 13 dennes.

Börjades uppläsning af Rikets Ständers JustitiæOmbudsmans den 4 dennes afgifna Memorial, innefattande en allmän redogörelse af JustitiæOmbudsmannen öfver förvaltningen af det honom anförtrödde Embete.

Läsningen afbröts genom ankomsten af 2:ne Kongl. Maj:ts ÖfversteKammarJunkare, Commendeuren af Kongl. WasaOrden och Riddaren af Kongl. SvärdsOrden, Herr Friherre *Alexander Rudbeck*, samt Riddaren af Kongl. SvärdsOrden, Herr Friherre *Fredrik von Friesendorff*, af hvilka den förre förklarade, att Herrar ÖfversteKammarJunkare, å Kongl. Maj:ts höga vägnar, framförde Kongl. Maj:ts Nådiga kallelse och bjudning till Ridderskapet och Adeln, att i morgon, Lördag den 15 dennes, klockan half 11 förmiddagen, till Riksdagspredikans afhörande, infinna sig i Storkyrkan och derifrån till Kongl. Maj:ts rum å Kongl. Slottet uppträda, för att sedan vara Kongl. Maj:t följaktige till RiksSalen; äfvensom jätt Kongl. Maj:t i Nåder behagade bjuda 48 af Ridderskapets och Adels Ledamöter, tillika med RiddarhusSecreteraren, att sam-

ma dag spisa middag på Kongl. Slottet; och yttrade Herr Friherre Rudbeck sluligen, det Herrar ÖfversteKammarJunkare ansågo sig böra omfatta detta tillfälle, att innesluta sig i Ridderskapets och Adels ynnest och bevågenhet.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken anmodade Herrar ÖfversteKammarJunkare, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adels underdåniga vördnad, jemte försäkran om efterkommande af Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga befallningar.

Sedan Herrar ÖfversteKammarJunkare blifvit på vanligt vis utbeledsagade, tillkännagaf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken*, det ett visst antal billetter till inträde, så väl uti Storkyrkan, som RiksSalen å morgondagen, blifvit till Hans Excellence, för Ridderskapets och Adels räkning öfverlemnade, samt anmodade de af Ridderskapets och Adels Herrar Ledamöter, hvilka önskade erhålla sådane billetter, att derom anmäla sig till anteckning hos RiddarhusFiscalen; äfvensom de, hvilka åstundade begagna Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga bjudning till middagsmåltid å morgondagen, att derom i morgon förmiddag kl. tre qvart till 10 låta anteckna sig hos RiddarhusFiscalen, hvilken i sådant afseende skulle å berörde tid i RiddarhusSalen sig infinna.

Fortsattes till slut läsningen af Rikets Ständers JustitiæOmbudsmans ofvanberörde Berättelse, innefattande en allmän redogörelse af JustitiæOmbudsmannen öfver förvaltningen af det honom anförtrordda Embete.

Lades på Bordet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Lördagen den 15 November.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Riddarhus-Sekreteraren anmälte, att, sedan Ridderskapets och Adels andra anteckning sistl. gårdag blifvit verkställd, hade RiddarhusSekreteraren genast derefter, enligt 19 §. i RiddarhusOrdnungen, fördelat det närvarande antalet af Ridderskapet och Adels Ledamöter uti 50 Bänkmans-

Afdelningar; Och som de nu antecknades antal utgjorde alldeles lika många, som vid början af sistförflutne Riksdag eller 491 personer, hade de första 9 Bänkmans-Afdelningarne erhållit Nio och de senare 41 bekommit Tio personer. — Till upplysning för Ridderskapets och Adels Herrar Ledamöter, hade ifrågavarande BänkmansFördelning, sedan i dag bittida, varit i RiddarhusCanzliet att tillgå, och vore äfven anställt fogad, att tryckta exemplar af berörde BänkmansFördelning kunde klockan 7 i morgon bittida i RiddarhusCanzliet erhållas.

Uppropades de 48 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln, hvilka hos RiddarhusFiscalen låtit anteckna sig, att i dag spisa middag på Kongl. Slottet; och tillkännagaf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken*, att, enligt från Konungens ÖfversteKammarherre erhållen underrättelse, Ridderskapets och Adels Tafel komme i Cour-Salen tvänne trappor upp i Kongl. Slottet på Konungens sida, att äga rum.

Uppå derom af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord proposition, beslöt Ridderskapet och Adeln, att, sedan Ståndet åtföljt Kongl. Maj:t från RiksSalen till Kongl. Maj:ts rum å Kongl.

Slottet, vid nedgången från Kongl. Slottet åtskiljas.

Sedan de tvänne Härolder, hvilka borde gå framför Ridderskapet och Adeln, ankommit, afgick *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken* med Ridderskapet och Adeln klockan half 11 f. m. till Storkyrkan, hvarest RiksdagsPredikan, som förrättades af Biskopen öfver Strängnäs Stift, Herr Doctor *P. Thyselius*, afhöordes — Härefter begaf sig Ridderskapet och Adeln till Kongl. Slottet, samt åtföljde Kongl. Maj:t till RiksSalen, hvarest Hans Kongl. Höghet KronPrinsen uppläste det Tal, hvarmed Kongl. Maj:t i Nåder bäl-sade Rikets Ständer, hvarefter HofCanzleren och Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden Herr *D. von Schulzenheim* uppläste Kongl. Maj:ts Nådiga Berättelse af denna dag, om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag, hvilken Berättelse, jemte Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående Stats-Verkets tillstånd och behof, af den 13 den-nes, till Ridderskapet och Adeln öfverlemnades.

Ridderskapet och Adeln åtföljde der-efter Kongl. Maj:t från RiksSalen till Dess rum må Kongl. Slottet, samt åtskiljdes vid nedgången från Kongl. Slottet kl. 3 e. m.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Måndagen den 17 November.

Plenum klockan 9 förmiddagen.

Upplästes Kongl. Maj:ts den 13 dennes afgifne, och den 15 derpåföljde å RiksSalen till Ridderskapet och Adeln öfverlemnade Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående StatsVerkets tillstånd och behof.

Lades på bordet.

Anmältes och emottogs HofCanzleren och Commendören af Kongl. Nordstjerne-Orden Herr *D. von Schulzenheim*, hvilken å Kongl. Maj:ts höga vägnar, aflemnade Dess Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer af den 13 dennes, angående utnämmandet af BondeStåndets tvänne Notarier.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herr HofCanzleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adelns underdåniga vördnad, jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse skulle med första varda till handläggning företagen.

Sedan Herr HofCanzleren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, upplästes och la-

des på bordet Kongl. Maj:ts högstberörde
Nådiga Skrifvelse.

Företogs till pröfning Herr *Ribens, Carl Wilhelm*, den 12 dennes på bordet lagde Motion, att Herr GeneralIntendenten och Riddaren F. d'Orchimont icke måtte anses behörig, att för Adliga ätten d'Orchimont N:o 2227 intaga säte och stämma å Riddarhuset.

Herr af *Melin, Henric Georg*, anförde skrifteligen:

Då Högloflige Ridderskapet och Adeln i dag företager granskningen af tilldelandet af den Inträdespollet, GeneralIntendenten *d'Orchimont* vid 1:a Anteckningen erhållit, torde tillåtas mig, att Vördsamt få tillkännagifva de anledningar, hvarpå mitt tillstyrkande härtill sig stödjer, nemligen, på följande skäl, att

1:o Fem år efter det nu mera afledne Majoren *Carl Ferdinand Johan d'Orchimont*, blef i Adeligt Stånd upphöjd, och 3:ne år därefter, sedan han vunnit Introduction under N:o 2227 blef dess Äldste son, Öfversten *Wilhelm Albrecht Dorchimont* *sjelf adlad*, samt 2:ne år derefter, Introducerad, under N:o 2252 med förändradt Vapen så ock Skrif sätt af Namnet,

hvarigenom nämnde Öfverste blifvit skiljd från den Adelige Ätts Nummer, Vapen och Namn, hans Fader förut erhållit; följagteligen

2:o Öfverstens Ättegren troligen ej mera kan komma i fråga, att inträda i sin Faders Nummer, utan efter min tanka, kan anses hafva utgått från den Äldre Ätten, hälst 37 §. i RegeringsFormen härtill gifver fullkomlig anledning; ehuru denna nu inträffade händelse ej finnes omnämnd, enär Äldste Sonen af en efter 1809 Adlad person, sjelf blifver i Adeligt Stånd upphöjd. Dock lyda orden sålunda:

"Ej må Adelskap, eller Greflig eller
 "Friherrlig Världighet, som hädanefter för-
 "länas, tilfalla flere än den, hvilken Ad-
 "lad eller upphöjd blifvit, samt efter ho-
 "nom hans Äldste manlige Bröstarfving i
 "rätt nedstigande, led efter led; samt ef-
 "ter denna Grens utgång, Stamfadrens
 "närmaste manlige afkomling, och så vi-
 "dare." RiddarhusOrdningens 2 §. stad-
 gar äfven:

Öfrige Ättemän af de till högre Världighet upphöjde, komma att stå som Expectanter, till dess deras ordning i den högre världigheten inträffar, hvilket mig synes vara just det närvarande förhållande som inträffat med GeneralIntendenten

d'Orchimont, och får jag äran underställa detta Höglofl. Ridderskapets och Adels rättvisa bepröfvande, hvarigenom i afseende å dylike händelser för framtiden må vinnas ett behörigt stadgande.

Friherre Åkerhjelm, Gustaf Fredrik:
I anledning af den mindre tydliga ordställningen i 37 §. RegeringsFormen, hvars tillämpning så lätt föranleder till tvekan om rätta meningen, och hvars tydning, nu, som vid andra tillfällen, kan föra till ett ändamål, stridande mot det, Lagstiftaren med detta stadgande åsyftat, att tillskapa flere adliga ätter i stället för färre, uppgjorde ConstitutionsUtskottet vid 1823 års Riksdag ett förslag till förtydligande af förenämnde §., hvarigenom den skulle få en ordalydelse, som på en gång vore verkställbar, och uppfyllde Lagstiftarens afsigt. Uti 3:dje samlingen af Bihaget till Riks-Ståndens Protocoll, finnes denna förklaring införd, och lyder sålunda:

Ej må Adelskap eller Friherrlig eller Grefslig värdighet, som hädanefter förlämnas, tillfalla flera än den, hvilken Adlad eller upphöjd blifvit, och, efter hans död i rätt nedstigande, led efter led, hans äldsta manliga Bröstarfvinge af äldsta grenen, samt, efter dennas utgång, Stamfardrens närmaste manliga afkomling af då lefvande äldsta släktgren, och så vidare.

Om genom arf Adligt stånd tillfaller den, som redan blifvit deruti sjelf upphöjd, eller genom närmare Arf insatt, upphörer hans eget adelskap, så framt detta icke är af högre värdighet, i hvilken händelse Stamfadrens Adelskap öfvergår till närmaste släktgren; finnes ingen sådan, utslöckne Ätten. Förklaras någon sitt Adelskap förlustig, tillfalle detsamma den, som dertill, enligt här stadgade grunder, närmast berättigad är.

Som detta ConstitutionsUtskottets förslag nu snart kommer till antagande eller förkastande att afgöras, hemställer jag hos Ridderskapet och Adeln, om det vore lämpligt, att genom någon förutgående pröfning af förevarande antecknings fråga, binda händerne på sig vid grundlagsförslagets afgörande, och om icke den utväg att uppskjuta den i dag föredragne fråga tills nämde nya förslag blifvit afgjort vore lämpligare att vidtaga. Jag finner väl, att den uttagne Polletten under tiden berättigar dess innehafvare till inträde på Riddarhuset, men då han af rättskänsla och billig grannlagenhet hittills afhållit sig derifrån, enär han förnummit, att tvekan om hans lagliga rätt dertill uppkommit, är jag öfvertygad, att han äfven deruti ännu fortfar. Jag tror svårligen, att saken på annat sätt, än det nu vördsamt föreslagna, kan komma

i riktigt skick, hvarken för det närvarande, eller för framtiden.

Herr *Rosenqvist, Fredric Leonhard* uppläste följande:

Vid den af en värd Ledamot väckte fråga, hvilkendera af Herrarne *d'Orchimont* bör inträda i sin aflidne faders lediga Nummer, anser jag mig böra nämna: Att år 1812 blef Majoren *Carl F. Johan d'Orchimont*, såsom det heter, *upphöjd till Adeligt Stånd*, och 1814 introducerad under N:o 2227 på Svenska Riddarhuset.

Stamfadrens Äldste son är Herr Öfversten och Riddaren *Wilhelm A. Dorchimont*; och enligt 2 §. uti den af Konungen under den 18 December 1823 utfärdade RiddarhusOrdning, jemförd med 37 §. i RegeringsFormen, hade således Herr Öfversten bordt inträda uti sin aflidne faders lediga Ätterum under nyssnämnde Nummer; äfvensom Herr Öfverstens äldste son, på lika sätt, bordt inträda efter sin Fader, och så vidare, i rätt nedstigande led.

År 1817 d. 7 October blef Herr Öfversten och Riddaren *Dorchimont*, medan kans fader ännu lefde, sjelf upphöjd i Adeligt Stånd, och under N:o 2252 introducerad; samt är således Stamfader för en

ny

ny ätt; men då Herr Öfverstens förvärfvade Adelskap icke får eller kan rubba den rätt, hvilken, enligt den både i Allmänna Lagen, och i RegeringsFormen uttryckte rättsprincip, ovillkorligen tillkommer Herr Öfverstens äldste son, neml. att ärfva sin faderfaders Adelskap, sedan Herr Öfversten sjelf icke kan ärfva hvad han *de facto* redan innehafver; så är ock Herr Öfverstens äldste Son rätter Arftagare till sin faderfaders Adelskap; hvaremot Herr Öfverstens andre Son är arftagare till sin faders; äfvensom, i samma Ordning, derest Herr Öfverstens äldste Son skulle genom döden afgå, medan Herr Öfversten ännu lefver, bemälde äldste sons yngre Broder inträder i den äldres ställe, och sålunda blifver Stamfader för Ätten N:o 2227, NB. om äldre Brodern icke efterlemnar manliga bröstarfvingar. — Af desse anledningar, kan jag, efter mina åsikter, icke medgifva Herr Krigsrådet och Riddaren *d'Orchimont* någon rättighet, såsom Svensk Adelsman, då han icke eller i en framtid kan blifva arftagare till sin broders förvärfvade Adelskap, äfven om denna skulle barnlös aflida; ty först i det fallet inträder han i sin faders Adelskap, såsom dertill arftagare.

Jag fruktår icke, att härvid mötas af det inkast, att då Herr Öfversten är äldste

sonen efter Majoren *d'Orchimont*, borde Herr Öfversten, efter fadrens död, frånträdade sitt sjelfförvärfvade Adelskap, för att antaga fadrens, ty då fader och son, hvar för sig, gjordt sig utmärkta för sådan *trohet, tapperhet* och *dygd, lärdom* och *nitiska tjenester*, att bägge desse Herrar blifvit af Konungen, i Adeligt Stånd upphöjde; så blifver det svårt att bestämma hvilken-deras förtjenster äro mäst öfverträffande, och således om sonens adelskap bör gifva vika för fadrens, eller tvärtom.

Friherre *Boye, Ludwig*: För de Ledamöter af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, som äro af den tanka, att GeneralIntendenten *d'Orchimonts* rättighet till inträde på Riddarhuset är oviss och bestridlig, måste den utväg, som Friherre *Åkerhjelm* framställt, vara tillfredsställande, och för min del skulle jag icke hafva något emot, att denna mening komme att utgöra contrapositionen i frågan; men för mig och dem, som äro af den öfvertygelse, att hans rätt är så af Lagen bestämd, som den kan vara, och fullkomligen rättmätig; för oss är denna utväg icke tillfredsställande. Jag skulle tro mig handla orättvist, om jag gjorde en Medborgares rätt hvilande, hvilket är detsamma, som att, för det närvarande afslå den; Och jag anhåller derföre att få uppläsa 4 §. Riddarhus-Ordningen: *Uppstår vid anteckningen tvist*

om hufvudmannarätten, bör den af det blifvande RiddarhusUtskottet, efter genealogiska tabellernas föranledande, pröfvas; och emedlertid den af ätten antecknas, som efter de för hand varande tabeller befinnes vara den äldste, intilldess med antagliga bevis den andre sin bättre rätt till säte och stämma styrkt. Jag åberopar denna Lag, emedan jag icke känner, att rättigheten här bestrides af någon äldre.

Det är utom allt tvifvel hos mig, att sedan äldste Brodren Öfverste *Dorchimont* emottagit ett nytt adelskap, sökt introduction och redan inträdt i dermed förenade rättigheter, så äro han och hans afkomlingar, redan *de facto*, och *de jure*, utgångne ur Majoren *d'Orchimonts* Ätt och nummer, och det står icke mera hvarken i Herr Öfverstens eller hans Sons skjön att återgå dit; emedan hans son måste, såsom ägande samma rätt, som fadren, också vidkännas samma skyldigheter. Ur denna simpla rättsregel hämtar jag den åsigt, att icke Öfverste *Dorchimonts* son kan inträda i adelskapet efter sin farfader. Han kan det så mycket mindre, som han ej efter lagens föreskrift har någon slags rätt dertill, så länge Fadren lefver. På denna grund vågar jag yrka, att GeneralIntendenten *d'Orchimont* måtte få af sin inträdespollet sig begagna.

Herr *von Heynne, Georg*: Kallad, att såsom Ledamot af Ridderskapet och Adeln biträda vid anteckningen af Ståndets Ledamöter, får jag bekänna, att jag var af den tanka, som af Herr af Melin blifvit yttrad; men jag bör erkänna, att saken då för mig var alldeles ny. Sedermera har jag hört många olika omdömen, huruvida Herr *d'Orchimont* bordt erhålla inträdespollet, eller ej, och sjelf i grundlagarna sökt att stadga mitt eget, men har ej varit nog lycklig att finna saken tydlig. I följd deraf anser jag det för mig vara en pligt att förena mig i det förslag Friherre *Åkerhjelm* framställt, att afbida det grundlagsförslag för dylika fall, som nu hvilar till afgörande.

Grefve *Frölich, David*: Då Friherre *Åkerhjelm* framställt ett förslag till Ridderskapet och Adeln, hvilket innefattade en anhållan att denna fråga måtte hvila, till en i constitutionel väg tillämnad förändring af 37 §. i Regeringsformen skulle förekomma, kunde den anmärkningen icke undfalla mig, att Friherre *Åkerhjelm* ansett den dåvarande §. icke kunna efter rättsprincip vara tillfyllest, att afgöra frågan. Jag kunde dock icke annat finna, än att den det var, då man nemligen icke betraktar lagen, såsom en generel lag, utan såsom en verklig undantags- och exceptionslag från hvad förut var det allmänna förhållandet med

adelskap, som gick i arf. Hade 37 §. varit en så beskaffad allmän lag som förut ägt rum i frågor af allmän beskaffenhet, så medger jag, att det skulle blifva ett svårt förhållande att afgöra, i fall t. ex. en son af Öfverste *Dorchimont* anmält sig på samma gång, som Farbrodern, hvilkendera af desse personer verkligen ägde rätt att uttaga pollett för den ifrågavarande nummern; men då jag icke kan betrakta den 37 §. annorlunda, än som en exceptionslag, det är en lag, efter hvilken de, som icke äro födde Adelsmän, efter den för 1809 gällande Allmänna Reglen för ärftligt Adelskap, endast i den af Lagen bestämda ordning kunna inträda i en utslocknad grens Adelskap, så tror jag, att man icke får extendera frågan. Således om det icke finnes någon bestämd ordalydelse, hvarefter Herr GeneralIntendenten *d'Orchimont* kan vinna inträde, anser jag honom icke vara Adelsman förr, än efter den äldsta grenens utgång. Dock som Friherre Åkerhjelm's förslag är grundadt på den omständighet att 37 §. RegeringsFormen af ConstitutionsUtskottet vid förra Riksdagen ansetts otydlig, hvilket åtminstone skulle tyckas bevisa, att den, för att begripas af alla, behöft en tydligare Redaction; så förenar jag mig rätt gerna uti hans förslag om uppskof, och det är allenast i anledning af Friherre Boyes yttrande, jag utbeder mig att få erinra, att den förutsättning han gjort,

helt och hållet hvilat derpå, att General-Intendenten *d'Orchimont* redan är legitimerad Adelsman; då ägde §. 4 af Riddarhus-Ordningen tillämpning; men det är just frågan här: om Herr GeneralIntendenten blifvit Adelsman, innan en äldre gren efter Stamfadren utslocknat. Vore den saken afgjord, så vore det äfven klart, att han, såsom den der presenterade sig, om icke någon annan af ätten funnes, skulle erhålla pollett; men jag tror icke att han nu kan vinna inträde, och än mindre, sedan 37 §. RegeringsFormen erhållit den förklaring Friherre Åkerhjelm omnämmt, emedan ingen bestämd §. i Lagen finnes, efter hvilken han kan förklaras vara Adelsman. Jag förenar mig således med Friherre Åkerhjelm deruti, att saken må hvilat, och anhåller blott, att hvad jag yttrat, må vardas ansedt som ett bemödande att utveckla den rättsprincip, man måste lägga till grund för tolkning af all Lag, att neml. tillse, om den är en allmän Lag eller undantagslag, och, i sednare fallet, aldrig tillåta sig extendera den, eller deraf göra analagiska slutsatser.

Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob: Då jag instämmer i hvad en värd Ledamot, Herr Friherre Boye, nyss yttrat, skulle det synas öfverflödigt af mig, att något ytterligare anföra. Men som jag deltagit i det beslut, hvarigenom inträde

på Riddarhuset åt General-Intendenten, Krigsrådet *d'Orchimont* blifvit lemnadt, är jag skyldig mitt Stånd, skyldig mig sjelf att uppgifva de skäl, som föranledt mitt beslut i detta ämne. Saken är visserligen ej i lagarne förutsedd, men jag får likväl erkänna, att den för mig ej var ny. Jag hade haft tillfälle, att tänka derpå och att deröfver höra andras mening. Mig förekom det visserligen äfven, att äldste sonen var den, som närmast ägde rätt att ärfva sin fader; men han borde då vara ofrälse, för att inträda i fadrens nummer, hälst denne ej innehade högre Adelig värdighet, än sonens. Då nu åter Öfverste *Dorchimont* redan förut ägde särskildt nummer, särskildt vapen och särskildt namn, ansåg jag honom, såsom sjelf stiftare och hufvudman för en ny ätt, vara frångången den rätt han ägde efter fadren; och följaktligen var hos mig ingen tvekan om huru denna fråga skulle förstås. Samma skäl, som hos mig förhöd Öfverste *Dorchimont*, att efterträda sin fader, gälde äfven för dess barn. Då deras fader sjelf hade förvärfvat Adelskap, var det deras rätt, äfvensom deras pligt att förblifva vid hans nummer. I detta skick var det, som jag trodde och ännu tror, att GeneralIntendenten *d'Orchimont* var berättigad att inträda i sin faders lediga nummer, då äldsta grenen, af skäl jag redan anfördt, det icke kunde. Jag har hört yttras, att den förres num-

mer borde anses såsom utdöd. Äfven i detta kan jag icke instämma. Om den skulle anses för utdöd, skulle deraf uppstå den följd, att om Öfverstens gren utginge, skulle GeneralIntendenten och hans barn för alltid vara skilde från rättigheten att i Adelskapet för den äldre N:r eller N:o 2227 inträda, hvartill han och de likväl ägt en ostridig rätt, i fall dess broder icke förut under serskildt N:r hade blifvit adlad. Af dessa skäl har jag trott den tanka, som vid anteckningen *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* och de öfrige vid bordet sittande Ledamöterne yttrat, vara den rätta, och vågar derföre ej ingå i det af Friherre Åkerhjelm framstälde förslag, utan yrkar att Herr GeneralIntendenten *d'Orchimont* måtte på Riddarhuset få qvarblifva, i kraft af den för N:o 2227 erhållne inträdespollett.

Friherre *Boye, Fredric*: Som jag äfven är en ibland dem, hvilka deltagit i anteckningen då GeneralIntendenten *d'Orchimont* erhöll pollett, och således delar en sjundedel af hvad, som här är rätt eller icke rätt, tror jag mig äfven vara skyldig förklara, det jag för ögonblicket var öfvertygad, att hvad jag då tillstyrkte, var det rätta. Sedan jag med mig sjelf närmare öfverlagt saken, finner jag, att den kan ses från tvänne olika grunder, om icke från fyra. Emedlertid anser jag det

lämpligaste nu vara, att man förenade sig derom, att antaga Friherre Åkerhjelm's förslag, såsom det rätta, och att saken således uppskjötes, till dess det hvilande grundlagsförslaget blifver afgjort.

Friherre *Boye, Ludwig*: Till Högloflige Ridderskapets och Adelsns urskiljning får jag hemställa, huruvida ämnet vunnit något i tydlighet genom den subdivision, som blifvit gjord emellan generela och exceptionslagar; jemellan General-Intendenten *d'Orchimonts* rätt att anses för Adelsman, och hans rätt att vinna inträde här. I fall hos mig någon den minsta tvekan hade uppstått derom, att General-Intendenten *d'Orchimont* var, i den stund hans fader dog, Adelsman, så hade jag ej kunnat för honom tillstyrka inträde på Riddarhuset; men i sjelfva detta tillstyrkande var det tillräckeligen sagt, att jag ansåg honom vara det. Om Friherre Åkerhjelm's förslag har jag förut tillräckligen yttrat mig. Längre än att det skulle utgöra contraposition, kan jag icke gå. Men må det tillåtas mig en annan erinran. De delade tankar, som här höras, fordra, må hända, en fullständigare pröfning, hvilken åter skulle för mycket medtaga den tid, som nu kan vara behöflig till andra ämnens behandlande. Jag hemställer derföre, om icke det rätta vore, att återgå till det, hvarmed man, kan hända, bordt börja, nem-

ligen att remittera frågan till Riddarhus-Utskottet, och begära dess yttrande, som skall skilja de olika åsigterne, och reda lagbegreppet. Till de Herrar, som äro af annan mening, än jag, hemställer jag, om ej uti deras tanka ligger en contradiction. Grundlagen bjuder, att så länge fadren lever, kan ej sonen inträda i adliga rättigheter. Ligger det då ej en contradiction deruti att Öfverstens son skulle i fadrens lifstid inträda i hans rätt. För mig äger ej denna tanke något besvärande; ty jag har redan sagt, att om sonen vill begagna fadrens rätt, så måste han äfven inträda i fadrens förbindelser, och då kan han ej återvända till en ätt, som redan för fadren är oåterkalleligen tillsluten.

Herr *Lefrén*, *Johan Pehr*: Den förevarande frågan är af en ganska ömtålig natur. Jag är ock öfvertygad, att Ridderskapet och Adeln behandlar den såsom sådan. Jag har icke uppstigit, för att yttra mig i hufvudsaken, emedan jag hoppas, att dagens öfriga göromål skola föranleda frågans remitterande till Riddarhus-Utskottet. Men jag anhåller att få yttra några ord i anledning af Friherre Åkerhjelm's förslag. Jag igenfinner deruti, Herr Friherrens afsigt, att vilja leda sakerna till ett önskligt mål, och jag tviflar icke, att Herr Friherren ansett sitt förslag enligt med lag. Min enskilda tanka är likväl, att vi ej bö-

ra uppskjuta afgörandet af en fråga, som är af äldre datum, tills en lag af yngre datum blifvit antagen. Jag tror, att saken bör behandlas efter de §§., som funnits stadgade, innan frågan uppstod; icke efter dem, som blifva stiftade efteråt. Jag anser således, att Friherre Åkerbjelms förslag icke leder till ändamålet och att saken blir oafgjord samt ojuridiskt behandlad, om man tillåter tillämpning af en §., som först framdeles blifver bestämd.

Grefve *von Schwerin*, *Fredrik Bogislaus*: Vi sakna i vår representation en utväg, att komma från frågor af ömtålig natur, men af föga vikt och inflytelse på det allmännas rätt, som finnes antagen i alla andra representationer; den nemligen, att lemna dem, och gå till *l'ordre du jour*. Jag skulle tro, att det blef ett besynnerligt phenomen, om vi så skulle fördjupa oss i denna fråga, att våra förhandlingar deröfver kunde jemföras med förhandlingarne under kyrkomötena på 4:de århundradet. Jag instämmer derföre i Friherre Boyes mening, att saken till Utskott måtte förvisas, och finner icke, att Ridderskapet och Adeln äger rätt, att suspendera en annan mans rättighet, eburu eventuel. Jag tror att 4 §. i RiddarhusOrdningen kan vara tillämplig i detta fall, och att den, som uttagit sin pollett, må begagna den, till dess en annan sin bättre rätt styrker.

Grefve *Frölich*: Det är ganska möjligt, att, såsom Friherre Boije anmärkt, framställningen af min idee icke lemnade någon klar åsigt af ämnet. Felet låg då i min bristande förmåga, icke i sjelfva begreppet. Jag anhåller derföre, att något närmare få utveckla, att jag icke ansett nödvändigt ingå på de särskilda detaljförhållanden eller möjligheter, som skulle kunna uppstå, om 4 §. RiddarhusOrdningen skulle appliceras antingen till GeneralIntendentens eller Öfverste Dorchimonts rätt att uttaga pollett på Riddarhuset. Jag har endast velat hänvisa till den generela lagtolkningsprincipen, att undantagslagar icke få extenderas utöfver ordalydelsen, utan böra bokstafligen tolkas. Då Friherre Boye anser den frågan afgjord, att GeneralIntendenten är Adelsman, så får jag upprepa, att det är just den frågan, hvarom nu tvistas. Att jag förenat mig med Friherre Åkerhjelm skedde icke derföre, att jag tror mig äga rätt att suspendera någons rätt till inträde härstädes, utan derföre, att jag ansett den 37 §., äfven innan den blir genom något ytterligare tillägg förtydligad, efter min öfvertygelse, tillämplig till denna fråga. Jag tror derföre, att utslaget måste blifva, att Herr GeneralIntendenten *d'Orchimont*, som icke medelst den tydliga bokstafven kan visa sig berättigad till inträde, icke heller bör få pollett, eller att den pollett, han redan erhållit, icke

bör bli gällande. Hela frågan är en förskräckligt obetydlig omständighet, i synnerhet för mig, men jag anser, nödvändigt, att Ridderskapet och Adeln icke i något fall afviker från principer.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Ehuru jag för min del ej kan gilla den skilnad, som genom Regeringsformens 37 §. göres mellan de ätters representationsrätt, hvilka efter år 1809 blifvit till adelig värdighet upphöjde, och de äldre ätternes, anser jag lagens bokstaf likväl böra iakttagas, så länge lagen ej är upphäfven, dels af aktning för lag i allmänhet, och dels derföre, att säkraste sättet till att få en otjenlig lag ändrad, är att strängt följa den, till dess sådant sker. 37 §. RegeringsFormen synes mig vara så tydlig, att någon tvekan om sättet att bedömma förevarande fråga ej borde uppstå. Enligt denna §. är ej någon annan adelsman, än den, som antingen blifvit af Konungen der-till upphöjd, eller är den äldste afkomling af äldsta grenen i ätten. Har nu GeneralIntendenten *d'Orchimont* sjelf blifvit adlad? Nej. Är han den äldste lefvande afkomlingen efter sin fader? Icke heller; ty han har en äldre broder, och denne en son. Är då Herr *d'Orchimont* Adelsman? — Ingalunda. Men huru skall denna fråga afgöras, då många bland Ridderskapet och Adeln dela den mening jag

framställt; och somlige hysa en motsatt, hvaribland Herr *Grefven och Landt Marskalken*, emedan han vid anteckningen bifallit, att Inträdes-Pollett skulle Herr *d'Orchimont* beviljas. Det är ej efter våra Grundlagar tillåtit för något Stånd, att särskildt förklara Grundlagens ordaförstånd, eller att votera deröfver; ty det kunde då hända, att hvarje Stånd yttrade sig olika öfver samma §. Det återstår följagteligen icke någon annan utväg, än att vända sig till ConstitutionsUtskottet och ej till RiddarhusUtskottet, såsom någon föreslagit. Men om man också vänder sig till det förra Utskottet, hvad skulle väl följden blifva af remissen, enär ConstitutionsUtskottet, redan vid förra Riksdagen, afgifvit ett förslag till förtydligande af 37 § RegeringsFormen, hvilket skall, under närvarande Riksdag, till afgörande förekomma, och hvilket, enligt hvad Friherre Åkerhjelm redan uppläst, är af sådant innehåll, att Herr *d'Orchimont* ej kan erkännas för Adelsman. Remissen skulle då ej innebära annat, än en tvekan eller förfrågan om ConstitutionsUtskottet vid denna Riksdag icke vore af annan mening, än vid den förra. Vore Ridderskapet och Adeln värdigt, att göra en sådan fråga; vore det ConstitutionsUtskottet värdigt, att få sig en sådan tillställd? Utskottet kunde i alla fall väl icke gifva annat svar, än en hänvisning till den mening Utskottet redan yttrat, och hyad

vore dermed vunnet? Jag anser således ingen lämpligare utväg kunna vidtagas, än den Friherre Åkerhjelm föreslagit. Ridderskapet och Adeln finge då tillfälle att när Utskottets nya Redaction i alla fall framställes till antagande eller förkastande, bereda sig tydlig föreskrift genom det förra, eller genom bibehållandet af den gamla ordalydelsen, fortfarande obestämdhet och tidspillan genom tvister om ordaförståndet, såsom denna gången. Jag hemställer därför, om vi ej nu kunde få sluta denna sak, derigenom att vi antogo Friherre Åkerhjelm's framställning; och der-
efter öfvergå till de viktigare ämnen, som äro för handen.

Herr *Cederschöld*, *Pehr Gustaf*: Fullkomligt instämmande med den sista värde Talaren, vill jag blott taga mig friheten vederlägga ett inkast, som blifvit gjordt af en annan Talare, nemligen, att Ridderskapets och Adeln skulle vara hindrade, att antaga den af Friherre Åkerhjelm uppgifna utväg, genom den gamla satsen: *att lag ej får stiftas för tillfället, eller en yngre lag tillämpas på en äldre händelse.* — Jag vill därför blott erindra, att Ridderskapet och Adeln nu befinner sig i samma förhållande, som då en vanlig Domstol icke vet hvad den skall tillämpa för ett lagrum. Likasom denne då vänder sig till Högsta Domstolen, med begäran om en

Lag-förklaring, samt sedan tillämpar densamma på den förevarande händelsen; liksom synes äfven Ridderskapet och Adeln kunna och böra afbida resultatet af Ständernas och Konungens åtgärd vid det förslag, som ConstitutionsUtskottet framställt; hvilket resultat här just blifver den lag-förklaring, hvarefter saken sedan kommer att afgöras. Då för öfrigt 4 §. af RiddarhusOrdningen här blifvit af en annan värd Talare citerad i afseende på den utgifne Polletten, får jag, för min del, förklara, att denne §. tyckes blott angå sådana fall, der tvist är, huruvida man är hufvudman eller icke; men ingalunda, såsom här, huruvida man är Adelsman, eller icke.

Herr *Lagerhjelm, Pehr*: Af Herr *Cederschöld* förekommen vill jag ej uppehålla Högloflige Ridderskapet och Adels dyrbara tid, utan får blott anmäla, att jag instämmer i hvad nämnde ledamot nu yttrat.

Herr *von Becker, Carl Johan*: Jag har anhållit om ordet, för att instämma med en värd Talare i den erinran, att man icke bör och icke rättsenligt kan uppehålla en saks afgörande, tills en lag derföre hinnes stadgas. En sådan praxis skulle afvika från vanlig rättegångsordning och från ordning i allmänhet; Och om man skulle
dröja

dröja med Beslut tills en lag blifver stiftad, som kunde på den förevarande händelsen mera bestämdt tillämpas, så vann man alls intet dermed, derest icke en sådan lag tillerkändes en retroactiv verkan, hvilket vore högst orätt. Jag delar i hufvudfrågan fullkomligt de Talares mening, som anse Öfversten hafva frånträdt alla anspråk på sin fars nummer å Riddarhuset, genom det han sjelf der blifvit Hufvudman för en ny Ätt. Man kan icke på en gång äga 2 majorater eller 2 nummer, eller provisionelt antaga en, för att sedan öfvergå till en annan. Denna enskilda öfvertygelse anser jag, äfvensom flere andre, hade likväl icke behöft yttras förr, än vederbörligt Utskott blifvit satt i tillfälle, att behandla frågan; jag har endast velat varna mot antagandet af Friherre Åkerhjelm's förslag, och tror icke, att man, genom ett beslut i afseende på en nu förekommen enskild händelse, binder händerna på sig, för afgörande af det generella förslaget. Det är visserligen möjligt att 37 §. i RegeringsFormen kan blifva ändrad genom bifall till ConstitutionsUtskottets förslag; men detta är ännu ej antaget, och jag tror det icke vara oss tillständigt, att i väntan derpå, uppehålla frågan, som bör afgöras efter lagbudets nu varande ordalydelse.

Herr *Riben, Carl Wilhelm*: Den för en hvar så lätt i ögonen fallande ömtålig-

het, som denna fråga företer, föranledde mig att begära remiss deraf till Riddarhus-Utskottet. Jag trodde nemligen det vara mest önskligt, att, innan den hufvudsakliga discussionen förekom, hafva ett Utskotts Betänkande att fästa sig vid. Riddarhus-Utskottet är ej något GrundlagsUtskott, det är ett Ståndets ensklita Utskott. Ett utlåtande af detta Utskott hindrar således icke hvilken handläggning man sedan kan finna en sak böra undergå. Den utsträckning som discussionen redan tagit, har till intet gjort mina förhoppningar i detta afseende. Man har nu redan tagit hufvudsaken under pröfning, och då utbeder jag mig, att med några ord äfven få yttra min åsigt af ämnet. 37 §. RegeringsFormen är så klar, att jag anser det vara ett öfverflöd att återopa den §. af RegeringsFormen, som säger, att Grundlagarne vid hvarje tillfälle efter deras ordalydelse skola tolkas. Om man blott följer den, så är det tydligt att GeneralIntendenten *d'Orchimont* ännu är en ofrälse man. Detta är af Herr von Hartmansdorff så klart bevisadt, att jag blott behöfver med honom instämma. — Jag skulle visserligen gerna förena mig i Friherre Åkerhjelm's hemställan, att frågan kunde hvila, tills ConstitutionsUtskottets förslag blifvit afgjort; men jag kan likväl icke neka, att det förekommer mig oformligt, att på en för handen varande händelse tillämpa en lag, som

ännu ej är fastställd. På andra sidan medgifver jag, att ämnet företer så många svårigheter, att man kanske sluteligen får vidtaga den utväg, som erbjuder de minsta. Lika med Friherre Åkerhjelm väntar jag af Herr GeneralIntendenten *d'Orchimont* den delicatesse, att han ej begagnar sin rätt att emedlertid här infinna sig. Sluteligen får jag fästa Ridderskapets och Adels uppmärksamhet deruppå, att om, enligt hvad Friherre *Boye* yrkat, Ridderskapet och Adeln skulle decretera GeneralIntendenten *d'Orchimont* berättigad till inträde å Riddarhuset och Konungen 3 veckor härefter gäfve sin Nådiga sanction åt den föreslagna redactionen af 37 §., så skulle Herr KrigsRådet, efter denna tidens utgång, åter vara sin representationsrätt förlustig.

Herr *Lefrén, Johan Pehr*: En värd Ledamot Herr Cederschöld har anfört, att den nya §., som är i fråga att stiftas, skulle vara användbar för närvarande fråga. Jag tror, att ConstitutionsUtskottets förslag har för afsigt, att stadga något generelt för hela classen, men man kan derföre ej säga, att ConstitutionsUtskottet blifvit hördt öfver den speciella frågan, som rör en individ. Jag vill blott anmärka detta, emedan härigenom kan uppkomma en villa, då man ej skiljer emellan categorier och enskildta fall. Hvad beträffar den händelse, att Herr *d'Orchimont* nu

skulle förklaras berättigad behålla sin pollett, och sedermera, efter antagande af det nya förslaget till 37 §. RegeringsFormen blifva densamma förlustig; så är detta något, som, i min tanka, icke kan inträffa, emedan det skulle innefatta en retroactiv verkan och följakteligen vara olagligt. Om han nu anses berättigad att qvarblifva såsom Riddarhusets Ledamot, kan ingen sednare stiftad Lag frántaga honom denna rättighet.

Friherre *Akerhjelm*: Ehuru Herr Cederschöld upptagit och besvarat den af en värd Ledamot Herr Lefrén, emot mitt anförande gjorde anmärkning, torde jag likväl få tillägga några ord.

Här är ej fråga om en ny lags retroactiva tillämpning på en sak, ty den lag, vi här omtala, existerar redan; men dess tvetydiga innehåll, fordrar ett förtydligande, och det är detta sednare, som jag trott böra uppskjutas, tills vi af grundlagarnes egentliga förklarare, Constitutions-Utskottet, erhållit det förslag härtill, som derstädes blifvit uppgjordt, och som inom kort tid skall till afgörande företagas. Gillas denna förklaring af 37 §. RegeringsFormen, så har pluraliteten ansett dess innehåll vara sådant; gillas den ej, lär en motsatt tanka derom blifva gällande och man har då handlat i enlighet

med mera allmänna grunder, sedan ett Rikets Ständers Utskotts förberedande utlåtande tjenat till upplysning i ämnet. Jag skulle därför tro, att det föreslagne uppskofvet icke innebär någon inkräktning på GeneralIntendenten *d'Orchimonts* rätt, åtminstone har detta icke varit min afsigt. För öfrigt, och i händelse Ridderskapet och Adeln skulle besluta, att frågan nu bör afgöras, är jag visserligen färdig, att yttra min mening i hufvudsaken.

Friherre *Boye, Ludvig*: Jag utbeder mig, att få erinra Ridderskapet och Adeln, att frågan, om GeneralIntendenten *d'Orchimont* är Adelsman, och frågan, om han äger rätt att inträda på Riddarhuset är aldeles en och densamma, och att orsaken dertill ligger just i det vilkor, som, år 1809, blef det nya Adelskapet förelagt, nemligen, att, så länge den adlade fadren lefver, är hans äldsta Sou ofrälse; men i den stund fadren dör, ingår Sonen ifrån Ofrälse Ståndet in i Adelskapet; och hvaraf här följer, att då, genom Öfverste *Dorchimonts* utgång utur ätten, GeneralIntendenten står i äldren närmast derintill, så öfvergick den sistnämnde också, vid fadrens död, ifrån att vara ofrälse, till hufvudman för den adeliga Ätt, inom hvilken han är den äldste.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*:

Jag kan ej finna, att en ny lag är i fråga. För mig framställer sig saken som en blott fråga om rätta tillämpningen af 37 §. RegeringsFormen; och som olika meningar derom uppstått, hemställer jag, om man ej bäst bevakar principens helgd, om man remitterar saken till Riddarhus-Utskottet. Inom Utskottet uppkomma säkert olika meningar i ämnet, men vi återfå det i ett mera utredt skick, då de tvänne opinionerne fått yttra sig öfver frågan. Af denna orsak yrkar jag remiss till Riddarhus-Utskottet.

Herr von Quanten, Carl: Det är blott i anledning af Friherre Anckarswårds och några Ledamöters yttranden, som jag utber mig få säga några ord. De Herrar, hvilka utlemnad polletterne, hafva handlat enligt deras öfvertygelse; de kunna derföre ej klandras. RiddarhusUtskottet torde möjligen blifva af samma mening. Jag förenar mig derföre med Friherre Åkerhjelm deruti, att saken må tills vidare hvilas.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken yttrade, att ehuru flere Ledamöter instämdt uti Friherre Åkerhjelm's Förslag, att uppskjuta pröfningen af Herr Ribens ifrågavarande Motion, intill dess det af Constitutions-Utskottet, vid sista Riksdag, uppgjorde förslag till ändring af 37 §. i RegeringsFormen först blifvit vid

denna Riksdag af Rikets Ständer och Kongl. Maj:t afgjort; likväl och som bemälte Ledamöters rätt, att framdeles pröfva frågan, ingalunda minskades derigenom, att Ridderskapet och Adeln under tiden inhämtade RiddarhusUtskottets utlåtande; alltså och då Ridderskapet och Adeln kunde vänta sig, att af detta Utskott erhålla alla de för ämnets behöriga granskning och afgörande erforderlige upplysningar, ansåg *Hans Excellence* sig böra hemställa, att icke allenast Herr Ribens ifrågavarande Motion, utan ock de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf nu afgifne yttranden måtte till RiddarhusUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Friherre *Cederström, Jacob*: Visserligen har jag för egen del intet emot en remiss till RiddarhusUtskottet, såsom en oskyldig åtgärd; men jag bör dock förklara, att jag ej anser detsamma vara det Utskott, som i ämnet kan afgifva ett sådant betänkande, att beslut, i anledning deraf, genom bifall eller afslag, kan fattas. Den frågan är af en obetydlig beskaffenhet, huruvida en person mer eller mindre äger säte och stämma på Riddarhuset, men den frågan är af en allmän beskaffenhet, huruvida Ridderskapet och Adeln kan lemna Adelskap åt en individ. I annan väg än Grundlagen det föreskrifver kan sådant icke ske. Af sådan anledning hade jag förmodat.

att ingen annan utväg finnes för denna frågas behandlande, än att Constitutions-Utskottet sättes i tillfälle utlåta sig, huruvida GeneralIntendenten *d'Orchimont* bör inträda i fadrens nummer, eller icke.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att Bänkmansval nu finge företagas,

Grefven von Schwerin, Fredrik Bogislaus: Jag har en mindre behaglig pligt att uppfylla, då jag nödgas till rättelse hos Ridderskapet och Adeln anmärka ett förhållande, som, i min öfvertygelse, afviker från Grundlagens föreskrifter. Sedan RiksdagsOrdningen uti 41 §. uppräknat de Embetsmän, öfver hvilkas rådslag och åsigtter i administrativa eller Lagskipningsmål nationalrepresentationen äger en opinionsrätt, stadgar den, att säte och stämma icke kan dessa män i deras Stånds plena förnekas, men att i Utskott eller val till UtskottsLedamöter ingen af förenämnde personer må deltaga. I följd af detta stadgande, som på intet sätt af 19 §. i RiddarhusOrdningen motsäges, har jag trott, att desse Embetsmäns namn bordt förbigås i den till Bänkmansvalet uppgjorda förteckning på Ridderskapets och Adels Le-

damöter. Jag ämnar icke uppehålla Ridd. och Adeln med den äldre eller nyare historien af detta ämne; den är korteligen, att första afvikelsen från Grundlagens innehåll skedde vid Riksdagen i Örebro år 1812. Detta blef ett præjudicat för Riksdagarna 1815 och 1818. Vid Riksdagen 1823 fördes Ridderskapets och Adels uppmärksamhet på ämnet, och valen gáfvo ett helt annat resultat. Hvad som då häröfver anfördes, föranledde Ridderskapet och Adeln, att taga RiddarhusOrdningen under en närmare granskning, och som af Riddarhus-Ordningen bör vara affattad i öfverensstämmelse med Grundlagarna, och hvarje Stånd inom sig utse Electorer, blef det beslut fattadt, att Bänkmansvalen skulle upphöra. Ännu saknas dock Kongl. Maj:ts sanction på Ridderskapets och Adels beslut, och förmodligen är det i följd deraf, som Riddarhusets Tjenstemän, vid förteckningens uppgörande, förfarit efter förra tiders vanliga praxis. Fördelningen är nu redan gjord och tiden tillåter icke någon rättelse deruti, men till Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställer jag, i händelse någon af de i 41 §. omnämnde personer skulle erhålla enhällig pluralitet till Bänkman, huruvida Herr Grefven och LandtMarskalken anser ett sådant val kunna gillas.

Grefve *Frölich, David*: Jag hade hos Herr Grefven och LandtMarskalken anmält

mig, för att yttra min åsigt öfver de lagar, som äga förbindande kraft för Ridderskapet och Adeln, att efterlefva. Jag hade ämnat att göra en reservation i afseende på den RiddarhusOrdnung, som jag funnit blifva till Ridderskapets och Adels Ledamöter utdelad, och hvilken reservation jag vid ett annat tillfälle skall fullfölja. Nu sedan Herr Grefven och Landt-Marskalken, medelst Grefve von Schwerins uppropande, tillåtit frågan om Bänkmansvalet komma före den fråga jag ämnat anmäla, vill jag för närvarande afstå från att utveckla mina tankar om RiddarhusOrdnungen, och således nu icke uppehålla Ridderskapets och Adels tid, utan må den andra frågan, endast på den grund att den redan blifvit upptagen, föregå.

Herr *von Quanten, Carl*: I händelse frågan om RiddarhusOrdnungen nu förekommer, anhåller jag att få säga några ord; i annat fall vill jag dermed uppskjuta.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Den fråga, som Grefve von Schwerin nu vidrört, blef äfven väckt vid början af sistförflutne Riksdag. Jag ber Herr Grefven vara öfvertygad, att om jag, och de Män, som jemte mig innefattas under de i 41 §. omnämnde Embetsmän, finnge följa endast vår egen önskan, att gå Herr Grefven till mötes, skulle ingen svår-

righet från vår sida uppstå, och denna fråga icke upptaga ett ögonblicks tid för Högloflige Ridderskapet och Adeln; men då Herr Grefvens framställning angår en rättighet, som vid flere Riksdagar tillförene blifvit utöfvad, och hvilar på grundlagsstadganden, som fordra en tolkning i constitutionel väg, för att formeligen kunna utesluta oss från Bänkmansvalet; så anser jag oss, såsom offentligt handlande personer, icke kunna sjelfmant skilja oss vid denna rättighet. Vi förklara dock, och detta är en gärd, som vi hembäre åt Grefve von Schwerins öfvertygelse om det rättsenliga i hans framställning, att vi hoppas och förmoda, det ingen af Ridderskapet och Adeln med sitt val skall falla på oss, och det är till denna gärd af aktning för Ridderskapets och Adels känsla, som jag tror mig, talande i eget namn, äfven kunna lita på deras instämmande, som med mig äro i samma ställning.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, huruvida, efter det af Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt nyss afgifne förklarande, det skulle anses nödigt, att Herr Grefven och LandtMarskalken gaf sin enskildta öfvertygelse i ämnet tillkänna.

Grefve von Schwerin: I sakens närvarande skick är jag tillfredsställd, genom den förklaring, som blifvit afgifven.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*: Jag hade ock den äran, vid sista Riksdagen yttra min öfvertygelee i detta ämne. Den har under de 5 år, som sedan förflutit, ehuru noggrannt jag fortfarit att studera mitt fäderneslands Grundlagar, ej blifvit förändrad. Jag anser 41 §. RiksdagsOrdningen vara så tydlig, och min öfvertygelse är så fast, att Ståndet omöjligt deruti kan göra någon förändring. Jag tror, att Ridderskapet och Adeln bortskänker de andra Ståndens rättigheter, om Ridderskapet och Adeln medgifver de nämnde personerne rätt att deltaga i val till Utskottsledamöter, och Bänkmansvalet har ej annat föremål, än val af desse ledamöter. Jag förnyar derföre nu äfven den protest jag vid sista Riksdag afgaf mot de i 41 §. omförmälde personers deltagande i detta val, men finner nogsamt, att jag får nöja mig med hvad Ridderskapets och Adeln pluralitet i ämnet beslutar.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken hemställde, att Bänkmansval måtte på vanligt sätt genast företagas.

Bifölles.

Sedan 41, 42, 43 och 44 §§. i RiddarhusOrdningen härefter blifvit uppläste, företog Ridderskapet och Adeln klockan 12 på dagen Bänkmans val; och befunnos, ef-

ter valförrättningens slut, följande Herrar hafva, genom de fleste rösterne, blifvit till Bänkmän utsedde:

För 1:sta Bänkm.Afd.

		N:o	19.	Grefve <i>Douglas</i> , Fullm. Grefve <i>Posse</i> , <i>Arvid</i> , Landshöfd., R. N. O.
2:dra	—	—	75.	Grefve <i>Lagerberg</i> , <i>Clas</i> , Öfv. Lieuten., R. S. O.
3:dje	—	—	92.	Grefve <i>Horn af Aminne</i> , <i>Clas</i> , Ryttmästare; genom Lottning med N:o 88 Grefve <i>von Sett</i> ; Fullm. Friherre <i>Leijonhufvud</i> , <i>Abraham</i> , President, R. N. O.
4:de	—	—	117.	Grefve <i>von Stedingk</i> ; Fullm. Grefve <i>Hamilton</i> , <i>Gustaf Wathier</i> , JustitiæRåd, Landshöfding, C. N. O.
5:te	—	—	122.	Grefve <i>Puke</i> , <i>Johan Carl</i> , General-Adjut., Öfverste, R. S. O.
6:te	—	—	138.	Grefve <i>Adelswärd</i> , <i>Eric Reinhold</i> , President, C. N. O.
7:de	—	—	69.	Friherre <i>Uggla</i> ; Fullm. Grefve <i>Frölich</i> , <i>David</i> , Häradshöfding.
8:de	—	—	110.	Friherre <i>Taube</i> , <i>Carl</i> , Euvoyé, Kammarherre, C. N. O.

9:de Bänkm.Afd.

- N:o 205. Friherre *Åkerhjelm af Margretelund, Gustaf Fredrik*, GeneralTull-Directeur, Öfverste, C. N. O., R. S. O.
- 10:de — — 246. Friherre *Manderström*, Fullm. Herr *Franz Sparre, Bengt Erland*, GeneralLieutenant, C. S. O. m. St. K.
- 11:te — — 248. Friherre *Tilas*; Fullm. Grefve *Hamilton, John*, Brukspatron.
- 12:te — — 305. Friherre *von Lingen*; Fullm. Grefve *Mörner, Gustaf*, General-Lieutenant, C. S. O. m. St. K.
- 13:de — — 340. Friherre *Löwenskjöld, Salomon*, President, R. o. C. K. M. O.
- 14:de — — 358. Friherre *Lagerbring, Gustaf Olof*, General-Lieutenant, C. S. O. m. St. K,
- 15:de — — 9. Herr *Ulf sparre, Georg*, ExpeditionsSecreterare, R. N. O.
- 16:de — — 11. Herr *Bonde, Knut*; Capitaine; genom lottning med N:o 16 Herr *Boye af Gennäs, Carl*

Otto, Kammarherre,
och N:o 66 Herr *Lil-*
*jehöök till Gälare*d;
Fullm. Herr *von Wah-*
rendorff, *Martin*, Öf-
verCeremonimästare.

17 Bänkm.Afd. N:o 91. Herr *Mörner*, *Carl*
Stellan, Öfverste, R.
S. O.

18:de — — 137. Herr *Eketrä*; Fullm.
Grefve *De la Gar-*
die, *Axel*, Landshöf-
ding, C. N. O., R. S. O.

19:de — — 236. Herr *Anrepp*; Fullm.
Herr *af Geijerstam*,
Carl, Lieutenant.

20:de — — 446. Herr *Netherwood*, *Wil-*
helm, BancoCommis-
sarie.

21:sta — — 473. Herr *Coijet*, *Carl Fre-*
drik, vice Amiral, C.
S. O. genom lottning
med N:o 478 Herr
Printzenskjöld, *Axel*,
Canzlist.

22:dra — — 596. Herr *von Numers*;
Fullm. Herr *Hjerta*,
Lars, Notarie.

23:dje — — 792. Herr *Lagerhjelm*, *Pehr*,
Assessor.

24:de — — 814. Herr *Gyllenhahl*, *Lars*
Herm., Lagman, Kam-
marherre, R. N. O.

25:te Bänkm.Afd.

- N:o 922. Herr *Berghman*; Fullmäktig Herr *Printzen-skjöld*, *Carl*, Canzlist.
- 26:te — — 2109. A. Herr *Anckarswärd*, *August*, GeneralAdjutant, Öfverste, R. S. O.
- 27:de — — 1088. Hr *Leyonsflycht*, *Carl Albrecht*, GeneralAdjutant, Öfverste, R. S. O.
- 28:de — — 1117. Hr *Cederschöld*, *Pehr*, *Gustaf*, Professor R. W. O.
- 29:de — — 1313. Hr *Ehrenpreus*; Fullm. Herr *Riben*, *Carl Wilhelm*, ProtocollsSecreterare.
- 30:de — — 1543. Herr *Hederstjerna*, *Erland*, GeneralMajor, C. S. O. m. St. K.
- 31:sta — — 1594. Herr *von Heynne*, *Georg*, Öfverste-Lieutenant, R. S. O.
- 32:dra — — 1612. Herr *Grundelstjerna*, *Axel Wilhelm*, Expeditions-Secreterare, R. N. O.
- 33:dje — — 1662. Herr *Nordenfelt*, *Olof*, Kammarherre.
- 34:de — — 1736. B. Herr *Hallenborg*, *Carl Johan*, Kammarherre.

35:te Bänkm. Afd.

N:o 1848. Herr *Wirgin, Clas Ludvig*, Landshöfding,
R. S. O.36:te — — 1861. Herr *von Hartmans-*
dorff, August, Canz-
liRåd, R. N. O.37:de — — 1922. Herr *von Platen, Au-*
gust Carl, General-
Adjutant, Öfverste, R.
S. O.38:de — — 1949. Herr *von Kjöörning;*
Fullm. Herr *Brun-*
crona, Nils Abraham,
Öfverste, R. S. O.39:de — — 1998. Herr *Schröderstjerna,*
Paul, General-Adju-
tant, Öfverste, C. S. O.40:de — — 2013. B. Herr *Rosenblad,*
Bernhard, Kammar-
herre.41:sta — — 2043. Herr *Ihre, Johan Ul-*
rik, Major, R. S. O.42:dra — — 2097. Herr *von Francken,*
August Fredrik, Hof-
Marskalk, R. S. O.43:dje — — 2109. B. Herr *Anckarswärd,*
Michael Gustaf, Ma-
jor, R. S. O.44:de — — 2172. Herr *Lorichs, Carl*
Fredrik, General-Ma-
jor, C. S. O.

45:te Bänkm. Afd.

N:o 2186. Herr *von Wahren-*
dorff, Anders, Bergs-
Råd.

46:te — — 2218. Herr *v. Weigel, Chri-*
stian Ehrenfreid, För-
ste Archiater, C. W.
O. m. St. K.

47:de — — 2245. Herr *von Hedenberg,*
Carl August, Öfver-
ste, R. S. O.

48:de — — 2263. Herr *von Lindecreutz,*
Justus Christoffer,
Under-Ståthållare, R.
N. O.

49:de — — 2275. Herr *Lefrén, Johan*
Pehr, General-Adju-
tant, Öfverste, R. S. O.;
genom lottning med
N:o 2279 Herr *Tann-*
ström, Nils Magnus,
CanzliRåd, R. N. O.

50:de — — 2297. Herr *Tamm, Pehr*
Adolph, Brukspatron,
C. W. O., R. N. O.

Hans Excellence Herr Grefven och
LandtMarškalken anmodade Grefve *Posse,*
Arvid, att, såsom Ordförande bland Bänk-
männen, låta genom anslag sammankalla
dem till klockan 5 eftermiddagen, för att,
enligt 19 §. i RiddarhusOrdningen, Elec-
torsval förrätta.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan $\frac{3}{4}$ till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 18 November.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Öppnades Herrar Bänkmäns Lista till val af Electorer och befunnos följande Herrar hafva blifvit till Electorer utsedde:

N:o	42.	Grefve	Gyllenborg, Joh. Henning.
—	88.	—	von Seth; fullm. Friherre Leyonhufvud, Abraham.
—	110.	—	von Lantingshausen; Fullmäktig Grefve von Schwerin, Fredrik Bogislaus.
—	115.	—	Lagerbjelke, Axel.
—	116.	—	Anckarswärd; Fullm. Herr Tersmeden, Pehr Reinh.
—	138.	—	Adelswärd, Erik Reinhold.
—	110.	Frih.	Taube, Carl.
—	205.	—	Åkerhjelm af Margrete-lund, Gustaf Fredrik.

N:o	220.	Frih.	<i>Palmstjerna, Carl Otto.</i>
—	246.	—	<i>Manderström; Fullm. Herr Franc Sparre, Bengt Erland.</i>
—	329.	—	<i>Adlerbeth, Jacob.</i>
—	377.	—	<i>Reuterskjöld, Axel.</i>
—	91.	Herr	<i>Mörner, Carl Stellan.</i>
—	473.	—	<i>Coijet, Carl Fredrik.</i>
—	792.	—	<i>Lagerhjelm, Pehr.</i>
—	1033.	—	<i>Hammarhjelm, Carl Fredr.</i>
—	1515.	—	<i>Ehrenbill, Ulrik August.</i>
—	1543.	—	<i>Hederstjerna, Erland.</i>
—	1594.	—	<i>von Heyne, Georg.</i>
—	1870.	—	<i>von Rappolt; Fullm. Herr Uggla, Göran Gustaf.</i>
—	1906.	—	<i>Engelcrantz; Fullm. Frih. Ridderstolpe, Gustaf.</i>
—	1979.	—	<i>Brakel, Gustaf Anton.</i>
—	2245.	—	<i>von Hedenbergh, Carl August.</i>
—	2254.	—	<i>af Malmborg, Abraham.</i>
—	2275.	—	<i>Lefrén, Johan Pehr.</i>

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken anmodade Grefve Gyllenborg Johan Henning, att, såsom den äldste bland Herrar Electorer, låta genom anslag sammankalla dem, för att, inom den tid 28 §. i RiksdagsOrdningen föreskrifver, utvälja Ledamöter, så väl uti de i Grundlagarne bestämde Rikets Ständers Utskott, som uti RiddarhusUtskottet.

Justerades PleniProtocollen för den 14 och 15 dennes.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts, den 8 dennes till *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken* aflåtna samt den 12 derpåföljde f. m. på bordet lagde Nådiga skrifvelse, rörande RiddarhusOrdnningen.

Grefve *Frölich, David*, anförde skrifveligen:

Vid mitt inträde i går på detta rum för första gången under närvarande Riksmöte, anmälte jag mig, för att göra min reservation emot den RiddarhusOrdnning, som under datum af d. 18 Dec. 1823, blifvit af Kongl. Maj:t stadfästad och hvilken, till trycket befordrad, förmentes vara den nu gällande. Jag öfverväldigades dock af den otålighet, hvarmed Ridd. och Adeln syntes vilja hasta till Bänkmansvalet. Med smärta seende mig nödsakad att deltaga i den oformligheten, att börja functioner, innan utredt blifvit, hvilket Reglemente Ridderskapet och Adeln hade att efterleva, tänker jag dock icke vidare gifva vika för impulsen af mängdens efterdöme, om ock känslan af min egen oförmåga att göra min öfvertygelse till den gällande, synes böra lägga band på mitt handlingssätt. Jag uppstår åter i dag, utbedjande mig

Ridderskapets och Adels ynnestfulla uppmärksamhet, då jag vågar ifrå för en princip, som är vigtig, icke allenast för den del af Svenska Lagstiftnings-magten, hvar till jag hör, utan för hela Svenska Folket, likasom för alla fria Folk på jordklotet; *den principen, nemligen, att aldrig samtycka till fel, som vid Lagstiftning begås emot formerna.* Constitution eller Grundlag är ej annat, än en kraftägende samling af former. Endast efter desse former kunna de positiva eller materiella lagarne stiftas. Misstag i afseende på de sednares effect äro visst skadliga, de kunna likväl afhjelpas och Lagen rättas; men misstag vid Grundlagarnes tillämpning, öfverträdelser af de stadgade formerne medföra ovilkorligen förr eller sednare samhällsordningens omstörtning. I början synes ej effecten svår eller ens vådlig. En möjligtvis till sitt väsende god lag, ehuru tillkommen emot formerne, lockas man lätt att antaga, derest man icke inser följderna deraf i längden: att neml. på grund af en opåtalad öfverträdelse, magten alltid bygger anspråk på en ännu större och mer ingripande i folkets rättigheter; man insöfves gång efter annan med åberopanden på praxis, till dess folket, som funnit sin grundlag ofta förbises, upphör att derföre hysa tillbörlig aktning, blifver ovant att dervid stödja sig, glömmar den slutligen och blifver kraftlöst irrande i ett chaotiskt mör-

ker, utan bestämda begrepp om rätt och orätt, rättigheter och skyldigheter. Huru erkänt grundfalsk den satts än är, att ett præjudicat, i strid mot tydlig lag, kan lägga hinder i vägen för friheten att göra lagen åter gällande, så är det likväl detta argument och dess skickliga begagnande mot en slumrande del af Lagstiftningen, som varit i alla tider den kraftigaste häfstång, att kullkasta fria Statsförfattningar. Vaktom oss derföre, mine Herrar! ej allenast för att antaga argumentet, utan ock för att göra ett præjudicat, som vi och våra efterkommande skulle i tidens längd kunna dyrt få betala.

Jag har gjort mig följande frågor, då jag infann mig här vid Riksdagen: Hvilka förändringar hafva våra grundlagar eller constitutiva stadgar undergått, sedan deras ursprungliga tillkomst? och hafva de förändringar, som skett, tillkommit i enlighet med de former, som äro föreskrifne för sådane ändringar? Ty värr finner jag det öfver mina krafter, att ens försöka någonsin tillvägabringa rättelse uti alla de afvikelser, som ägt rum; den för tillfället mäst påfallande nödgas jag likväl för närvarande fästa uppmärksamheten vid. Jag menar förhållandet med den såkallade nya RiddarhusOrdningen.

Jag finner då af Riksdagshandlingarne,

att Ridderskapet och Adeln, som i min tanka icke borde vidkännas någon annan permanent inskränkning i deras naturliga och före bestämd grundlags existance häfdvundna rätt, att sjelfve stifta sin StåndsOrdning, än den, som i 12 §. af 1810 års RiksdagsOrdning innehålles, nemligen, "*att RiddarhusOrdningen bör vara i öfverensstämmelse med Grundlagarne författad,*" i stället för att sjelfve uppgöra den, år 1810, då öfverlemnadt sådant åt Kongl. Maj:t, hvarpå RiddarhusOrdningen i 51 §. erhöles en så lydande redaction: "*Sedan Ridderskapet och Adeln tagit sitt Beslut om ändring eller tilläggning, öfverlemnas det till Konungens stadfästelse, för att vid nästföljande Riksdag blifva gällande.*"

Vid 1818 års Riksdag och sedan Ridderskapet och Adeln allt ifrån början funnit många ändringar i 1810 års RiddarhusOrdning nödige, men år 1815 uppskjutit all difinitiv åtgärd dermed, blef ett nytt förslag af dåvarande RiddarhusUtskott uppgjort, och oförklarligt nog, både på hvad sätt och till hvad ändamål, om icke för att bjuda till att gifva en utsträckning åt den tydning af begreppet om *Konungens stadfästelse*, som hade för afsigt, att inskränka Ridderskapets och Adelns Lagstiftningsrätt, rörande sin RiddarhusOrdning, och utvidga Konungens inflytelse dervid, (hvilket ändamål, efter rättsbegrepp i min

tanka, dock icke dermed vunnits,) blefvo orden: "*derest en sådan vinnes*" insmygde i den §. af förslaget, som motsvarade den 51 af den gamla; och då Utskottet i det förslaget åtföljande memorial, hvaruti alla förändringar blifvit uppgifne, icke omnämnt någon annan ändring i 51 §., änden af en förändrad nummerföljd, så passerade förslaget igenom, utan anmärkning, och blef, efter vunnen Nådig stadfästelse, till efterlefnad gällande. Jag anför detta blott i förbigående såsom ett prof, huru Lagar stiftas, eller åtminstone på den uppmärksamhet, hvarmed Ridderskapet och Adeln vid förutgångne Riksdagar följt de hemliga operationerne att binda deras händer.

1823 kändes åter behof att ändra RiddarhusOrdningen och ett nytt förslag dertill antogs af Ridderskapet och Adeln enhälligt, och öfverlemnades till Kongl. Maj:t, för att erhålla sanction. Jag ber Eder, mine Herrar! nu vara uppmärksamme på, huru följderna af Ridderskapets och Adeln liknöjdhet vid förra Riksdagarne börjar utveckla sig. Kongl. Maj:t lät i Nådig skrifvelse till LandtMarskalken tillkännagifva, att Kongl. Maj:t, i anseende till Riksdagens då förestående nära slut, icke haft tillfälle att förslaget i hela dess vidd granska, hvadan en del af förslagets §§. blifvit gillade, men icke de öfrige; slutande sig den

Nådiga skrifvelsen med följande ord: "Hvad
"de öfrige förslagen till förändring i nu
"gällande RiddarhusOrdning vidkommer,
"så hafve Vi *af ofvan anförde skäl* (brist
"på tillfälle välförståendes) dem icke för
"*närvarande* kunnat antaga."

Att med meningen i denna Nådiga Skrifvelse, som icke kunde af Ridderskapet och Adelns annorlunda fattas, än att de hade att förvänta en annan ytterligare granskning och derpå följande möjlig stadfästelse af det ovidrörda af förslaget, sammanhålla orden och meningen i en, samma dag den 18 Dec. 1823 af Kongl. Maj:t vidtagen Nådiga åtgärd, neml. att ovilkorligen stadfästa det stympade Förslaget, såsom en i laga ordning tillkommen Lag och under nyttjande af det uttryck på *Ridderskapet och Adelns underdåniga* anhållan, — är icke för närvarande mitt syfte. Jag ville blott visa, att Ridderskapet och Adelns, som den 20 derpåföljde December remitterat ärendet till RiddarhusUtskottet, dagen derpå under discussionen om hvad utväg de i anseende till stympningen hade att taga, voro aldeles i okunnighet om den Nådiga stadfästelsen. En värd Ledamot Herr Rosenblad yttrade: "det han, i enlighet med "Utskottets åsigt, instämde deri, att anse "det Konungen icke afslagit den del af nya "Riddarhus-Ordningen, som Kongl. Maj:t "förklarar sig icke hafva medhunnit att

"granska." En annan värd Ledamot Herr Cederschöld förklarade sig icke hafva funnit annat, än att Lagstiftande magten vore jämnt fördelad emellan Konung och Ständer och att det sålunda vore gifvet, att om Konungen kunde antaga vissa delar af ett förslag, som Rikets Ständer till hans godkännande öfverlemnadt, skulle äfven Rikets Ständer med förändringar kunna gilla hvad Konungen till deras pröfning framställer; hemställande om det vore tänkhart, att en Konung skulle promulgera en stympad lag, kunde den värde talaren icke finna, att Ständerna voro skyldiga att såsom Lag erkänna ett af dem ingifvit, men af Konungen endast till vissa delar antaget Lagförslag. Det skulle ju kunna hända, att förslaget innehölle i vissa §§. allmänna Stadganden och i andra högst nödiga undantag, i vissa §§. pligter och i andra rättigheter. Huru skulle nu Lagen komma att se ut, om den sanctionerades med uteslutande t. ex. af undantagen och rättigheterna.

Efter sådana discussioner stadnade Ridderskapet och Adeln omsider i det beslut, hvaraf resultatet anmältes genom en underdånig skrifvelse under samma dag, af det väsendtliga innehåll, att Ridderskapet och Adeln anhöll, det Kongl. Maj:t ville i nåder uppskjuta utfärdandet af en ny RiddarhusOrdning, intill dess Kongl. Maj:t

ägt tillfälle att granska det af Ridderskapet och Adeln afgifne förslag i sitt hela sammanhang, men att, i den händelse åter Kongl. Maj:t skulle finna Förslaget icke vara af den beskaffenhet, att stadfästelse derå *i det hela* kunde följa, Kongl. Maj:t tacktes meddela Ridderskapet och Adeln Dess Nådiga svar, med uppgifvande af skälen dertill, vid början af nästa Riksdag, och att således 1818 års RiddarhusOrdning komme att emedlertid i allo lända till efterrättelse.

Det Nådiga svaret hafva vi nu fått och jag anhåller att det måtte uppläsas å nyo, då första uppläsningen skedde innan Ståndet ännu var organiseradt.

I anledning häraf upplästes Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse af den 8 dennes; hvarefter Grefve *Frölich* fortfor sålunda:

Jag förbigår för närvarande alla de otaliga reflexioner, som erbjuda sig, i anledning af det Nådiga svaret i sin helhet och i sine detaljer. Jag förklarar blott, att jag icke förr afvetat någon oinskränkt pröfningsrätt öfver en StåndsOrdning, som jag trott och tror Ridderskapet och Adeln ensamme hafva rätt att uppgöra, i öfverensstämmelse med 12 §. RiddarhusOrdningen, och hvartill Konungen blott äger lägga sin stadfästelse och promulgation.

Alla förändringar i Ridderskapets och Adelns ursprungliga och grundlagsenliga rätt i detta afseende kunna och böra i stadgad ordning återgå, såsom genom misstag och otillbörlighet tillkomne; men att nu ingå i ytterligare bevisning för denna min mening, är icke egentliga föremålet för mitt bemödande. Jag ville denna gång blott fästa mig vid den omständighet, att Ridderskapet och Adeln tillförene tagit ett beslut, som de icke borde hvarken vilja eller kunna åsidosätta, så visst som de äga agtning för sig sjelfve och för former, oundgängligen nödige att iagttaga, om de skulle ändra beslutet. De kunna icke anse det samma för ett intet, i jemförelse med den Kongl. Befallning, som nu bjuder, att antaga det stympade förslaget i en väg, som Grundlagen icke utstakat. Jag ber Eder, Mine Herrar! erinra Eder, att det är icke endast Kongl. Maj:t, som har det ädla åliggandet att vaka öfver Formernes helgd, det åligger äfven Eder såsom medlemmar af Lagstiftningen. Huru fullgören J denna pligt? Måhända hafven J ej tillsett om sjelfva Expeditionen är i Grundlagsenlig form utfärdad. Är det rimligen öfverensstämmande med RegeringsFormens anda och föreskrifter, att de Stadfästelse-åtgärder och Nådiga Befallningar, som, med anspråk på Lags förbindande kraft, emana till Ridderskapet och Adeln, skola, utan att vara i StatsRådet af vederbörande Stats-

Secreterare föredragne, endast expedieras af HofCanzleren, hvars i 11 §. Regerings-Formen bestämda föredragning inskränker sig till ministeriella mål i Utrikes Statsministerns frånvaro och hvars enda beröring med Ständerna är, att öfverlemnna propositioner? Stadfästelser af Lagförslag och Befallningar med kraft af Lag, äro hvarken ministeriella mål eller propositioner. Man må nu åter möta mig med inkastet om praxis, och en praxis alltsedan 1810. Jag har förut på detta inkast lemnat ett svar, deri äfven alla andra considerationer, af huru stor vikt som hälst, involve-ras, och anser det öfverflödigt, att ytterligare utveckla ämnet. Jag känner alltför väl, att mitt personliga anseende är för ringa, för att i ett så grannliga ämne, som detta med yttrande af min opinion föranleda Herr Grefven och LandtMarskalken samt Ridderskapet och Adeln till Beslut, emot deras egen förut fattade opinion; men pligten, samvetet bjuder mig, — och alla considerationer måste vika. Äfven jag har en utomordentlig stor vördnad för en Kunglig Befallning. Jag är född under enväldet, och danades under uppväxandet på ett sätt, som qvarlemnade Associationer af idéer om konungslig magt, dem jag fåfängt skulle försöka att borttrycka; derföre, utan att fälla något omdöme om motiven hos andra, som, icke seende saken från de synpunkter jag här bjudit till att utveckla,

zveka att instämma i den conclusion, hvar-till jag kommer, måste jag härmed högtidligen protestera emot 1823 års så kallade RiddarhusOrdning, och de grundsatser, som äro följde i den Nådiga Skrifvelsen af den 8 i denna månad, hvilka jag anser böra läggas ad acta, under det jag såsom till efterlefnad bindande Stadga vid detta Riksmöte, i enlighet med Ridderskapets och Adelns Beslut vid förra Riksdagen, upptager 1818 års RiddarhusOrdning, hälst den tillkommit i den minst oformliga ordning.

Jag hemställer tillika vördsamt, om icke det beslut Ridderskapet och Adeln möjligen skulle fatta, i öfverensstämmelse med denna min motion, borde communiceras med de öfrige RiksStånden, under anhållan om deras medverkan i att vaka der-öfver, att, hvad RegeringsFormen i afseende på Lagars stiftande bjuder, måtte efterlefnas, och att, samfält med Ridderskapet och Adeln, genom underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, anhålla, det Kongl. Maj:t hädanefter ville låta alla stadfästelse-åtgärder på Lagförslag, som på ett eller annat sätt emanera från Stånden, ordentligen föredragas af vederbörande StatsSecreterare.

Herr *von Qvanten, Carl*: Min åsigt af ämnet fordrar, att jag besvärar med uppläsandet ånyo af en liten del af Kongl.

Maj:ts {Nådiga skrifvelse, hvarefter jag genast vill återkomma till ämnet. Den lyder sålunda: "Det Kongl. Maj:t bordt förvänta, att äfven skälen å Adeln's sida till en fullkomlig omarbetning af 1818 års med Kongl. Maj:ts höga underskrift utfärdade RiddarhusOrdning, hade på annat sätt blifvit uppgifne, än endast genom de förändrade §§:s ordalydelse, och den slutföljd, som deraf sjelfmant lemnades att draga; men då sådant icke skedt, hade Kongl. Maj:t ansett någon ytterligare utveckling af orsakerna till bifall eller förkastande, dels utan ändamål, dels genom redan iakttagna former icke påkallad."

Hvarefter Herr *von Quanten* anförde skrifteligen:

Jag ville så gerna härutaf sluta, att ofvannämde uraktlåtenhet å Ridderskapets och Adeln's sida egenteligen varit orsaken, hvarföre Kongl. Maj:t nekat stadfästelse å Deras underdåniga anhållan. Då Ridderskapet och Adeln alltid ansett för en kär pligt, att gå Kongl. Maj:ts önskingar till mötes, och då Ridderskapet och Adeln aldrig sökt inkräkta hvarken på Statsmagtens område, eller på andra medborgares rättigheter, utan tvärtom alltid utmärkt sig för allvar i uppoffringar, så väl för ett älskadt fosterland, som för aktningsvärde

Med-

medStänder, så vågar jag med säkerhet hoppas, att om motiven till de förändringar Ridderskapet och Adeln föreslagit, hvilka motiver igenfinnas i Ridderskapets och Adelns Protocoll vid 1823 års Riksdag, blifva till Kongl. Maj:t framställda, skall Kongl. Maj:t ej längre draga i betänkanande att å de föreslagne förändringarne bevilja nådig stadfästelse.

Förliden Riksdag yttrade jag min åsigt öfver dåvarande RiddarhusOrdning 24 §., som äfven af Ridderskapet och Adeln gillades, men jag har erhållit en ökad anledning till förundran, då jag förnimmer, att Ridderskapet och Adeln, i afseende på åtskillige §§. i nuvarande RiddarhusOrdning, verkligen sakna de rättigheter, som 28 §. af RiksdagsOrdningen tilldelar de öfriga Stånden. Den citerade §. lyder sålunda: "Ridderskapet och Adeln samt Preste- och BorgareStånden välje genom Electorer, och BondeStåndet på det sätt Ståndet vid hvarje Riksdag tjenligast finner." Häraf synes att 3:ne Stånd välja genom Electorer, men att BondeStåndet icke är förbundet att iagttaga denna formalitet; Att Preste- och BorgareStånden välja sina Electorer utan Bänkmän, huru de behaga, bibehålla dem såsom Utskottsledamöter, och äga en afgjord rätt, att häröfver sjelfve besluta; men Ridderskapet och Adeln äger ej

denna rätt, de ensamme måste underkasta sig magtens vilja, enligt 51 §. Riddarhus-Ordningen, hvilken likväl står i rak strid med 12 och 28 §§. RiksdagsOrdningen. Hvad de öfriga Stånden enligt Grundlagen äga rätt att göra, det bör äfven Ridderskapet och Adeln äga rätt att fordra och erhålla, ty vi hafva icke förverkat några rättigheter.

Jag anser denna fråga ganska vigtig; och vågar derföre ödmjukast föreslå, att Ridderskapet och Adeln på ett värdigt och kraftfullt sätt må framställa sina åsikter uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan, att blott få åtnjuta samma rättigheter i afseende på deras inre police, som i Grundlagen äro de öfriga Stånden förbehållne, och jag är öfvertygad, att derå skulle följa antingen stadfästelse på de återstående §§. af den Riddarhus-Ordning, som Ridderskapet och Adeln vid sistledne Riksdag föreslog, eller ock bifall dertill att 1818 års RiddarhusOrdning finge tills vidare i allo lända till efterrättelse.

Vidare yttrade Herr v. *Quanten* mundtligen:

Jag instämmer för öfrigt med den värda talaren Grefve Frölich, som så grundligt utvecklat ämnet; men är med honom i så fall skiljaktig, att jag, enär 51 §. Rid-

darhusOrdningen ännu är gällande, yrkar 2:ne alternativer, nemligen: antingen att Ridderskapet och Adeln måtte erhålla sanction å de §§. af den föreslagna Riddarhus-Ordningen, hvaraf någon granskning å Kongl. Maj:ts sida icke ägt rum, hvilket jag tror vara Ridderskapets och Adels rättighet, eller ock att 1818 års RiddarhusOrdning finge i allo lända till efterrättelser.

Herr *Crusenstolpe, Magnus Jacob*: Jag anhåller om uppläsning af det Protocoll, som vid RiddarhusOrdningens föredragning i StatsRådet blifvit fördt, och som förmodligen varit bifogadt den Nådiga Skrifvelsen.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att något StatsRåds Protocoll icke varit bifogadt Kongl. Maj:ts till Hans Excellence aflätne ifrågavarande Nådiga Skrifvelse.

Herr *Crusenstolpe*: Jag får då blott beklaga, att frågan ej blifvit lika behandlad med frågan om BondeStåndets Notarier, och att ej något Protocoll fanns bifogadt den Nådiga Skrifvelsen, hvarigenom man kunnat få se, hvilka af StatsRådets Ledamöter deltagit i beslutet.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*: anförde skrifteligen:

Då vid sista Riksdag fråga uppstod om de uti 41 §. RiddarhusOrdningen omnämnde ansvarige personers uteslutande ifrån deltagande i val till Utskottsledamöter, behandlades frågan med en olika värme emot nu; jag frågar mig i följd häraf, om jag skall tro, att man utaf tillryggalagde fem år endast vunnit likgiltighet och köld för våra rättigheters helgd; men en blick på denna samling besvarar ovilkorligt nekande en sådan fråga; ty bildningsgraden, ej mera ståndsskilnaden bestämmer känslan för rätt och orätt. Jag måste således söka mig en annan orsak, till ett förhållande, som jag trott mig märka, och jag finner den snart, uti de större och viktigare föremålets naturliga egenskap att afvända uppmärksamheten ifrån de underordnade.

Då Bänksmansfrågan vid sista Riksdag förevar, hoppades och trodde man, att den för alltid skulle undanrödjas, genom den nya RiddarhusOrdningen; men vi hafva blifvit svikne i detta hopp, och det är icke underligt, om en allmän förvåning ej mindre öfver den RiddarhusOrdning, som tvärt emot Ridderskapets och Adels beslut vid sista Riksdag blifvit utfärdad, än öfver den Kongl. Skrifvelse i ämnet, Vi fått emottaga, till den grad sysselsatt sinnena, att man behöft detta rådtrum, för att stadga ett beslut om hvad man uti en så högst oväntad belägenhet har att göra.

Jag befinner mig vid detta tillfälle skadad emellan känslorne för den constitutionella Konungamakt jag älskar, och emot den ministeriella böjelsen för magtinkräkningar och förtryck, jag öfver allt annat hatar; Och i den mohn jag lifligt känner förtrytelsen öfver det handlings-sätt, som lemnat anledning till den obehagliga ställning, hvaruti Ridderskapet och Adeln blifvit försatt, genom den, emot Ståndets beslut, utfärdade RiddarhusOrdnning, känner jag också uti farhågan för den mistydning, att jag ej skulle veta gränsen mellan Konungens och dess Ministrars andel i åtgärden, ett, måhända öofvervinnerligt, återhåll på känslans fullständiga uttalande vid detta tillfälle. Jag anser mig i följd häraf böra framför allt förklara min öfvertygelse, att det för Konungamakten måste vara det mäst likgiltiga i verlden, huru ett Stånd finner för godt att stadga ordningen under sina rådplägingar, när denna ordning ej är i strid emot Grundlagarne. Då det nu icke blifvit föreburet, att den af Ridderskapet och Adeln föreslagna nya redaction af RiddarhusOrdnningen i minsta mohn är stridande emot Grundlagen, lærer det också vara afgjort, att Konungamakten icke ägt det ringaste intresse i den nekade sanctionen. Det är således tydligt, att det vid detta tillfälle icke varit Konungamaktens, utan Ministrar-

nes enskildta intressen, de der vetat göra sig gällande.

Lika upphöjd, som den förra är öfver hvardagslifvets småaktigheter; lika låga visar historien oftast de ministeriella beräkningarne för maktutöfningens fordringar. Jag ställer till de äldste ibland Konungens rådgifvare, till dem, hvilka redan 1809 deltog uti de allmänna ärendernes ledning, den frågan: om Ridderskapet och Adeln vid den första RiddarhusOrdningens uppgörande voro bundne, genom någon lag, att underställa RiddarhusOrdningen Konungens sanction. Jag söker förgäfvets i RiksdagsOrdningen något sådant stadgande. Jag ser, huru de andra Stånden fritt och obehindradt ändra sina StåndsOrdningar, utan någon synbar olägenhet för samhällsordningen.

Vi hafva förnummit, att PresteStåndet nyligen ändrat valsättet för sina Electorer. Det måste då tillåtas att tro, (man kan aldrig nog ofta upprepa det,) att godtycket, eller det ministeriella intresset allena legat till grund för den sednast oss vägrade sanctionen; och den satsen står alltid fast, att man skördar missnöjen, när man utsår obillighet och orättvisa. Jag tror icke, att det af någon kan bestridas, det ju Ridderskapets och Adelns begäran om sanction å den först utfärdade Riddarhus-

Ordningen var en verkan af de menlösa tider, då man ännu ej anade ens möjligheten af en vilja från någondera sidan, att inkräkta på de constitutionella stadgandernes områden. Om nu förhållandet är sådant, måste man medgifva, att Fädernes godtrohet, vid detta, som vid flera tillfällen, fallit tungt tillbaka på arfvingarne i femte och sjette led. Jag är öfvertygad, att ingen tänkare i hela Svea Land, utan förundran, bedömmar behandlingen af hela denna fråga. Jag inskränker mig blott till en undersökning, huruvida det som grundsats kan blifva bestående, att någondera af de Lagstiftande makterne äger en så beskaffad oinskränkt pröfnings- och stadfästelserätt, att den andra, utan sitt begifvande, derutaf kan bindas. Oinskränkta rättigheter äro redan i det constitutionella samhällsskicket någon ting, som icke gerna godkännes; ty allt är der, eller bör åtminstone vara, inskränkt och begränsadt inom Lagen. Sjelfva ordet oinskränkt förskräcker, särdeles när det utgår ifrån den verkställande makten. Det kan ej falla mig in, att bestrida Konungens rättighet, att af ett till dess sanction ingifvit lagförslag gilla en eller flere delar; men jag bestri-der alldeles slutsatsen, eller att deraf följer, det den del af Lagstiftningen, som haft initiativet, skulle, genom partiella sanctioner, kunna bindas till vissa delar, äfven då det helas bifallande framställ-

des såsom vilkor för sjelfva önskan af en lag.

Om så vore, skulle deraf uppkomma, att, till exempel, i den händelse Rikets Ständer någon gång funno sig böjde erbjuda Konungen någon andel i den financiella Lagstiftningen, och uti samma Lagförslag uppställde ett närmare bestämmande af Rikets Ständers andel i den oekonomiska Lagstiftningen, skulle Konungen kunna godkänna den af Rikets Ständer gjorda concessionen, men, genom afslag å den projecterade motvigten, binda Rikets Ständer under en del af Lagförslaget, då en sådan framställning likväl hade afsedt ett helt; här inträder emellertid en tacksamhetsförbindelse till Ministèren, att hafva i tid blottat det äfventyr af vådligare natur, hvaruti Rikets Ständer kunnat falla, och jag föreställer mig, att vi hädanefter ej komma att låta narra oss så lätt. Jag bestri-der äfven, att något viktigt constitutionelt förslag från någondera af de Lågstiftande makterne undergått en sådan behandling, som RiddarhusOrdningen. — Den är ännu egen i sitt slag. — Mig vetterligen har hitills ingendera af de begge Statsmakterne blifvit blott genom den andra bunden till någon Lag. Maktutöfningsens hela hemlighet, Mine Herrar! består uti att göra lyd- naden så litet tung, som möjligt. Folken äro icke mera barn i anseende till Styrel-

serna. Samhällellenas raska framgång på bildningens bana har jämnat alla fordna afstånd folkklasserne emellan. Det gifves snart icke mera något menniskovett, som hos Styrelserna erkänner en högre grad af insigt eller förmåga, än hos oss sjelfve, att bedömma våra behof, ehuru Styrelserna genom uppdraget, att för ett gemensamt väl utöfva makten, äga många utvägar, att tillfredsställa dessa behof.

Tiden, mine Herrar! har äfven hos oss sina tecken. För dem, som märka och bedömma dessa tecken, blir det icke svårt, att finna de stora förändringar, som sedan 1809 föregått i Ministérens sätt att behandla Rikets Ständer. Tryckfriheten, grundlagsvidrigt aflockad, under ouppfyllda löften om dess återställande; vägrad redovisning för allmänna medel; protester emot sådane Rikets Ständers beslut, der deras ensamma beslutaade rätt är obestridlig; verkställighet åsidosatt, då besluten någon gång ej vunnit Styrelsens tycke; den offentliga åklagaremaktens tystnad, då Rikets Ständer eller någon af deras fördelningar blifvit i Allmänna Blad på det grymmaste smädade, under indragningsmaktens altför godtyckliga ömtålighet, vid yttrandet af det minsta tvifvel om Styrelsens egen ofelbarhet; föga eller intet afseende ofta fästadt vid Rikets Ständers önsknningar; en egenmäktig grundlagstolkning, i anseende till

RiksStåndens mäst omissskänneliga rättigheter: sådane äro hos oss tidens tecken, mine Herrar! och under dessa innefattas äfven den af Styrelsen, tvärt emot Ridder-skapets och Adelns beslut, oss påtrugade RiddarhusOrdning. Man vill som ett fel tillägga sista Riksdagens Riddarhus, att ej hafva till Kongl. Maj:t uppgifvit skälen för en fullkomlig omarbetning af en utaf Kongl. Maj:t, vid slutet af 1818 års Riksdag, gillad och med Dess höga underskrift utfärdad RiddarhusOrdning. För dem, som eftersinna, att Konungens Conseill var fullsatt af idel Riddarhusets Ledamöter, hvilka deltogo, ej mindre i de allmänna, än i de mera inskränkta öfverläggningarne, försvinner denna anledning, och den följd man derutaf velat draga, eller det föregifna skälet till afslag å den begärda sanctionen på förslaget i sin helhet. När jag läser 87 §. RegeringsFormen, finner jag väl tillfällen, då Rikets Ständer äga, att afhöra Konungens skäl till vägrad sanction, äfvensom 81 §. bestämmer de fall, då Rikets Ständer på samma sätt böra tillkännagifva sina skäl för vägradt bifall till lagförslag, som ifrån Konungen framställas. 51 §. RiksdagsOrdningen är lika tydlig. Jag anser mig icke mycket fela i mitt omdöme, då jag tror, att ej andra skäl till den vägrade sanctionen gerna kunnat framställas, än Ministérens farhågor, att, genom antagandet af Ridderskapet och Adelns för-

slag till ett ändamålsenligare sätt att välja sina Electorer, kunna förlora ett älskadt inflytande på Utskottssättningen. Min öfvertygelse är, att inga andra skäl kunna af ministrarne förebäras, än att den af Ridderskapet och Adeln föreslagne Riddarhus-Ordningen haft för afsigt, att återföra öfverensstämmelsen emellan Riddarhus-Ordningen och 41 §. Riksdags-Ordningen, och att sålunda undanrödja scandalen af en hel Ministére, handlande emot lagens klara bud. Styrelsen har uti dess nekande af skälen till ogillande af den Riddarhus-Ordning Ridderskapet och Adeln till antagande framställt, å bane bragt ett represalie-systeme, som jag ej trodt böra komma ifråga emellan andra, än för hvarandra främmande makter. Lärdomen torde dock icke blifva utan verkan, och Rikets Ständer, vande att som oftast önska, utan tillfredsställelsen af någon påföljd, torde må hända hädanefter komma, att med något mera återhåll biträda fordringarne, från en Ministére, hvars bemödande synes åsyfta ett systematiskt nedsättande af Rikets Ständers värdighet och anseende, under föreställning, att likväl alltid få bibehålla dem, såsom trogne tjensteandar, till bästa utväg, att inbringa de möjligaste högsta skatter. För Ridderskapet och Adeln kan det ej annat än vara förödmjukande, att, under medvetande att i sitt förslag till en ny Riddarhus-Ordning, ej hafva i minsta mohn öfverskridit

grundlagarne, och ej trädt hvarken verkställande eller Konungamakten för nära, likväl finna sin andel i lagstiftningen för den inre ordningen inom sitt eget Hus kränkt, genom ett maktspråk, utan att i denna åtgärd någon annan nytta är synlig, än de Stånds-medlemmars tillfredsställelse, hvilka, i egenskap af Konungens Rådgifvare, ägt tillfälle, att göra sin egen minoritet till lag, tvärt emot Ståndets ytttrade vilja. Då RiddarhusOrdningen discuterades, och fråga uppstod om yrkad rättighet för Ridderskapet och Adeln, att bevilja eller afslå introduction, bestred jag en sådan rättighet, såsom i min öfvertygelse stridande mot 37 §. RegeringsFormen och såsom inträngande uti Konungamakts prerogativer. Min öfvertygelse var då i strid med många af mina vänners inom detta Hus. Min opinion skiljde sig vid detta tillfälle från personers, med hvilka jag i öfrigt gör mig en ära att dela tänkesätt; och mitt samvete säger mig, att jag vid intet tillfälle visat den ringaste benägenhet, att inkräkta på Konungamakts område. Men jag är också i samma mohn besluten, att använda alla mina krafter, till motande af maktens försök, att sammantränga Folk rättigheternas ej altför vidsträckta gränser.

Händelsen är här, som annorstädes, att folken hasta sin fart å bildningens ba-

na, under det Styrelserna stillastående föreställa sig, att det är omöjligt upphinna dem. Derifrån, denna bristande uppmärksamhet å Folkens fordringar och behof. Derifrån, detta maktens förlitande på sina egna krafter. Derifrån, detta höga språk, som påkallar och fordrar lydnaden, såsom följd af blotta viljan, utan afseende på, om denna vilja stödjer sig å lagenliga och erkända former, eller icke. — I följd af den olika bana, som af Styrelse och Folk beträdes, torde det vara en möjlighet, att de maktägande föreställa sig, att 1789 års tactique ännu är användbar: att söndra, för att regera, ännu är den styrelsegrund-sats, hvarigenom maktens afsigter kunna ernås. Men det förhåller sig icke så. Man skulle nu förgäfvets bjuda till att resa det ena Ståndet emot det andra. Jag är tvärtom öfvertygad, att hvad, som vid detta tillfälle vederfarits Ridderskapet och Adeln skall med liflighet af de andra Stånden uppfattas och behjertas. Det kan icke ett ögonblick falla mig in, att vilja behandla denna sak såsom en enskild Ståndsfråga. Det är hela Representationens sak, om makten bjuder till, att göra intrång i något Stånds lagstiftningsrättigheter, och jag anser oss inför hela Representationen och, hvad mera är, inför hela Svenska folket, ansvarige för den ringaste eftergift i denna del. Jag kan ej godvilligt begifva mig att hylla ett stadgande, vore det än af den

bästa syftning i världen, så framt det ej innebär det första villkoret för all till lydnad bindande lag, nemligen att vara tillkommit i laglig väg och efter i lag stadgade former. Den sednaste utfärdade RiddarhusOrdningen har, jemte annat, äfven den olyckan, att uti ingressen innebära en alltför talande *osanning*, då der läses, att det är på Ridderskapets och Adelns underdåniga anhållan Kongl. Maj:t gillat och stadfästat denna RiddarhusOrdning, sådan den nu är utfärdad. Hvilken är nu nyttan på det hela af denna tillställning? Jo, att Ministéren fått visa sin böjelse att förödmjuka sitt eget stånd, för att derefter så mycket lättare kunna förfara sammaledes med de öfrige; att Ministéren, under en Konung, om hvilken Historien en gång kanhända kommer att säga, att han snarare var för mycket, än för litet böjd, att tillfredsställa allas begär, en Konung, om hvilken man, utan smicker, bestämdt kan yttra, att han älskar att se nöjda menniskor; att Ministéren under en sådan Konung för blotta kärleken till en maktyttring, förstått att stämma åtminstone många sinnen inom detta Stånd till förtrytelse och harm. Det vore att litet känna menniskohjertat, om man förestälde sig, att icke Ridderskapet och Adeln skulle finna sig sårade, då anfallet riktades emot dess ära, som är att lyda lagen, icke godtycket; då detta Stånd utsågs till profstycke för

den nya rigtning, Ministéren behagat uttänka åt den constitutionella Lagstiftningen i Sverige. Sådan har nyttan varit af denna åtgärd och följden, att man blifvit satt i nödvändighet att protestera emot en lag, som, utan Ståndets förutgångna begifvande, aldrig kan äga en sådan egenskap.

Jag anser 1818 års RiddarhusOrdning, i följd af Ridderskapets och Adelns vid sista Riksdag fattade beslut, vara den enda gällande, och anhåller om proposition härå, till utrönande af Ridderskapets och Adelns tanka i detta ämne.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Grefve *Hamilton, John*: förenade sig med Friherre Anckarswärd.

Friherre *Boye, Ludvig*: Då jag yttar mig i detta ämne, behöfver jag ett förord, och jag ställer det till den rättskäfenhet, som alltid haft sitt hemvist inom dessa murar. Vissheten att Ridderskapet och Adeln älskar högst all sanning, erinrar också talaren om sin pligt, att framställa den; icke blott den sanning, som ligger för dagens mening, utan äfven den, som ligger emot.

Hvarefter Friherre *Boye*, uppläste följande:

De allmänna begrepp, efter hvilka förevarande ämne bör pröfvas, synes mig vara: 1:o Att den Lagstiftande Magt, som har att gifva en RiddarhusOrdning, utfövas gemensamt af Konungen, samt Ridderskapet och Adeln; men icke ensamt af någondera; 2:o Att, till hvarje RiddarhusOrdnings Constitutionella qualification af Lag, fordras ovillkorligen, att den skall, så i sin hela sammansättning, som i hvarje bud, gifva en fullkomlig öfverensstämmelse af båda Lagstiftningsdelarnes vilja; och 3:o Att då, i något afseende, denna öfverensstämmelse saknas, författningen icke kan tillerkännas den Constitutionella egenheten af Lag.

Antagas dessa grunder, så är pröfnngen lätt att verkställa; ty frågan är då helt enkelt denna: Innebär väl också denna RiddarhusOrdning, i alla afseenden, en fullkomlig sammanstämmelse af både Regeringens samt Ridderskapets och Adels vilja?

Jag vet, att man, med skäl, kan säga, att Ridderskapet och Adeln dröjde alltför länge med förslagets underdåniga insändande, då, vid en Riksdag, som räckt nära ett helt år, så liten tid återstod för Regeringens pröfning, att den, må hända, icke medgaf de förtroliga explicationer, som kunnat förekomma alt missförstånd, Jag vet,

vet, att, å Ridderskapets och Adelns sida, har ej allenast den underlåtenhet ägt rum, att då förslaget till ny RiddarhusOrdning insändes, åtföljdes det icke af Motiverne, hvilkas meddelande likväl varit af så mycket större vikt, som öfvertygelsen om behöfvet och nyttan af den begärda förändringen skolat der hämtas; utan äfven den, att vid förslagets ingifvande, gjordes icke förbehållet af antingen bifall till allt, eller afslag å allt; ett förbehåll, som, då det icke förr framställdes, än sedan Regeringen redan gifvit sitt svar, till äfventyrs kunde anses äga en viss ömtålighet med sig; och jag medgifver sluteligen också, att mig förefaller, som har man, i grannligheten, icke heller gått särdeles långt, då man, utan att hafva förut uppgifvit sina egna motiver, likväl yttrade en saknad af att icke äga Regeringens; jag vet allt detta; och jag är långt ifrån att förneka det ju dessa omständigheter också ägt något, som kunnat ofördelagtigt verka på den håg, som ämnet begärde; men jag frågar ändå: ligger väl deri något bevis, eller gifves väl, i öfrigt, någon anledning dertill, att Ridderskapet och Adeln någonsin beslutat, eller samtyckt, att den nya RiddarhusOrdningen skulle så sammansättas, som den blifvit? Det är sannt, att de §§., uti hvilka ändringen icke var af Regeringen bifallden, qvarstodo i all deras förra gällande kraft; men då svårligen kan motsägas, att,

genom deras sammanfogning till de ändrade §§:ne, ett helt uppkom, af stor afvikelse ifrån hvad Ridderskapet och Adeln hade begärt, och man torde äfven kunna säga, från allt hvad Ridderskapet och Adeln förmodade, så frågar jag: var detta sammanstående, var denna så skiljagtiga redaction icke en så hufvudsaklig omständighet, att, till dess fastställande, äfven Ståndets beslut och bifall erfordrades? Och jag frågar: har det någonsin blifvit lemnadt? — Med en lika helgd åt båda Lagstifningsdelarnes rätt, bestrider man icke, att ju Regeringen ägde, att, af ändringsförslaget, bifalla vissa delar och afslå andra; men man bör då icke heller bestrida, att, när Regeringen hade af denna rätt sig begagnat, så återstod ännu den motsvarande rätt för Ridderskapet och Adeln, som just derigenom uppkom, neml. att derefter tillse, huruvida ändamålet, den sökta förbättringen, på sådant sätt erhållits; eller ej; samt att, i sednare fallet, återgå till hvad Ståndet förut ägde; men, jag frågar, har väl Ridderskapet och Adeln här fått begagna sig af denna rätt?

Jag tror mig icke begå ett misstag, då jag tager mig friheten, att till Ministérens egen loyeatet hänskjuta dessa frågor; men viss är jag, att — svaret må nu blifva hvilket som helst — så skall dock alltid, så hos Ridderskapet och Adeln, som hos hela allmänheten, en viss tvetydighet

vidlåda, och ett visst missnöje åtfölja denna RiddarhusOrdning; och på öfvertygelsen derom grundar jag den förhoppning, att Ministeren skall snart, äfvenså gärna, som vi, bidra till missnöjets försvinnande, derigenom, att en ny och med Ridderskapets och Adels rätt och önsknings mera öfverensstämmande RiddarhusOrdning meddelas. Emedlertid, och då pröfningen icke medgifver, att i förevarande RiddarhusOrdningssammansättning igenfinna en fullkomlig öfverensstämmelse emellan båda Lagstiftningsdelarnes villja, så kan också icke heller jag, för min del, tillerkänna densamma den Constitutionella egenskapen af Lag; och jag anhåller alltså, att äfven min Reservation deremot må i Protocollet antecknas; men jag förklarar tillika, att jag anser mig, af vördnad för allmänna ordningen, förpligtad, att intill dess rättelsen vinnes, ställa mig samma RiddarhusOrdning till efterrättelse.

Härefter tillade Friherre *Boije* muntligen: Till ett fullkomligt resultat af hvad jag haft äran anföra, fordras att jag framställer motion om en ny RiddarhusOrdning; men ordningen fordrar kanske att jag dermed dröjer.

Hans Excellence, Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Då jag contrasignerat den af Kongl. Maj:t den 18 December 1823 stadfästade RiddarhusOrdning, och den skrifvelse af samma datum, som, i anledning deraf, till Ridderskapet och Adeln afgick,

samt derefter tillstyrkt det beslut, som af Kongl. Maj:t fattades den 2 Junii 1824, anser jag mig, i anledning af de gjorde anmärkningarne mot dessa åtgärder, i första rummet påkallad, att inför ett Riksstånd, som alltid varit utmärkt genom sin känsla för sanning och rätt, öppet framställa min ansvarighet, såsom mål för de anklagelser, dessa åtgärder uppväckt. Af Kongl. Maj:ts nyss upplästa skrifvelse i ämnet är fortgången af saken upplyst. Efter ett långt dröjsmål inlemnade Ridderskapet och Adeln, vid slutet af sista Riksdag, ett nytt förslag till RiddarhusOrdning. Kongl. Maj:t aflät, under den 18 December, ett svar, af innehåll, att den korta tiden ej tillåtit pröfningen af hela förslaget, men att Kongl. Maj:t velat lemna bifall till några af de föreslagne förändringarne. Ridderskapet och Adeln fattade ett deremot stridande beslut, och aflät härom en skrifvelse, som till Kongl. Maj:t inkom först efter Riksdagens slut. I denna sista innefattas en af de viktigaste princip-frågor, som för Konungen och hans Rådgifvare kunde framställas, om näml. Kongl. Maj:t, då ett nytt förslag till RiddarhusOrdning till Dess stadfästelse öfverlemnas, är förbunden att antingen antaga hela förslaget, eller förblifva vid det gamla. Då yttrande i detta afseende skulle till Kongl. Maj:t afgifvas, borde de Stadgar rådfrågas, som utstaka gränssorna för båda lagstiftande Makternas myndighet.

Frågor borde således, vid detta tillfälle, uppstå, och de blefvo följande: Står det i RiddarhusOrdnningen, att Kongl. Maj:t skall antaga eller förkasta hela förslaget? Nej. Jag kan åtminstone ej finna det. Har så fordom tillgått? Nej. Tvärtom, vid 1818 års Riksdag, lemnades till Kongl. Maj:ts pröfning flere förändringar af Riddarhus-Ordnningen, af hvilka somliga antogos, andra icke, utan att någon anmärkning vid detta behandlingssätt gjordes. Finnes i Grundlagarne något Stadgande, som bjuder, att denna principfråga skall afgöras såsom här blifvit anfördt? Deruppå måste jag äfven gifva ett nekande svar; Och så har åtminstone icke hittills tillgått, emedan flere §§. i Grundlagarne blifvit till ändring hos Konungen från Riksens Ständer anmälte, och tvärtom flere från Kongl. Maj:t till Riksens Ständer, af hvilka §§. några blifvit antagna, andre icke. Huru tillgår det med Allmän Civil-, Criminal- och Kyrkolag? Jo, att om ändring göres af Regeringen i ett af Ständerne anmältdt förslag, framställes visserligen en contraproposition, och, om den antages, blir den lag; men detta angår blott Allmän Civil-, Criminal- och Kyrkolag, nemligen, en sådan, som ej i sin helhet kan störas. Det är icke så med RiddarhusOrdnningen; ty, ehuru ett helt, tillåter ändock dess fördelning i momenter och §§., att hvar och en af dessa

kunna särskilt pröfvas, utan att sammanhanget i någon mån störes.

Efter en sådan undersökning borde all pröfning upphöra, rörande §§., och Kongl. Maj:t endast undersöka, om Han var förbunden, att antaga hela förslaget, eller endast en del deraf. Efter den noggrannaste öfverläggning fattades beslutet, utan att Konungen derigenom ansåg sig öfverskrida sin lagliga Makt, eller de ansvarige Rådgifvarne ägde någon, nu dem förebrådd, låg beräkning af missaktning för sitt eget Stånd, eller af kränkning af dess rättigheter. De hyste den innerligaste öfvertygelse, att de handlade efter lag och att, då den nu omtvistade grundsatsen icke ägde något bestämdt stöd deri, deras pligt var att handla, som de gjorde. Jag hemställer till Ridderskapet och Adeln, hvad följer det för framtiden skulle blifva af en grundsats, som afskar all möjlighet till förbättring af en Lag, sådan som den ifrågavarande, om den ej i sin helhet antogs. Den nya RiddarhusOrdningen är, med högst få afvikelser, nära densamma, som den af år 1818. Det vore att onödigt uptaga Ridderskapets och Adels tid, att genomgå alla de §§. der ändringar blifvit gjorde; jag skall endast citera några §§. der egenteligen blott ett och annat ord blifvit ändradt, såsom till exempel uti 32 §, der ordet *Diarium* blifvit ändrat till *föredragningslista*; men förnäm-

ligast uti 46 §. om *en Stadga*, i stället för ett *Stadgande* i Riddarhus-salen. Om man nu vill drifva principen till ytterlighet, så skulle, om allt annat i det nya förslaget till RiddarhusOrdning af Konungen blifvit antaget, dessa 2:ne §§., lämnade sådane de i 1818 års RiddarhusOrdning voro, hafva bordt föranleda, för att vara den här framställda grundsatsen trogen, till samma skrifvelse, å Ridderskapet och Adeln sida, som den under den 21 December 1823 aflätne. Jag har visserligen hört yttras, att jemvigten emellan de båda Stats-Makterna skulle störas, om Konungen, då ett Lagförslag till Honom inlämnades, partielt antog det, och derefter detsamma utfärdade; men att deremot, då Konungen hade gifvit förslaget, samt Ridderskapet och Adeln det partielt antagit, dessa sednare då voro förpligtade att låta förslaget till Konungen återgå. Om Konungen i förra fallet skulle utfärda förslaget, utan att återsända det, så vore Hans magt större. Jag tvekar ej förklara, att om Kongl. Maj:t afgaf till Ridderskapet och Adeln ett förslag till en ny RiddarhusOrdning, samt Ridderskapet och Adeln antog ena hälften, men icke den andra, anser jag, att Kongl. Maj:t borde utfärda en RiddarhusOrdning sammansatt af den förut efterlefde RiddarhusOrdningen, och de delar af Kongl. Maj:ts förslag, som Ridderskapet och Adeln antagit. Då ett Contract uppgöres, ingå de

contraherande Makterne på vissa villkor, och detta *primitiva* Contract, som innehåller ömsesidiga både pligter och rättigheter, skall då ovillkorligen antagas i sin helhet; men nu finnes redan Contractet uppgjort; en af de contraherande Makterne begär ändring deruti; den andra svarar: jag antager denna del af de föreslagne ändringarne, men ej den andra; och jag tror, att rättigheterna å båda sidor då äro bevarade. Hvar finnes då denna påtrugade och egenmäktigt tillskapade lag? Äro icke de §§. af Ridderskapets och Adelsns förslag till 1823 års RiddarhusOrdning, som Konungen den 18 December 1823 antagit, af Ridderskapet och Adeln bifallne och beslutade? Begärde icke Ståndet Stadfästelse derå den 4 December? i förening med de öfriga dem Konungen ej antog. Bär icke den utfärdade Riddarhus-Ordningen datum af den 18 December, och är icke detta 3 dagar äldre än Ridderskapet och Adelsns senare beslut? Voro icke alla de andra §§. ordagrant hämtade från 1818 års RiddarhusOrdning, och var icke *den* i enlighet med Ridderskapets och Adelsns beslut utfärdad? Intet ord är af Konungen tillfogadt, eller ditsatt, och hela frågan återkommer till den nu omtvistade Grundsatsen, om det partiella antagandet kan äga rum eller icke.

Vid detta tillfälle bör jag afgifva en upplysning, i anledning af 2:ne värda Leda-

möters yttranden på Riddarhuset den 21 December 1823, då discussion om RiddarhusOrdningen å nyo förevar. Herr Cederskjöld yttrade då om 7 §.: *"att det tycktes, som Ridderskapet och Adeln så mycket heldre borde antaga de sanctionerade §§. som en utaf dem, neml. den 7:de innehåller en väsendtlig och ganska vigtig förbättring, derutinnan att det olämpliga Stadgandet, som Kongl. Maj:t, vid gamla RiddarhusOrdningens sanctionerande, tillade, om förlust af Representationsrätt för den, som blifvit för nesligt brott vid domstol tilltalad, uti den nu sanctionerade §. finnes uteslutet."*

Under loppet af discussionen upptog Herr von Hartmansdorff detta, och sade: *"Det exempel Herr Cederskjöld anført från 1818 års RiddarhusOrdning, huruledes Konungen, då den öfverlämnades till Hans Stadfästelse, låtit införa det, i nuvarande förslag, modifierade stadgande, att den person, som vore för nesligt brott under tilltal vid Domstol, icke får intaga Säte och Stämman på Riddarhuset, så länge Utslag i saken icke är fäldt, bör påminna oss om nödvändigheten, att ett förslag till RiddarhusOrdning icke styckevis utan i ett sammanhang prövas och afgöres."*

Öfvertygad, att dessa Ledamöter ej anat, det någon misstydning häraf kunde

uppstå, frågar jag likväl om ej af ordet *tillade* man skulle kunna leda den tanka, att Kongl. Maj:t tillagt något i förslaget; men så var ej förhållandet. Vid 1818 års Riksdag propunerade Ridderskapet och Adeln till Kongl. Maj:t under den 7 Julii följande redaction af 7 §.: *Är Adelsman genom behörig Domstols utslag förklarad ovärdig medborgerligt förtroende, eller att föra andras talan, eller vid Domstol anklagad för brott, som å heder och ära gå, men, i brist af fulla bevis, ej af den kunnat fällas, eller saken till framtiden lämnad blifvit, då må han ej för egen eller annan Ätt säte intaga, förrän han i laglig ordning fullkomlig befrielse vunnit. Äge ej heller, i fall han Hufvudman är, eller hans rätt utöfvar, förr rättighet att fullmäktig förordna, utan tillkomme då den närmaste af Ätten, att dess Säte på Riddarhuset intaga; är åter Hufvudmannen den enda af Ätten, vare då dess rum ledigt. Den, som för annat fel, enligt denna RiddarhusOrdning, blifvit Säte och Stämma på Riddarhuset förlustig förklarad, må likaledes icke, derest han till sådant eljest kan vara berättigad, fullmagt utgifva.*

Derpå svarade Kongl. Maj:t den 14 Julii 1818 genom en contra-proposition, så lydande: *Är Adelsman genom behörig Domstols utslag förklarad ovärdig medborgerligt förtroende, eller att föra andras ta-*

lan, eller för nesligt brott till straff skyldig dömd; då må han ej för egen eller annan Ätt säte å Riddarhuset intaga, förr än Utslaget i laglig ordning upphäfdt är. Lag samma vare, om han för nesligt brott är under tilltal vid Domstol, men Utslag i saken ej ännu är fäldt, eller om han ej annorlunda befrielse vunnit, än att Domstolen förklarar honom icke kunna till saken fällas, eller Domaren saken till framtiden lemnat. Den som sålunda icke får Säte å Riddarhuset intaga, äge ej heller, i fall han Hufvudman är, eller hans rätt utöfvar, rättighet att Fullmäktig förordna, utan inträde då, i hans ställe, den närmaste af Ätten; är åter Hufvudmannen den enda af Ätten, vare då dess rum ledigt. Den, som för annat fel, enligt denna RiddarhusOrdning blifvit Säte och Stämma på Riddarhuset förlustig förklarad, må likaledes icke, derest han till sådant eljest kan vara berättigad, Fullmakt utgifva.

Under den 15 Julii 1818 antog Ridderskapet och Adeln densamma, och den 16 Julii tillkännagaf Kongl. Maj:t, att RiddarhusOrdningen skulle sådan antagas och utfärdas. Det var således en fullkomlig öfverensstämmelse emellan Contra-propositionen, som Ridderskapet och Adeln gillat, och den i RiddarhusOrdningen utfärdade ordalydelse af denna §. Jag har blott velat lämna denna upplysning, för att undan-

rödja alla misstankar, att Kongl. Maj:t gjort eller kunnat göra några tillsattser.

Jag har hört mycket stränga omdömen om Rådgifvarnes motiver, att afstyrka antagandet af det nya förslaget till RiddarhusOrdning; men jag tror mig icke böra tala ensam för mig, utan äfven för mina kamrater, då jag säger, att några småaktiga beräkningar ej utgjort motiverne dertill; jag vädjar blott i detta afseende till framtiden. Kongl. Maj:t har sjelf uti sin nyss upplästa skrifvelse förklaradt, att Kongl. Maj:t ville afvakta *"en mera läglig tidpunkt, då tänkesättet om de viktigare förändringarnes nytta och nödvändighet vid Ridderskapets och Adels nästa sammanträde, och i händelse då samma åsigter deröfver skulle yttras, hunnit närmare utveckla sig och stadgas."* Ridderskapet och Adeln äro således berättigade, och Konungen anvisar det sjelf, att inkomma med förslag till en ny RiddarhusOrdning; och då är det först man kan vänta sig vårt enda svar i detta afseende; då skall visa sig, om Konungens Rådgifvare ledas af de småaktiga, ej mycket verkande beräkningarne, att deltaga i Bänkmansvalen. Om Kongl. Maj:t bifallit Ridderskapets och Adels anhållan af den 21 December 1823, och åter antagit 1818 års RiddarhusOrdning, så är ju der samma Bänkmansval; och, hvad värre är; om äfven det nya förslaget blifvit antagit, så

var ändå Rådgifvarnes delaktighet i valen lika osäker i afseende på tydningen af 41 §. RiksdagsOrdningen. Men så fort detta ämne blir i grundlags-enlig ordning framställt, och så att all tvetydighet för framtiden slites, skola Rådgifvarne ej draga i betänkande, att af aktning, ej för dem påtrugade enskilda tolkningar af Grundlagens ord, men för Dess tydeliga bestämmelser, i deras tillstyrkanden och handlingar ådagalägga, att deras afsigter ej äro så fördömmeliga, som några Talare, äfven utom gränsen af förevarande ämne, sökt att dem påbörda.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Såsom deltagande såväl i RiddarhusUtskottets, som Högl. Ridderskapets och Adelns öfverläggningar i denna fråga, den 21 December 1823, och då utgörande en af organerne för den mening, som vid voteringen om beslutet blef minoritetens, anser jag det för en pligt, att inför de vid berörde tillfälle icke närvarande medlemmar af Ståndet redovisa för de skäl, som bestämde våra åsigter af frågan, åsigter, hvilka jag ingalunda frånträdt. Vi öfverensstämde med majoriteten deri, att vi ansågo, att sedan Kongl. Maj:t i Nåder förklarar sig ej hafva medhunnit, att före Riksdagens slut till Nådig granskning företaga större delen af den nya RiddarhusOrdningen, Ridderskapet och Adeln borde hos Kongl. Maj:t i underdånig-

het anhålla, att Hans Maj:t täcktes, efter Riksdagens slut låta en sådan granskning förekomma, äfvensom att denna vår anhållan borde åtföljas af bevekelsegrunderne till den nya RiddarhusOrdnningen; men deri voro begge meningarne skiljaktige, att under det den, som blef majoritetens, ansåg Kongl. Maj:t icke hafva kunnat, utan i hela sin vidd, antaga det af Ståndet inlemnade förslag till en ny RiddarhusOrdnning, vi deremot ansågo, hvad som redan vunnit Nådig stadfästelse, såsom en derigenom i laga ordning tillkommen integrerande del af den RiddarhusOrdnning, hvilken från och med denna Riksdag skulle tjena oss till efterrättelse. Vi stödde oss härvid på de *bestämde* lagbud, som föreskrifva, huru *ändringar eller tillägg* i RiddarhusOrdnningen tillkomma. 12 §. RiksdagsOrdnningen nemligen bjuder, att RiddarhusOrdnningen *bör vara i öfverensstämmelse med Grundlagarne författad*. Långt ifrån att de af Kongl. Maj:t stadfästade förändringar innehöllo något stridande mot Grundlagarne, hade de tvärtom undanröjt en inskränkning i representationsrätten, som ej med dessa stod i full öfverensstämmelse. Vidare föreskrifter, för *ändringar eller tillägg* i RiddarhusOrdnningen, innehåller dess dåvarande 52 eller nuvarande 51 §. Den säger: "*Väckes fråga in Pleno om ändring i denna RiddarhusOrdnning, bör en sådan alltid remitteras till RiddarhusUtskottet, som med*

sitt Betänkande deröfver till Ridderskapet och Adeln inkommer. Besluter Ridderskapet och Adeln i anledning deraf någon ändring eller tilläggning till Riddarhus-Ordningen, öfverlemnas samma beslut till Konungens Nådiga stadfästelse, och blifver, derest en sådan vinnes, genast efter slutad Riksdag gällande.

Då nu de af Kongl. Maj:t uti Dess skrifvelse af den 18 December 1823 godkände förändringar i RiddarhusOrdningen verkliga förut, i nyss förutskrifven ordning, blifvit af Ridderskapet och Adeln antagne, så utgjorde de, enligt vår åsigt af saken, en obestriddig del af den nya Riddarhus-Ordning, som från och med denna Riksdags början skulle tjena till efterrättelse, så vida de ej i stadgad ordning, genom Ridderskapet och Adeln af Kongl. Maj:t bifallna beslut, blifvit åter upphäfne.

Friherre Anckarswärd: Jag anser mig ej rubbad i min öfvertygelse genom den bevisning Herr Grefve af Wetterstedt företet. Den ädle Grefven framställer den fråga, om det i RiddarhusOrdningen stadgas, att ett förslag skall i sin helhet antagas; jag vet, att ett sådant stadgande der ej finnes, men jag appellerar till hvarje sundt omdöme, och kännedom af sättet för all lagstiftning, om en sådan föreskrift behöfves, och om ej saken ändock ligger sol-

klar. Efter Herr Grefvens sätt att se denna sak, kunde man falla på den tanka, att Herr Grefven ville, att Ständerna skulle i förväg ansett sig i samma cathgori till Ministeren, som en capitulerande garnison, för att, om tvetydighet vid capitulationsvillkorens tillämpning uppkomme, för framtiden hafva stadgat, att all sådan skulle tydas till den capitulerandes fördel. Behöfvet af ett sådant försigtighetsmått är för mig en obehaglig tanke. Herr Grefven säger, att praxis vid lagförslags pröfning varit sådan, som den nu visat sig i afseende på vår RiddarhusOrdning, men jag bestrider äfven detta. Mitt minne skulle fela allt för mycket, om icke förhållandet med den Kongl. Maj:t förelagde assigneringslagen var, att Kongl. Maj:t svarade, det Han ansåg den god, och för det allmänna nyttig, men fann sig hindrad att antaga den, emedan en §. i densamma af Kongl. Maj:t ogillades. Den af Herr Grefven anförde regeln står således ej fast, ty hade Kongl. Maj:t ansett sig äga den nu omtvistade rättigheten, hade Han visserligen antagit lagen, med uteslutande af den §. Han ogillade. Dessutom framställer Herr Grefven den fråga, huru det skulle gå, om man ej fick styckevis förbättra en gammal lag, eller styckevis antaga en ny; följdén skulle blifva, att saken förblef på sin gamla fot, till dess man hunnit komma öfverens om jemknin-
garne,

garne, men att den ena Statsmakten dessförinnan påtrugar den andra en lag, är oerbördt i lagstiftningens historia. Hvad de sista bevisen om Redactionsfelen angå, så måste det högeligen förundra hvar och en, att de först nu blifvit framkastade af Herr Grefven, som sjelf deltagit i discussionerne öfver RiddarhusOrdningen inom detta Hus, och i de enskilda öfverläggningar, som jag tror, — jag vädjar till Herr Grefven sjelf — den adle Grefven vid sista Riksdagen, äfven i detta ämne bevistade. Jag hade trott, att den vägledning af Herr Grefvens Akademiska kunskaper kunnat förväntas, att dylika fel skulle förekommas. Herr Grefven säger det redan finnas ett contract; jag ber Herr Grefven blott komma i hog, att detta contract är ej RiddarhusOrdningen, utan Grundlagen. För öfrigt är jag öfvertygad, att hvar och en redan har sin opinion så stadgad i detta afseende, att hvarje försök till öfvertygande är lika fruktlöst å ömse sidor, och all vidare discussion i detta ämne således onyttig. Min öfvertygelse är åtminstone orubblig. Jag förnyar mitt förklarande, att jag anser 1818 års RiddarhusOrdning vara den enda gällande, och jag anhåller ånyo om proposition derpå.

Herr *Hallenborg*, *Carl Johan*, förenade sig med Friherre Anckarswärd.

Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf*: Då jag begärde ordet, var det i anledning af Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedts yttrande, att Proceduren med RiddarhusOrdningen skulle år 1823 varit densamma, som år 1818, och sålunda enligt med äldre praxis. Jag tänkte ingå i vederläggning deraf; men jag har sedan funnit mig häruti förekommen af den värde Talaren sjelf, i det han anfört, att Kongl. Maj:t år 1818 gjorde en contra-proposition till Ridderskapet och Adeln. Denna contra-proposition, dels om bibehållande af en utaf Riddarskapet och Adeln utesluten §., och dels om vissa ändringar och tillägg i några af de då föreslagne nya §§., blef genast genom acclamation antagen, och jag är för min del öfvertygad, att, om samma praxis blifvit följd år 1823, hade saken äfven då aflupit på samma lugna sätt. Vidare yttrade den värde Talaren, att det vid stiftande af Allmän Civil-, Criminal- och Kyrko-lag vore olämpligt sanctionera vissa delar, och förkasta andra, utan att först derom göra en contra-proposition. Jag frågar: bör då icke ett sådant förfarande vara åtminstone lika olämpligt med en RiddarhusOrdning, som från Thronen blifvit satt i nära likhet med sjelfva Grundlagarne?

Den satts jag så ofta hört yrkas, att den constitutionela Statens styrka står i förhållande till den kraft, hvarmed Statsmag-

terna spänna sig emot hvarandra, har alltid förekommit mig motbjudande; och jag har för min del trott, att Staten, lika som mennisko-kroppen, är frisk och stark i samma mån, som dess organer i enighet och samdrägt fullgöra sina åligganden. Då jag derföre såg, huru Rikets Ständer år 1812 bortskänkte Tryckfriheten, hoppades jag på bättre tider. Då jag förnam, huru de vid samma Riksdag sjelfve afstodo sin delagtighet i stiftningen af lag mot fylleri; förmodade jag, att deras lagstiftnings-rätt för framtiden likväl ej skulle derigenom inskränkas. Och då jag vid de 2:ne sednare Riksdagarne hörde Rikets Ständer af den Andra Statsmagten förebrås för misstag i Grundlagarnes tillämpning, suspenderade jag, af misstroende till min egen urskiljning, länge mitt omdöme; men då det omsider kommit så vida, att vid sistledne Riksdag icke allenast Riddarhusordningen, utan äfven andra Lagar, t. ex. den om fast egendoms försäljning på Executiv Auction, blifvit endast styckevis sanctionerade; så har jag med oro trott mig se Rikets Ständers lagstiftnings-rätt vara i fara. Om denna stympning i och för sig sjelf hittills icke varit egentligen skadlig, och dess föremål mindre betydande; är dock faran för Ständernas lagstiftnings-rätt just derigenom så mycket större, att den faller mindre starkt i ögonen, och att præjudicat skulle kunna helt obemärkt tillkom-

ma. Om nemligen den princip finge stadga sig, att Konungen ägde styckevis antaga ett lag-förslag; så vore det icke vidare värdt, att Rikets Ständer någonsin mer till Thronen frambure något sådant; ty kan en hel § uteslutas, så kan det samma äfvenske med en del deraf; och då skall icke mer något menskligt förnuft förmå uppgöra ett lagförslag, som icke lätt skulle kunna vändas tvärtemot den mening, det åsyftade. Hvad RiddarhusOrdningen beträffar, är den visserligen i sig sjelf för Svenska folket af ringa vigt; men om den princip derigenom stadgas, att ett lagförslag kan styckevis sanctioneras; anser jag alla 4 Riks-Stånden och hela Svenska Folket deruti förmycket intresserade, att Ridderskapet och Adeln skulle kunna betrakta denna fråga blott såsom en Stånds-sak. — Jag anser mig därför böra vördsammast hemställa, om icke princip-frågan borde communiceras med de öfriga Stånden, och remitteras till ConstitutionsUtskottets utlåtande.

Slutligen får jag tillägga, att då den nu ifrågavarande Riddarhus-Ordningen ej blifvit tryckt under inseende af TryckfrihetsComitéén, åt hvilken Grundlagarnes correctur-läsning varit uppdragen och icke heller, så vidt jag har mig bekant, under RiddarhusDirectionens; så anhåller jag, att, för säkerhetens skull, få se det af Kongl. Maj:t underskrifna Originalet dertill.

Grefve *Spens, Carl Gustaf*: Jag har egentligen begärt ordet, i anseende till Herr Grefve af Wetterstedts yttrande, rörande den af RiddarhusUtskottet föreslagne, samt af Ridderskapet och Adeln under sista Riksdag antagne förändring af 35 §. Riddarhus-Ordningen, om Diarium och föredragningslista. Den förändring, som deri gjordes, består ej uti ett tomt ord. Det vore för vidlyftigt, att genom uppläsande af den gamla och den nya §., visa detta. Om någon sådant åstundar, skall jag visserligen göra det. Jag lemnar till hvar och en att döma, om icke i den gamla Riddarhus-Ordningen var en förblandning emellan Diarium och föredragningslista. Diarium måste finnas. Den gamla RiddarhusOrdningen innehöll, hvilket äfven är uti 32 §. af den nu ifrågakvarande bibehållet: *Vid hvarje Riksdags början skall en föredragningslista inrättas med 2:ne Columner o. s. v.*, sedan står: *Denna lista, som af äldsta Riddarhus-Cancellisten skall föras, bör vid hvarje Plenum ligga å LandtMarskalksbordet och dessemellan alltid vara i RiddarhusCancel- liet att tillgå. Efter ordningen af denna lista böra målen föredragas &c.* Det var detta, som Utskottet ändrade, och föreslog att före hvarje Plenum en särskild lista borde uppgöras, som endast upptog de mål, hvilka skulle i Plenum förekomma. Den föreslagna listan och Diarium skulle blifva helt olika, emedan den förra skulle upprät-

tas, först efter det Talmans öfverläggningarne enligt 47 §. RiksdagsOrdningen, ägt rum, och således för Riksdagens snabba gång blifva förmånlig. Det var blott detta jag ville hafva äran upplysa, och torde jag, då fråga väckes, att taga några steg till erhållande af en bättre RiddarhusOrdning, få vidare yttra mig. I öfrigt utbeder jag mig blott få nämna, att om jag varit närvarande vid slutet af nästlidne Riksdag, hade jag visserligen förenat mig i Herr Rosenblads och Friherre Cederströms reservation mot beslutet, att allt eller intet af det nya förslaget borde antagas; emedan de bifallne §§. voro nyttiga, och jag ej kan finna, att de hade sammanhang med dem, hvilkas pröfning uppskjöts. Naturligtvis förekommer i en Stadga, sådan som RiddarhusOrdningen, särskildta ämnen, och det var således ganska möjligt, att besluta i hvart och ett särskildt. Hade dessa ämnen varit förblandade, skulle jag instämt i den af Friherre Boije yttrade åsigt.

Herr *von Quanten*: Herr Rosenblads sätt att i denna fråga tolka Grundlagarne erkänner jag till en del, men ej fullkomligt; han har glömt att här tillämpa 28 § RiksdagsOrdningen, hvilken äfven här måste tagas i öfvervägande. Den 12 § säger, huru Ridderskapet och Adeln under Riksdagarna representeras, samt att RiddarhusOrdningen skall vara uppgjord i öfverensstämmelse med Grundlagarna; detta är ett

oryggligt vilkor för RiddarhusOrdnningen; men 28 § är lika tydlig, och stadgar den rätt alla fyra Stånden äga, att sjelfva bestämma valsättet af sina Electorer. Då Ridderskapet och Adeln vid sista Riksdagen beslöt, att ändra sitt förut brukliga valsätt af Electorer; hvilket beslut dock icke blifvit af Konungen gilladt; så kom 28 § RiksdagsOrdnningen derigenom att visa sig i strid med 51 § RiddarhusOrdnningen, som medgifver Konungen rätt att samtycka eller afslå förändringar deruti; och då en sådan strid emellan RiddarhusOrdnningen och Grundlagarne uppkommer, stadgar just samma 51 §, att 12 § Riksdags-Ordnningen skall lända till esterrättelse. Af denna sednare § synes åter att 28 § RiksdagsOrdnningen måste följas, och denna gifver Ridderskapet och Adeln en oinskränkt rätt att sjelf besluta om val af sina Electorer. Då Ridderskapet och Adeln således tvärtemot lag saknat en rätt, som alla de öfriga Stånden äga och utöfvat, så tycker jag, att Ridderskapet och Adeln kunde vid ett sådant förhållande afvika från 51 § RiddarhusOrdnningen, som bestämmer, huru vi i denna RiddarhusOrdnning skola få ändring. Med denna åsigt af saken väckte jag min motion, och anhåller ytterligare om proposition derpå. Skulle åter Ridderskapet och Adeln anse lämpligast, att saken förblifver i det skick den nu är, hänvisar jag till 51 § RiddarhusOrdnningen, och anhål-

ler i sådant fall om Remiss till Riddarhus-Utskottet, som det åligger, att ändra RiddarhusOrdningen, så att den blifver i enlighet med Grundlagarne; hvaraf följer att Kongl. Maj:ts rätt att sanctionera vår RiddarhusOrdning kommer att upphöra, åtminstone intill dess 28 § RiksdagsOrdningen erhåller en annan Redaction.

Hans Excellence, Herr Grefve af Wetterstedt: Jag har begärt ordet i anledning af hvad en värd talare, Grefve Spens, yttrat. Jag instämmer äfven med honom; men anser mig böra tillägga, att då jag talte om den §. Herr Grefven nyss anförde, började jag med att säga, att det skulle upptaga för lång tid att jemföra och genomgå alla §§. i det nya förslaget med §§. i 1818 års RiddarhusOrdning. Jag nämnde derföre bland annat, exempelvis, endast ordet Diarium. Jag var visserligen ej okunnig om det serskildta tillägg, som blifvit gjordt i den 35 §. af nya förslaget, svarande mot den 32 §. i 1818 års RiddarhusOrdning, men jag tror, att detta stadgande redan innefattas i 47 och 49 §§. RiksdagsOrdningen. Jag har äfven vid detta tillfälle hört yttras, att jag skulle hafva omtalt fel i Redactionen af det nya förslaget till RiddarhusOrdning, och att man förebrår mig, som deltog i öfverläggningarne på Riddarhuset, att icke förr än nu hafva anmärkt dem, och dervid åberopas min såkallade

Akademiska kunskap, den jag är långt ifrån att vilja göra ofelbar för någon. Jag har icke yttrat något om Redactionsfel; jag sade blott, att §§. finnas i det nya Förslaget, som endast i få ord skilja sig från de motsvarande §§. i det gamla. Hvad de mindre vidsträckta öfverläggningarne, hvari jag under sista Riksdagen skulle hafva deltagit, angår, så vädjar jag blott till Ledamöterna i dåvarande RiddarhusUtskottet, att sjelfva bedömma vigten af detta Yttrande.

Friherre *Cederström, Jacob*: Då vårt närvarande Constitutionella lif redan räckt 19 år, borde vi ej mera vänta några afsteg från de former våra Grundlagar bestämma. Den ordning i hvilken anmärkningar emot StatsRådets Ledamöter få göras, och deras ställande under ansvar, i händelse de prövas hafva åsidosatt sine åligganden, är nog bestämd i så väl Regeringsformen, som RiksdagsOrdningen; allt klander i annan väg är olagligt, leder till hetta, missförstånd om ömsesidiga pligter, och skadar, ehuru ett otidigt klander alltid faller tillbaka på den, som gjort sig dertill skyldig. Här har i dag blifvit yttrat åtskilligt mot tillkomsten af vår nuvarande RiddarhusOrdning; flere Ledamöter hafva förklarat sig ganska missnöjde dermed, andre hafva trott ämnet böra, såsom en alla Medståndens rörande sak, behandlas; en, att ensamt 1818 års RiddarhusOrdning vore gällande, hvar-

på han äfven begärt proposition. För allt detta finnes en i Lagen stadgad väg, till hvilken jag hänvisar, och hoppas att Herr Grefven och LandtMarskalken ej kan lemna proposition till någon annan åtgärd. En Talare, Grefve Frölich, har påstått, att RiddarhusOrdningen, utan föregången föredragning i StatsRådet, blifvit granskad och stadfästad. Om så vore, hvilket synes alldeles omöjligt, har jag redan yttrat mig, rörande formen, som i sådant fall af Grefven bordt iakttagas. Vidare har samme talare påstått, att Kongl. Maj:t ej ägde rättighet antaga förslaget till RiddarhusOrdning annorlunda, än i dess helhet. Jag vill i detta afseende, fästa Edra minnen, Mine Herrar, på hvad som fordom tilldragit sig i frågor om förändringar af Grundlagarne. År 1812 lemnade Kongl. Maj:t till Ständerne vidlyftiga förslag till ändringar i Grundlagarne, som hvilade till 1815 års Riksdag, då de företogos till afgörande, först på Riddarhuset och sedan hos de öfrige Stånden. En stor del af de föreslagne förändringarne förkastades, endast några få antogos, likväl fann sig Konungen icke dess mindre lagligen förbunden, att utfärda Grundlagarne: med de förändringar, som blifvit antagne. Ständerne hafva således 1815, i afseende på GrundLagarne, utöfvat samma rätt, som Konungen nu med RiddarhusOrdningen. Om närvarande RiddarhusOrdning skulle vara i strid mot Grund-

Lagarne, eller något, vid utfärdandet, befinnas ändradt i det förslag, Ridderskapet och Adeln till Konungens granskning i underdånighet ingifvit, bör anmärkning eller rättelse i laglig ordning göras, men om nu alla §§. äro lika med hvad, som i Ridderskapets och Adelsn protocol för förra Riksdagen finnes uppfattadt, så förfaller detta.

Ridderskapet och Adeln kan ej ålägga Kongl. Maj:t, att antaga alla de föreslagne §§.; en Lag, hvarefter sådant kunde ske, finnes ej. Att Kongl. Maj:t åter skulle hafva lemnat en contraproposition i ämnet, finner Ridderskapet och Adeln säkert, i anseende till tiden, hafva varit omöjligt, emedan Ständerne åtskiljdes, innan contrapropositionen kunde hinna ankomma. En sådan handling kan, då tiden det medgifver, väl lemnas, men icke å någondera sidan lagligen fordras. Då vi i Sverige ej äga mer än ett sätt att promulgera lagar, skulle jag tro, att den sålunda utfärdade Riddarhus-Ordningen måste såsom gällande bibehållas, intill dess en annan i laglig väg tillkommit; jag slutar med den anhållan, att Ridderskapet och Adeln må vara försäkrade, det jag ej söker någon minskning i Ståndets eller Ständernes rättigheter, att jag är mon om deras bibehållande, men att jag ej heller kan lemna åsido att anmärka hvarje försök att missbruka dem.

Herr *Rosenqvist af Åkershult*, *Fredric Leonhard*: Att tala illa, och mena väl, är bättre, än att mena illa, och tala väl. Jag anholder, att denna strophe måtte anses alltid stå framför de yttranden jag här afgifver. Jag skulle anse mig sjelf tillhöra enfalden och slafsinnets, — Dräggens ur hvarje Nation, — om jag, såsom medlem af detta stånd, med liknöjdhet kunde se någon inkräktning på Ståndets rättigheter åvägbringas. Då jag första gången på detta rum hörde den Nya RiddarhusOrdnings, och Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse rörande densamma uppläsa, beslöt jag att till Protocollet afgifva min enskildta mening deröfver. Jag har ofta tänkt och försökt, att i System sammanfatta mina tankar i detta ämne, men då frågan förekom förr, än jag hade förmodat, anholder jag, att framdeles få yttra mina tankar derom. Delicata frågor böra delicat behandlas. Det skedde i går, då Ridderskapet och Adeln öfverlemnade det då förevarande målet till RiddarhusUtskottet. Jag hemställer i anledning deraf, om icke äfven detta ämne kunde blifva remitteradt icke till *ConstitutionsUtskottet*, utan till det blifvande *RiddarhusUtskottet* med samma förbehåll, som vid gårdags-remissen, neml. att Ridderskapet och Adeln likväl ägde samma beslutande rätt, som förut.

Friherre *Boije*: Måhända vore jag

skyldig en förklaring åt det yttrande Grefve Spens nyss afgaf; hvori jag hört mig nämnas; men jag bekänner, att jag icke hört yttrandet tillräckligt. Om jag icke haft den olyckan, att af den värda Grefven missförstås; så har jag säkert haft den, att icke förstå honom; och jag måste således utelemna allt svar derpå. Jag vidkännes icke att hafva begått eller omtalat någon sammanblandning. Långt ifrån att vilja bestrida Regeringens rätt, att partielt antaga ett af Ständerne framställt förslag, har jag erkänt den; men likväl trott att, innan redactionen af en sådan lag verkställdes, Ståndet borde ärhålla en contra proposition, och derigenom komma i tillfälle att förklara om Ståndet fann sig belåten dermed eller icke; och jag trodde, att Lagen först derefter blef lag. Hvad åter en annan talare sagt, nemligen att tiden varit för korrt till contrapositions afgifvande, kan jag ej godkänna. Om ingen ny RiddarhusOrdning utfärdats, och vi, i stället för en Skrifvelse af den 8 i denna månad, fått mottaga en contraposition, hade frågan ännu varit öppen, och tiden tillräcklig till afgörandet.

Herr *Cederskjöld*: Min begäran, att få se originalet till den utfärdade RiddarhusOrdningen tager jag mig friheten förnya, och anhåller, att RiddarhusSecretären ville bestämdt utlåta sig, huruvida

ett slikt Original till Riddarhuset ankommit, eller icke.

Friherre Anckarswärd: Jag ämnar ej förlänga discussionen, genom försök att ingå i bevisning mot Friherre Cederström; men han har framställt ett yttrande, att en lag, som af Styrelsen promulgeras, måste följas. Jag bestrider denna grundsatts, och påstår att denna Lag, för att lydast, måste vara i laglig väg tillkommen. Min öfvertygelse är dessutom orubblig, och jag anhåller ånyo om proposition.

Undertecknad RiddarhusSecreterare: I anledning af hvad Herr Cederskjöld nyss yttrat i afseende å Originalen till den utfärdade RiddarhusOrdningen, får jag äran tillkännagifva, att något Original till ifrågavarande Författning, hvarken under loppet af sistlidne Riksdag till Ridderskapet och Adeln, eller sedermera, efter Riksdagens slut, till RiddarhusDirectionen ankommit.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt: I anledning af Herr Cederskjölds anhållan, att få se Originalen till RiddarhusOrdningen, får jag upplysa, att aldrig något Original-exemplar af RiddarhusOrdningen blifvit till Ridderskapet och Adeln aflemnadt, utan endast Kongl. Maj:ts Skrifvelse derom. Säkerheten ligger i likheten

mellan det project, som här inom Riddarhuset finnes och det som till Kongl. Maj:t blifvit inlemnadt, hvilket sednare alltid är att tillgå i HofCanzlers Expeditionen.

Herr Cederskjöld: Med den förklaring, som den sista värda talaren afgifvit, skulle jag ej tveka att åtnöjas, om det till Konungen ingifne Förslag blifvit i hela sin vidd antagit; ty då hade Ridderskapet och Adeln aflemnade Exemplar kunnat anses såsom Original. Men då nu icke så skedt, synes ingen tryckning hafva bordt kunna verkställas, utan efter ett verkligt i vanlig form underskrifvet och contrasigneradt Original. Jag förstår ej ens huru boktryckaren eljest skulle kunna derföre stå till ansvars. Jag vet väl, att, när ändring skedt i Grundlagarne, har ej Original-Documentet blifvit förnyadt; men en sådan ändrad Grundlag behåller sin gamla titel, såsom t. ex. *Kongl. Maj:t och Riksens Ständers fastställda Regeringsform; dat. Stockholm den 6 Juni 1809. Med de derefter, och sist vid Riksdagen i Stockholm år 1823 af Konungen och Riksens Ständer antagne förändringar.* Förhållandet med RiddarhusOrdningen är helt annorlunda. Titeln lyder der sålunda: *RiddarhusOrdning; af Kongl. Maj:t stadfästad å Stockholms Slott den 18 December 1823;* och det är till denna RiddarhusOrdning, som Original-Documentet bör framvisas, innan den kan anses som lag.

Herr von *Hartmansdorff*, *August*: Våra öfverläggningar synas gå från hufvudfrågan till partiella delar deraf. I sjelfva saken vill jag, enär en värd talare i sitt yttrande nämndt Herr Cederskjöld och mig i förening, blott förklara, att jag nu, likasom vid sista Riksdagen, instämmer i hvad han yttrat. Hvad ämnets behandling angår, så måste man se till att komma till slut med denna öfverläggning. Friherre Ancarswärd har flera gånger begärt en proposition; en annan talare har förklarat denna proposition olaglig; en annan åter trott, att Herr Grefven och LandtMarskalcken derå skulle vägra proposition, och därför, till undvikande af stridigheter, föreslagit sakens hänskjutande till RiddarhusUtskottet. För min del anser jag denna hemmedlings-ntväg lika öfverflödig, som origtig, enär Grundlagen tydligen utstakar vägen för denna frågas behandling. 55 §. RiksdagsOrdningen säger: *LandtMarskalk eller Talman må ej kunna vägra proposition, utom i det fall, då han finner en väckt fråga bokstafligen strida mot Grundlagarnes lydelse; börande förut hafva skälen för sitt vägrande anført. Skulle ej Ståndet med honom instämma i begreppet härom, utan ändock yrka proposition, äge han att förklara öfverläggningen hvilande, och förvises målet till ConstitutionsUtskottet, hvilket åligger, att inom kort* före

förelagd tid, inkomma med motiveradt och bestämt Utlåtande öfver frågans stridighet eller enlighet med Grundlagen. Hvad Utskottet förklarar icke vara deremot stridigt, derå må proposition sedan icke vägras &c. Skulle nu hända att Herr LandtMarskalken anser Propositionen grundlagsvidrig, så är det Ståndet öppet, att ändock äska proposition, och att votera deröfver, för att se, om Pluraliteten instämmer med Herr Grefven och LandtMarskalken, eller icke. I förra händelsen förfaller frågan; i den sednare öfverlämnas hon, såsom jag nyss erindrat, till ConstitutionsUtskottet. Jag instämmer för öfrigt med Herr Ceder skjöld, att det skulle vara orätt behandla denna fråga såsom Ståndsfråga. Den rör grundsatser af förmycket allmän natur, för att icke hänskjutas till de öfrige MedStånden. De skola säkert vara lika noggranna att bevara vår rätt, som deras egen, emedan allas gemensamma eljest äfventyras.

Friherre *Cederström*: Då jag nyss yttrade mig, underlät jag att besvara Herr Cederskjölds hemställan om communication i ämnet med MedStänderne och Remiss till ConstitutionsUtskottet. Enligt 81 § RegeringsFormen, kan jag ej tveka, att anse en sådan Remiss från Stånden vara olämplig, och icke lagligen kunna ske. Om Herr Cederskjöld anser förklaring af Grundlagen nö-

dig, kan han sjelf vända sig till ConstitutionsUtskottet. Jag tror ej, att Ridderskapet och Adeln, i afseende på sin RiddarhusOrdning, kan anse sig ansvarige inför de öfrige Stånden, eller uppdraga dem, att i det afseendet utreda misstag. Ridderskapet och Adeln bör anse frågan såsom Ståndet enskildt rörande.

Herr *Cederskjöld*: Den sista värda tälaren förmenté, att Ständerna ej kunde remittera detta mål till ConstitutionsUtskottet, såsom icke hörande dit. Jag får därför blott påminna, att om Ständerna finna ett mål ej höra till något bestämdt Utskott, kunna de, enligt RiksdagsOrdningens 34 §, hänvisa det till hvilket Utskott, de behaga; och hvad detta mål beträffar, ligger det väl ConstitutionsUtskottet åtminstone närmast.

Grefve *Gyldenstolpe*, *Anton Gabriel*: Den fråga, som utgör föremål för Ridderskapets och Adels öfverläggning, rörer nu mera ej egentligen den omtvistade RiddarhusOrdningen, utan fast mera och hufvudsakligen principen för Konungens rätt att granska och antaga ett lagförslag, som, från ett eller flera RiksStånd emaneradt, underställes Dess Nådiga sanction. Här är ej så mycket fråga om Konungens Rådgifvare kunna på ett, som äfven jag tror, oriktigt sätt inflyta på valen till UtskottsLedamöter; ej

eller om några ätters förlorade representations-rätt, för det deras hufvudmän ej ännu uppnått den i allmänna Lagen stadgade myndighets-åldern. Här är fråga om huruvida Konungen äger rätt att partielt vägra sitt samtycke till ett förslag, som af ett Stånd blifvit framställt, samt huruvida Han får sanctionera vissa §§. deraf, utan att derföre antaga det hela. Denna rättighet är ej Konungen genom GrundLagarne betagen; den måste derföre i min tanke existera och vara gällande. GrundLagarne få ej tolkas efter sundt förnuft, utan måste tolkas efter ordalydelsen, och denna tolkning är ju dessutom fastställd i Regerings-Formen. Der rättigheten derföre ej är förbjuden, der måste den finnas och qvarstå. Jag anser således, att Konungen får antaga den eller de §§. han anser vara ledande till sitt folks nytta. Jag är mån om bevarandet af Folkets frihet, men lika mån om försvaret af Konungens kanske redan nog inskränkta makt. Jag skall uppoffra mig för Folkets rättigheter, om sådant någonsin behöfves, men jag skall ej eller frukta att göra det för upprätthållandet af Konungamaktens Lagbundna välde, ty jag anser att samhällsordningen ej kan fortleva, om den bestående jemnvigten emellan de 2:ne statsmagterne i ett samfund på ett eller annat sätt rubbas.

Vården af en ägande Lagbunden frihet,

försvaret af förvärfvade constitutionella rättigheter, utvecklingen af den bestående samhällsordningen utgöra för hvart och ett upplyst folk dess dyrbaraste angelägenheter, och böra vara föremålen för dess Representanters ifrigaste önskningsar, ändamålen för deras ihärdigaste, deras alldrig tröttnande bemödanden. Ty på denna omsorg grundar sig vården om den politiska och medborgerliga sjelfständigheten, på detta försvar stödjer sig möjligheten af fosterlandets; på denna utveckling bygges folkets moraliska utveckling och förädling. Huru afskyvärdt, huru föraktligt, huru lågt, huru oädelt, huru oklokt vore det derföre icke af någon inre eller yttre makt, att förmena ett folk åtnjutandet af så sköna rättigheter, bevarandet af så dyrbara skatter, eller att på ett eller annat vis deruti göra intrång eller söka rycka dem åt sig? Men likasom det, såväl i den physiska, som den moraliska verlden, gifves en oöfverstiglig gräns, ett från verldens begynnelse af eviga lagar uppsatt och fästadt mål, som hvarken kan förbifaras eller öfverskådas, rubbas eller genomträngas, en gräns, ett mål, der förnufvet, visheten och kanske oftast, ty värr, känslan af egen oförmåga ropar åt den oinskränkta viljan, att stanna eller tvinga henne att vända om, så gifves det äfven i människans politiska verkningskrets, i hennes sträfvande efter frihet och i utvecklingen deraf, en lika skarpt uppristad de-

marcations-linia, en punkt i rättstillståndet, der hon för sitt timliga väl måste stanna, och med henne hennes anspråk, hennes påståenden, hennes ansträngningar. — Denna gräns, utstakad af möjligheten för all samhällsordning att fortleva, bevakas med alldrig slumrande vaksamhet af nödvändigheten om jemvigt emellan de styrande och de styrde, och det är öfver denna gräns, som intet folk får sträcka vården om sin frihet, försvaret af sin constitutionalitet. "Här skall du stanna, här skola dina stolta "böljor lägga sig," så ljuder från andra sidan en varnande, en olycksbådande röst, och beklagensvärdt det folk, som, döft för dessa bud, eller föraktande dem, ej hejdas deraf, utan ilande framåt med rastlös och oåterhållen fart, ändock vill framtränga längre. I sin yra ser det ej, att en afgrund ligger öppen för dess fötter, det hör ej klagoljuden från de millioner, som redan deraf uppslukats, det märker ej de bleka vålnader, som ännu vid afgrundens brädd mana till återtåg. Blindt störtar det deri och får vid uppvaknandet med stympade lemmar och blödande sår, med krossat hufvud och kanske sönderslitet hjerta för sent, ack! alltförsent ångra sitt öfverdåd.

Se der den tafla som framställer sig för ett folk, som öfverskrider den lagliga gränsen, och vill inkräkta på Konungamaktens område. Till ett sådant mål börja

vi vandra, då vi tro, att Konungens rättigheter ej äro tydligt bestämda, eller vilja tyda det obestämda till vår fördel. Denna bana leder slutligen till samhällets upplösning, och denna bana hade jag alldrig trott skulle vändas af Ridderskapet och Adeln, ett Stånd, som alltid, när våldet visat sig, uppstått till dess krossande, eller af personer icke unga, utan sådana, som lärt känna värdet af den lagbundna friheten. Jag hade ej trott, att hos Ridderskapet och Adeln fråga skulle uppstå, att hänskjuta denna sak till de andra Stånden och infordra deras yttrande deröfver. Jag hade ej trott, att man så ville uppmana folket, att inkräkta på Konungamakten. Det är från denna fara jag önskat Ridderskapet och Adeln skolat aflägsna sig. Jag hoppas att Ridderskapet och Adeln enhälligt afslår den i detta afseende gjorde framställning. Jag vädjar till Ridderskapets och Adels rättskänsla, och frågar, om icke Konungen äger rätt att antaga ett lagförslag, antingen till alla, eller blott till vissa delar? — Jag har slutat mitt anförande. Ridderskapet och Adeln kan yttra sin önskan och det värde det sätter på sin verkliga frihet, hvilken jag tror alldrig kan äga bestånd om den för långt utsträcket. Jag brinner af begär att försvara så väl Konungamakten som folket. Och jag tror, att Ridderskapet och Adeln alldrig skall bifalla, att fö-

remålet för denna öfverläggning communiceras med de andre Stånden.

Herr *von Qvanten*: Jag vill blott yttra några ord. Då det nu äntligen kommit så långt, att fråga uppstått, hvart saken skall remitteras; tror jag, att det bör ske till RiddarhusUtskottet. Jag har visserligen begärt, att proposition skulle göras om en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t; men om Ridderskapet och Adeln ej skulle densamma bifalla, får jag väl finna mig deruti; och frågan torde då få remitteras till RiddarhusUtskottet, men ej till ConstitutionsUtskottet.

Grefve *Frölich*: Då jag var den, som började discussionen af detta ämne, anser jag för min rättighet och skyldighet, att återföra den till föremålet för min åsigt. Jag har från flera håll hört partiela undersökningar om nyttan af vissa §§ i RiddarhusOrdningen; jag har hört fråga uppstå, huruvida Ridderskapet och Adeln skulle ingå till Kongl. Maj:t med en hemställan i detta ämne; jag har hört sättas i fråga om Kongl. Maj:t ägde rättighet, att styckevis eller i ett sammanhang antaga lagförslag. Det står ej i min förmåga, att nu upptaga alla afvikelserna; jag vill derföre blott erinra, att min motion endast handlade om erkännandet af den princip, att Ridderskapet och Adeln ej skulle anse sig

skyldige antaga och efterlefva ett lagförslag, som tillkommit mot deras vilja och mot lagliga former. En värd talare Herr Grefve af Wetterstedt har frågat, om det står i Regeringsformen, att Konungen ej har rätt antaga en del af ett lagförslag. Detta thema har sedermera af åtskillige talare blifvit fortsatt. Jag frågar deremot: står det i Regeringsformen att Konungen äger rätt styckevis antaga ett lagförslag? Jag kan ej finna, att man skall göra undantagslagar för alla händelser, der sundt förnuft utstakar vägen. Min hemställan var blott att Ridderskapet och Adeln skulle protestera emot den såkallade 1823 års RiddarhusOrdning och de grundsattser, som verkat dess utgifvande, samt lägga denna RiddarhusOrdning ad acta, under det de antogo 1818 års RiddarhusOrdning till efterlefnad; jag yrkade en hemställan till de öfrige Stånden om deras medverkan, att vaka deröfver, att Regeringsformen efterlefdes. Jag föreslog en anhållan hos Kongl. Maj:t, att alla mål, som från Konungen skola till RiksStånden afgå, måtte af vederbörande StatsSecreterare ordentligen i StatsRådet föredragas. Nu hemställer jag, om detta varit anklagelser mot Ministéren, eller om jag satt i fråga Konungens rättighet att promulgera lagar; jag har endast yttrat den princip, att Ridderskapet och Adeln ej voro skyldige att efterlefva ett inconstitutionelt lagbud, utgifvit af Kongl.

Maj:t. Jag anser ej någon annan Auctoritet deröfver kunna yttra sig, än Ridderskapet och Adeln, och anhåller för öfrigt om proposition å min motion.

Herr *Cederskjöld*: En Talare har nyss påstått, att allt, hvad i lagen ej är förbjudit, vore tillåtit. Men då man påminner sig åtskilliga från Regeringen emanerade skrivelser, hvaruti tvärtom den sattsen yrkas, att allt är förbjudit, som icke i Lagen är bestämdt tillåtit; så inser man lätt, att den värde Talarens princip i grundlagstolkning icke skulle komma Ständerna, utan blott den andra Statsmagten till godo.

Grefve *von Schwerin*, *Fredrik Bogislaus*: Jag har någongång inom detta hus hört män, ägande för sig erfarenheten att hafva mottaget vedermälen af Ridderskapets och Adels förtroende, i frågor af högt intresse påkalla detta förtroende. Jag har alldrig vågat det; jag har uttalat sanningen sådan den synts mig; jag har försvarat hvad som synts mig vara rätt. Jag har alldrig begärt någon uppmärksamhet på personen, endast på saken, och känslan för sanningen och för rätt. Denna känsla påkallar jag i dag. Saken är af högsta vikt; den kommer att utgöra epok i vår Lagstiftnings-historia; den kommer att blifva en skiljepunkt emellan en tid som varit och en tid som blifver. Ridderskapet och

Adeln befinner sig, hvad dess lagstiftarekall beträffar, likasom på en November-is; vi måste öfver den, och få ej fråga om den bär, eller brister. Då i går en fråga förevar, som stod i nära förening med denna, och jag då framställde, hvad vid förra Riksdagen i det afseendet förekom, blef min framställning besvarad. Den upptogs dock ej till sin lagliga grund. Jag erhöll till svar, att en rättighet, af hvilken man länge varit i utöfning, kunde ej fränkännas, förr än lagstiftningen så sagt. Nå väl! må då ingen begära af oss, att icke äfven vi skulle fylla vår pligt, att då vi äga lagar att försvara, vi icke skulle fylla vårt kall. Jag har ej mycket att säga, men hvad jag stödjer mig på, är denna bok; (visande på Grundlagarna) den innehåller Sveriges historia. Dessa begrepp: *Lagkrönt Konung*; *Laglydigt Folk*; äro resultaterne af tio seklers strid. Må de ej för en efterverld synas såsom oförstådda hieroglyfer, ord utan mening. Här står säger jag Sveriges historia. Jag åberopar mig på 50 § Riksdags-Ordningen; den lyder sålunda: *Hvarje Stånds Ledamot äge rätt, att i Plenum stående från sin platts till Protocollet fritt tala och utlåta sig i alla frågor &c.* Hvarföre står detta lagbud der? Jo, emedan det fordom bestriddes; Lagstiftaren har ock gifvit oss det för möjligheten af att det ännu i en framtid kunde bestridas. Jag slår upp 110 § Regeringsformen; der står:

Ingen Riksdagsman må under tilltal ställas eller sin frihet beröfvas för dess gerningar och yttranden &c. Hvarom vittnar det? Jo att den, som fordom fritt yttrat sin mening, fått plikta för sin känsla för fäderneslandet; och att någon gång enkor och barn lära fått vidkännas följderna af hans frimodighet. Sådan har Sveriges fordnas historia varit. Jag får citera 31 § i RiddarhusOrdningen. Der står bland Landt-Marskalkens pligter: och äge han att hos Ridderskapet och Adeln all Konungsligan rätt styrka, och lika så inför Konungen Ridderskapets och Adeln. Jag citerar denna §, emedan den vittnar, huru missförstånd kunna uppkomma, och huru de kunna undanrödjas. Jag går till 87 § Regeringsformen, der står: Riksens Ständer äga gemensamt med Konungen makt, att stifta allmän Civil- och Criminal- samt Kyrkolag, och att sådan förut stiftad Lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen, utan Riksens Ständers samtycke, och icke Ständerna, utan Konungens, någon ny Lag göra eller gammal afskaffa. Jag behöfver ej forska längre; ej må Konungen utan Ständers samtycke ny Lag stifta eller gammal Lag afskaffa. Denna § är ett testamente, vi undfått af våra fäder, ett fideicommiss i våra händer, som vi skola bevara åt efterkommande, förbättra det, ej försämra det. I sjelfva frågan vill jag ej inlåta mig. Blott en omständighet får jag nämna. Vi tala

om ett lagförslag af den 4 December 1823; men vår skrifvelse af den 21 i samma månad med underdånig anhållan, att, om Kongl. Maj:t ej biföll förslaget af den 4 December, 1818 års RiddarhusOrdning åter skulle blifva gällande, var ju äfven ett lagförslag, ehuru sednare utgånet, än det förra; och jag förstår ej, hvarföre denna anhållan blifvit framställd på ett sätt, att den ej bifölls. Jag förklarar, det jag instämmer i den proposition, att Ridderskapet och Adeln anser 1818 RiddarhusOrdning, det vill säga den som den 21 December 1823 föreslogs, böra blifva lag. Men innan jag det gör, vill jag blott nämna ännu ett ord; jag minnes 1786 års Riksdag, då Friherre Duvall förde LandtMarskalksstafven; jag minnes en åtgärd från Regeringen, hvarigenom Ståndet försattes i den största oro. Friherre Duvall ilade upp till Slottet, och återförde en skrifven sedel, innefattande ett meddelande från Konungen, som lugnade sinnena.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Grefve *Horn*, *Claës Fredric*, yrkade att den af Friherre Anckarswärd begärde proposition måtte af Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken framställas.

Herr *Lefrén*, *Johan Pehr*: Den, som ej har skicklighet att tala, såsom den sista

värde talaren, är bekymrad, då han nödgas, förd af sin känsla, och ledd af begreppet om rätt, uppstiga näst efter honom, och yrka motsatsen. Jag tror, att denna discussion, ehuru lång den varit, undvikit hufvudpunkten af ämnet. Jag skall försöka återföra den dit. Ridderskapet och Adeln tyckes önska, att en annan behandling af ämnet hade ägt rum. Detta bör noga skiljas från den fråga, om Konungen efter lagliga former förfarit. Hvar och en vet, att saken kunnat få ett annat utseende. Jag delar den känsla, som önskar, att frågan blifvit behandlad på ett annat sätt; men kan alldrig förena mig med dem, som påstå, att Konungen handlat mot bestämda former. Konungen har fått ett förslag, utan några förbehåll. Då åtskiljdes de §§, som hörde tillsammans, från de isolerade, och vår RiddarhusOrdning har många §§, som ej hafva sammanhang med hvarandra; de sednare antogos. Då härtill kommer, att detta sätt var enligt gammal praxis, tror jag ingen olaglighet vara begången. Dessutom företer sig ytterligare en annan omständighet. Kongl. Maj:t hade redan fattat sitt beslut, då den sednare skrifvelsen från Ridderskapet och Adeln ankom. Skulle Konungen gå ifrån ett redan fattadt beslut? Frågan var då mera ej öppen; och om Konungen ej finner för godt antaga ett nytt förslag, hvarigenom ett nyss fattat beslut upphäfves, så tror jag, att deruti

icke är något Lagstridigt? Jag hoppas föröfrigt, att Ridderskapet och Adeln instämmer med mig deruti, att då Konungen säger, att han på Ridderskapets och Adelns begäran antagit RiddarhusOrdningen, ingen *osanning* derigenom blifvit yttrad. Detta uttryck har här nyss blifvit nyttjadt, och min känsla förbjuder mig att deltaga deruti.

Friherre *Boije*: Under det jag tolkar min förbindelse för den talare, som velat återföra discussionen till sitt primitiva föremål, skall jag bedja att få yttra några ord. Bevare mig Gud att sätta i fråga hvarken folkets eller Konungens rätt; ty i detta ögonblick behöfves intetdera; men deremot anser jag, i denna stunden, angelägit, att erinra om vådan af, att förmycket spänna krafter, som kunna brytas. Fäderneslandets väl fordrar ingalunda nu en sådan spänning. Ridderskapet och Adeln är till sin pluralitet missnöjd med den RiddarhusOrdning vi fått, och vi kunna lätt få en annan; men att derföre gå till ytterlighet, att skaka grundvalen för våra rättigheter; derföre böra vi akta oss; och det höfves åtminstone icke oss gamle män. — Jag uttrycker min tanka, sådan jag känner den. Ridderskapets och Adelns rätt har blifvit förnärmad, ty vi hade haft rätt till contraproposition, fast vi ej fått den; men att derföre gå till den öfverdrift, att säga, det den lag vi äga, och som är i riktig

form utgången, ej skall lydas vore att öppna dörrarna för anarchien och folkyran. Må man lyda denna lag, till dess man fått den i riktig väg ändrad. Till Herr Grefvens och LandtMarskalkens fäderneslandskänsla hyser jag det förtroende, att Herr Grefven och LandtMarskalken ej gör en proposition, som skulle sätta sjelfva Constitutionen i fara.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Herr *Tham, Wollrath*: Lika med de fleste, delar jag en obehaglig känsla deröfver, att Kongl. Maj:t ej behagat i sin helhet antaga förslaget till RiddarhusOrdnningen; men jag förenar mig ej i den anhållan Friherre Anckarswärd framställt om proposition, att vägra lydnad åt 1823 års RiddarhusOrdnning. Jag tror en sådan proposition ej vara laglig, och jag anser den böra vägras af Herr Grefven och LandtMarskalken. Det vore obehagligt, att om propositionen votera, och måhända sedan vädja till ConstitutionsUtskottet. Saken kan ju slutas, utan några obehagligheter. Kongl. Maj:t tyckes sjelf vänta en ny framställning härom; hvarföre då ej remittera frågan till RiddarhusUtskottet, för att ånyo redigera förslaget till ny RiddarhusOrdnning och dertill bifoga motiven för de förändringar, som begäras? Då vågar jag tro, att det skall bifallas, och att Ridderskapet och Adeln intet efterskänkt af sina Constitutio-

nela rättigheter, hvarom jag ej anser någon undersökning af de öfrige Stånden nödig.

Flere hördes häruti instämma.

Friherre *Anckarswärd*, *Carl Henric*:
Det är jag, som tagit mig friheten begära proposition; jag tror det vara min rätt att yrka den. Jag afstår ej derifrån på något villkor.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad?

Ropades *Ja*.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* förklarade, att ehuru han visserligen önskat, att långt för detta gifva sin tanka i ämnet tillkänna, hade han likväl ansett sin pligt fordra, att först lemna alla dem, hvilka anmält sig att tala, tillfälle att fullständigt yttra sig; och då nu ingen vidare anmält sig, finge hans Excellence i afseende å Kongl. Maj:ts ifrågakämda höga rätt, att, på sätt, som skedd, blott antaga en del af Ridderskapets och Adelns förslag till Riddarhus-Ordning, men icke godkänna förslaget helt och

och hållit, öppet förklara dess öfvertygelse, att en sådan Kongl. Maj:ts rättighet vore i ordalydelsen af 51 §. RiddarhusOrdnningen bestämd, och att således den af Kongl. Maj:t utfärdade RiddarhusOrdnning vore, sedan slutet af sistledne Riksdag, att anse, såsom en gällande lag; och som Hans Excellence uti den, enligt 23 §. RiksdagsOrdnningen, inför Kongl. Maj:t aflagde LandtMarskalks-Ed, förbundit sig, bland annat, att ställa sig till ovillkorlig efterlefnad den antagne RiddarhusOrdnningen, samt Hans Excellence, enligt 45 §. i RiksdagsOrdnningen, ej eller ägde, att för Ridderskapet och Adeln föreslå något annat, än hvad som fordrades till verkställighet af det Grundlagarne eller RiddarhusOrdnningen föreskrifva; alltså och då den nuvarande, vid början af denna Riksdag inför Ridderskapet och Adeln uppläste, RiddarhusOrdnning, blifvit, på det sätt 51 §. i densamma stadgar, i behörig form utfärdad, ansåg Hans Excellence, för dess del, nämde RiddarhusOrdnning böra lända till efterrättelse, samt kunde följaktligen icke meddela någon Proposition till afvikande derifrån. Då likväl Friherre Anc-karsvärd bestämt yrkat, att Hans Excellence borde framställa den proposition: att 1818 års RiddarhusOrdnning måtte förklaras ännu lända till efterrättelse, ansåg Hans Excellence, i enlighet med föreskriften i 55 §. RiksdagsOrdnningen, sig böra, i detta

afseende utröna Ridderskapets och Adelns tanka, samt finge derföre hemställa, om Ridderskapet och Adeln yrkade, att den af Friherre Anckarswärd begärde nyssnämde proposition skulle varda framställd.

Ropades starka *Ja* och *Nej*; hvarjemte

Grefve *Horn* begärde votering.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* föreslog följande Voterings-proposition:

Den som yrkar, att den af Friherre Anckarswärd begärde proposition, att 1818 års RiddarhusOrdning må förklaras ännu lända till esterrättelse, skall varda framställd,

voterar *Ja*;

Den det ej vill,

voterar *Nej*;

Vinner *Nej*, anses Ridderskapet och Adeln icke yrka den af Friherre Anckarswärd begärde ofvanberörde proposition.

Hvilken voterings-proposition af Ridderskapet och Adeln godkändes, samt anslogs.

Sedan 41. 42, 43 och 44 §§. i RiddarhusOrdningen härefter blifvit uppläste, börjades voteringen klockan ett qvart till 3 e. m.; och befunnos, efter voteringens slut, sedan en voterings-sedel blifvit undantagen och förseglad, samt de öfrige öppnade, rösterna hafva utfallit, som följer:

Ja — 126.

Nej — 198.

I följd hvaraf, och sedan det öfver voteringen särskildt förde Protocoll blifvit uppläst, Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att Ridderskapet och Adeln således icke yrkat den af Friherre Anckarswärd begärde ofvanberörde proposition.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan tre qvart till 4 eftermiddagen.

In fidem Protocolli,

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 18 November.

Plenum klockan 5 eftermiddagen.

Upplästes följande:

Hindrade att personligen i Plenum kun-

na infinna oss, och der mundteligen anföra vår reservation emot det beslut, hvaruti Ridderskapet och Adeln, till följd af den utfallna voteringen, stadnat i frågan, rörande RiddarhusOrdningen, få vi härmedelst densamma skrifteligen aflemna.

Carl Reinhold Tersmeden, fullmäktig för Adelige Ätten N:o 2028. *Lythkeman*.

Gustaf Reinhold Tersmeden, fullmäktig för Adelige Ätten N:o 1628. *Bentzelstjerna*.

Herr *Lagerhjelm*, *Pehr*: Mot Grundlagsvidrigheten af den procedure, hvarigenom 1823 års RiddarhusOrdning tillkommit, nödgas jag reservera mig, äfvensom mot sjelfva innehållet deraf, då jag jemför det med 87 §, Regeringsformen, samt 12 och 28 §§. RiksdagsOrdningen.

Grefve *Hamilton*, *John*, Friherre *Ancarswärd*, *Carl Henric* samt Herrarne *Ancarswärd*, *August*, *Gyllenkrook*, *Johan Görran*, *Zengerlein*, *Jacob*, *Roos*, *Carl Ulric* och *Roos*, *Adam*, *Dalman*, *Lars Johan*, *Hallenborg*, *Carl Johan*, *Crusenstolpe*, *Magnus Jacob*, *Rosenquist*, *Fredric Leonhard*, och *Grönhagen*, *Gustaf Lars*, förenade sig med Herr *Lagerhjelm*.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Se-

dan Ridderskapet och Adeln, genom den votering, som på förmiddagen ägt rum, förklarar sig låta bero vid den RiddarhusOrdnung, som år 1823 af Kongl. Maj:t är utfärdad, utbeder jag mig få i minnet återkalla den motion, jag på förmiddagen anmälte om principfrågans communiceranda med de öfrige Stånden, och remiss deraf till ConstitutionsUtskottet. Jag anhåller, att till Ridderskapet och Adeln måtte framställas följande proposition: "Bifaller Ridderskapet och Adeln, att MedStånden underrättas om det af Kongl. Maj:t i Dess Nådiga skrifvelse till Ridderskapet och Adeln af den 8 i denna månad gjorde förklarande, att Kongl. Maj:t anser sig kunna styckevis antaga ett framställt lagförslag, och följagteligen, utan den proponerande StatsMagtens vidare hörande, en sålunda stympad lag utfärda; samt att de inbjudas, att öfverlemna denna del af den Nådiga skrifvelsen, såsom lika nära rörande alla fyra RiksStåndens lagstiftningsmagt, åt ConstitutionsUtskottets utlåtande?"

Herr *Tham, Wolrath*: Jag får till Herr Grefven och LandtMarskalken hemställa, huruvida icke den proposition, som Herr Cederschjöld nu yrkat måtte framställas, strider så väl emot RegeringsFormen, som emot det beslut, hvilket i dag, genom Ridderskapet och Adelns pluralitet, blifvit fat-

gadt. Denna fråga anser jag nu mera icke kunna komma till ConstitutionsUtskottet, och jag förmodar ej eller, att vi deröfver behöfva höra våra MedStänder. Jag är öfvertygad, att Ridderskapet och Adeln kan försvara de rättigheter, de hafva, och att de, aldraminst emot den Regering vi nu äga, behöfva påkalla MedStåndens bistånd. Jag förnyar blott den anhållan jag förut i dag gjort, att RiddarhusUtskottet måtte anmodas författa en ny RiddarhusOrdning, och att den må till Konungens sanction öfverlemnas, sedan den af Ridderskapet och Adeln blifvit vederbörligen antagen.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken yttrade, att då Hans Excellence redan i förmiddags Plenum förklarar, att, enligt hans öfvertygelse, RiddarhusOrdningen borde betraktas såsom en gällande lag och den af Herr Cederschjöld föreslagne communication med de öfrige RiksStånden samt remiss till ConstitutionsUtskottet syntes innefatta ett omdöme öfver de af Kongl. Maj:t vid den nu varande RiddarhusOrdningens sanctionerande och utfärdande följde grunder; men all pröfning deraf vore uti 90 §. RegeringsFormen förbjuden; alltså ansåg Hans Excellence sig icke kunna meddela den af Herr Cederschjöld begärde ofvannämnde Proposition,

Herr Cederschjöld: Min mening är ej

att upprifva ett af Ridderskapet och Adeln fattadt beslut, eller att sätta i fråga, huruvida RiddarhusOrdningen af år 1823 bör efterlefas; jag önskar blott, att sjelfva principen må bestämmas, huruvida Konungen, efter våra Grundlagar, äger att styckevis sanctionera ett af den andra lagstiftingsmyndigheten framställt förslag. Det är endast derpå jag velat fästa, så väl Ridderskapets och Adeln, som MedStåndens och ConstitutionsUtskottets uppmärksamhet. Denna sak har ej någon gemenskap med det ämne, som på förmiddagen förevar, och ej eller med 90 §. RegeringsFormen, emedan jag nu aldeles icke sätter i fråga, huruvida 1823 års RiddarhusOrdning bör lända till efterrättelse, eller ej.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att om Herr Cederschjöld önskade att den af honom omförmälde princip-fråga måtte varda närmare utredd och bestämd, Herr Cederschjöld ägde att, enligt 81 §. RegeringsFormen, derom hos ConstitutionsUtskottet i vederbörlig ordning göra anmälan.

Herr *Cederschjöld*: Det är ej till ConstitutionsUtskottet, i egenskap af Domare, som jag anhåller, att denna sak må blifva öfverlemnad, utan blott för att uppsätta förslag till ett underdånigt svar på Kongl. Maj:ts skrifvelse till Ridderskapet och Adeln;

Och jag anhåller derföre, att den af mig yrkade proposition måtte blifva gjord, eller ock att Herr Grefven och LandtMar-skalken ville inhämta Ridderskapets och Adels tanka, huruvida de yrka en sådan proposition, eller icke.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Jag har ännu aldrig sett, att svaret på en Kongl. Maj:ts Skrifvelse till Ridderskapet och Adeln blifvit hänskjutit till uppsättning af ConstitutionsUtskottet. I händelse ConstitutionsUtskottet vid läsningen af StatsRådets Protocoll skulle finna, att den ansvarige Rådgifvare, som tillstyrkt Kongl. Maj:t att fatta ifrågavarande beslut, deruti felat, äger Utskottet sig förbehållit, att mot honom anställa det åtal, som våra Grundlagar föreskrifva, och om Utskottet ej skulle anse detta vara fallet, kan det likväl sjelf inkomma till Stånden med ett sådant förslag, som nu blifvit yrkadt. Men att Ridderskapet och Adeln skulle öfverlemna till ConstitutionsUtskottet, att uppsätta ett förslag till skrifvelse i det ämne, som nu här blifvit genom votering afgjort, kan jag ej anse lämpligt.

Herr Cederschjöld: Ganska ogera uppehåller jag längre Ridderskapets och Adels tålmod; det sker blott i anledning af den siste Talarens erinran, att ConstitutionsUtskottet äger i sin magt, att göra anmärk-

ning emot den Rådgifvare, som tillstyrkt den princip, hvilken i förevarande ämne blifvit yttrad. Jag vill nemligen fästa den värde Talarens uppmärksamhet derpå, att det ej är denna Riksdags ConstitutionsUtskott, som får se det Protocoll, hvilket rör denna sak; utan att det först kommer att uppvisas för det Utskott, som sammanträder 5 år härefter.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt: Då det beslut, som af Konungen fattades i denna fråga den 2 Junii 1824, kommer under denna Riksdags ConstitutionsUtskotts granskning, tror jag att Herr Cederschjölds önskningar i detta afseende kunna blifva uppfylde.

Herr von Hartmansdorff, August: Jag anmälte mig redan, då reservationerne gjordes, för att yttra, hvad jag nu anhåller få anföra. Eburu jag biträdde den mening, enligt hvilken jag skulle hafva önskat, att ja hade vunnit vid voteringen, anser jag dock den utgång, saken fått, ej böra vara oroande, utan snarare tillfredsställande, hvad lagligheten af 1823 års Riddarhus-Ordning beträffar. Nu hafva 198 Ridder-skapets och Adels Ledamöter, genom deras nej till frågan, huruvida den begärde Propositionen, att 1818 års RiddarhusOrdning måtte förklaras ännu lända till efterrättelse, skulle varda framställd, frivilligt låtit berö

vid 1823 års RiddarhusOrdning, sådan den är. Desse Ledamöters antal har varit större, än deras, som voterat för Propositionens framställande. Således finnes nu ett af Ridderskapet och Adeln formligen lemnadt bifall till denna RiddarhusOrdning; eller just det, som hittills felades henne. Hon är följagteligen icke mera Ståndet påtvungen, och derigenom är det, åtminstone för mig, ej längre tungt, att lyda henne, såsom lag.

Friherre *Boije, Ludvig*: Det är smärtsamt att se, huru lätt det går, att vända, än åt den ena, än åt den andra sidan en mening, som för att vara rättvis behöfver stå i medelpunkten. Jag är långt ifrån att förena mig med Herr von Hartmansdorff, och jag behöfver, för att vederlägga hans yttrande, det pluraliteten gillat Riddarhus-Ordningen, ej mera, än åberopa sjelfva Voterings-propositionen, som bevisar, att vi alldrig voterat derom. Pluraliteten har afgjort en hel annan fråga, den nemligen, om vi borde lyda RiddarhusOrdningen; och skillnaden emellan att gilla en lag, och att lyda den, synes dock vara lätt att fatta.

Herr *Lefrén, Johan Pehr*: Den siste värde Talaren har till en del uttryckt, hvad jag hade ämnat yttra, men han har tillagt en sak, hvaruti jag ej kan instämma. Förmiddags voteringen rörde, enligt min tan-

ka, en princip-fråga; dertill inskränker jag mig. Jag tror, att man bör skilja emellan det sätt, hvarpå en lag tillkommit, och det, hvarpå den blifvit promulgerad. Den kan vara lagligen promulgerad, och då måste den lydas af dem, som lyda böra. Den kan det oagtdadt vara olagligen tillkommen, och då böra de personer, som bidragit till denna olagliga tillkomst, derföre i constitutionsenlig väg tilltalas. Grundlagarne tillåta oss ej att i Ståndens plena afgöra, eller votera om, huruvida en lag i behörig ordning tillkommit. Endast ConstitutionsUtskottet får läsa StatsRådets Protocoller. Det äger att pröfva, om de ansvarige Rådgifvarne gifvit råd, som äro stridande emot Grundlagen, eller ej, och i förra fallet hos Rikets Ständer anmäla den anmärkning, hvartill Utskottet anser förhållandet föranleda. Det är då först, som vi äga tillfälle, att yttra vår tanka, genom bifall eller afslag å anmärkningen. Om man ej anser denna grundsats helig, så är det omöjligt, att bibehålla Statsordningen. Skulle man än kunna tänka sig en lag, tillkommen tvärt emot Grundlagarne, så måste den likväl lydas, och man ägde intet annat correctif, än att söka straff på Rådgifvarne. Jag har blott velat anmärka denna princip-fråga, som utgör det innersta af Svenska Stats-mekanismen. Jag anser det vara en pligt för oss, då vi handlägga mål af vikt, att göra oss reda för hvad, som är enligt formerne, eller ej; och

vi få ej gå ifrån dem, äfven om vi enskildt skulle vara missnöjde med hufvudsaken.

Friherre *Anckarswärd, Carl Henric*: Jag blandar mig ogera i en discussion, som synes aflägsna sig ifrån ämnet. Jag skall ej förlänga tiden med en bevisning af hvad jag ej tror äga behof af att bevisas, nemligen just motsatsen af hvad den sista värde Talaren yttrat, eller att, om en lag utfärdas stridande emot Grundlagen, den dock skall lydas. Jag inskränker mig blott till att reservera mig mot denna mening, hvilken jag ej genom min tystnad vill anses hafva biträdt. Bevisningen tror jag vara helt och hållet öfverflödig.

Friherre *Boije*: Med Herr Lefrén får jag så vida förena mig, som jag tror den principen vara ganska sann, att en lag kan vara till fonden origtig, men dock, såsom till formen riktig, äga ovillkorlig rätt till lydning. Grundlagen har, i sådant fall, bestämt både sättet att vinna ändringen, och äfven ansvaret för de Rådgifvare, som vållat den felagtiga lagen; och värderar man den allmänna ordningen, och det lugn den gifver, så nekar man ej heller att med desse Grundlagens föreskrifter åtnöjas.

Herr *Lefrén*: Den värde Talaren, som näst före den sista yttrade sig, har reserverat sig emot en grundsats, som han trod-

de att jag yrkat. Jag får bedja den värde Talaren, att ej tillmäta mitt påstående vidsträcktare mening, än det innebar. Jag vet göra noga skillnad emellan moraliska och politiska pligter. Ingen lag kan förbinda någon att begå brott, ty man bör lyda mera Gud, än menniskor. Mitt påstående inskränkte sig till sådane lagar, som här i dag varit i fråga, nemligen politiska, som ej ingripa i Individens moraliska förhållanden.

Friherre *Anckarswärd*: Jag tror, att jag omöjligen kan bindas att fästa mig vid annat, än de uttryck, som här fällas, och jag utbeder mig, att i anledning af den siste Talarens yttrande blott få anmärka, att det just är den blinda lydnadens svaga sida, att den affordrar sine ifrigaste anhängare beständiga exeptions-medgifvanden, vid lärans tillämpning, såsom grundsats; och det är just för det, att dessa undantag äro så talrika, som grundprincipen vid tillämpningen förfaller, såsom falsk.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalcken hemställde, att Kongl. Maj:ts Mådiga skrifvelse, rörande RiddarhusOrdningen, måtte läggas till Handlingarne.

Herr *Cederschjöld*: Jag anhåller om proposition på den motion jag gjort.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken förklarade, det han redan tillkännagifvit, att han icke kunde meddela den af Herr Cederschjöld begärde Proposition.

Herr *Cederschjöld*: Jag har äfven anhållit, att Herr Grefven och LandtMaruskalken täcktes inhämta Ridderskapets och Adels tanka; huruvida Ståndet yrkar proposition å min motion.

Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob: Då Herr Grefven och LandtMaruskalken i förmiddag gjort den proposition, att Ridderskapet och Adeln skulle yttra sig, om de, i följd af Friherre Anckarswärds anförande, ansågo 1818 års RiddarhusOrdning ännu lända till efterrättelse, samt Ridderskapet och Adeln med bestämd pluralitet fattat sitt beslut i ämnet, anser jag, att ingen vidare fråga om denna sak kan uppstå. Hvar och en äger rätt, att reservera sig, men att nu underkasta saken, antingen ConstitutionsUtskottets yttrande, eller de andra Ståndens pröfning, anser jag icke vara Ridderskapet och Adeln värdigt.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus: Om jag fattat Herr Cederschjölts framställning rätt, så är deruti aldeles icke fråga om RiddarhusOrdningen. Han har blott fästat uppmärksamheten vid en i Konungens

sednaste skrifvelse till Ridderskapet och Adeln framstald åsigt, rörande Konungens rätt att stadfästa ett lagförslag, i sin helhet eller till vissa delar. Den har väckt oro hos Herr Cederschjöld, och han önskar att på frågan fästa äfven MedStänders uppmärksamhet.

För min del finner jag det vara vår pligt att söka bereda en constant formel för lagars antagande eller förkastande, såsom förhållandet är i Norrige, i England och i alla constitutionella Länder. MedStändernes medverkan för ändamålet kan erhållas, på det sätt, att motion i ämnet göres, som communiceras dem.

Herr *Cederschjöld*: Jag afstår från min begäran om proposition i denna sak, och förbehåller mig blott, att framdeles genom serskild motion söka vinna det mål, hvar till jag syftar.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarstkalken förnyade den af honom förut gjorde proposition, att Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, rörande RiddarhusOrdnungen måtte läggas till Handlingarne.

Bifölles.

Herr *Tham, Wollrath*, uppläste följande:

Om det är nyttigt och nödigt för Rikets Representanter, att känna deras Fäderneslands tillstånd, och att denna kunskap icke är inskränkt endast till den ort eller landskap, der hvar och en bor, utan äfven utsträcket till största möjliga omfattning, så böra alla hjälpkällor uppsökas, som till denna kunskaps utvidgande kunna bidra; ibland dessa bör man väl få räkna Herrar Landshöfdingars femårsberättelser, ty jag för min del kan icke föreställa mig, att dessa berättelser ensamt äro författade till ledning för Regeringens omdöme, utan äfven till upplysning för alla medborgare, helst man endast i sednare fallet kan med säkerhet beräkna, att deras syftemål blifver allmänt väl, då ofrivilliga misstag kunna upplysas och ändras af sådana läsare, som känna sin egen eller andra orter.

Att Herrar Landshöfdingars förra Femårsberättelser trycktes, och vid sista Riksdagen till Ståndens medlemmar allmänt utdelades, bör hafva verkat, att Herrar Landshöfdingar, såsom redelige Embetsmän och under förutsättande af lika åtgärd, hafva beflitat sig om, att de nu till Regeringen aflemnade Femårsberättelser innehålla allt, som kan tillförlitligen upplysa Landets tillstånd, och medlen till förkofran; att dessa Berättelser ostympade och oförändrade befordras

fordras till trycket och äfven nu till Representanterna med första möjliga utdelas, tror jag vara en önskan, som skall delas af hvarje upplysningens vän. Mig är sagdt, att Berättelserna skola vara öfverlemnade till Embetsmanna-åtgärd, att deraf författa Sammandrag, men om också meningen skulle vara, att låta trycka och utdela dessa sammandrag, kunna de dock, ehuru möjligen rigtiga i Statistiska afseenden, och hvad ziffror beträffar, alldrig återgifva läsaren de tankar och begrepp, som författarne sjelfva hvar och en i afseende å sitt Län lagt i dagen om Landets brister eller förkofran, af- eller tilltagande välstånd m. m., äfven om dervid billigen förutsättes, att sammandragen blifva af bättre art, än dem man nyligen läst i Tidningen Riksdagsmannen, angående Stockholms Stad och Stockholms Län, hvilka, om de troget gifva den åsigt och anda, som sjelfva Berättelsen innehåller, skulle bevisa, att deruti endast blifvit hopade skefva omdömen och opåliteliga uppgifter, men innehålla hvarken Länstyrelsens egen åsigt, eller bevis att den sjelf ägt kunskap om Stad och Land.

Hos Eders Excellence Högvälborne Herr Grefven och Landtmarskalken samt Höglöfl. Ridderskapet och Adeln får jag ödmjukast hemställa, att Ridderskapet och Adeln tack-

tes besluta, att en underdånig anhållan må hos Kongl. Maj:t framställas, det Herrar Landshöfdingars Femårs-berättelser måtte skyndsamt tryckas och till Ståndens Ledamöter utdelas, samt utgifterne dertill bestridas af de medel, som i och för Riksdagskostnaderna anslås, äfvensom att de öfrige MedStånden må inbjudas, att deruti deltaga, utan föregående Remiss till Utskott, hvilken omgång skulle orsaka längre tidsutdrägt, som man bör söka undvika, om ändamålet skall vinnas.

Hvarefter Herr *Tham* mundtligen tillade:

Min mening, då jag här nämnt, hvad i Tidningen Riksdagsmannen funnits anfördt, har ej varit, att klandra denna Tidning. Jag anser hvarken mig, såsom Representant, eller detta ställe vara dertill väl passande. Men jag har velat visa, huru besynnerliga anföranden kunna blifva, då de stympade dragas ur sitt sammanhang. Detta utdrag af ÖfverStåthållarens berättelse rörande Stockholms Stad, börjar med att omtala den välmåga, som i Stockholm är rådande, folkmängdens förökning derstädes, samt lättheten för skatternas indrifvande; den luxe, som der finnes, och den tilltagande böjelsen för dryckenskap. Derefter säges, att Näringsidkarne blifvit hörde, och att alla, icke ens Win-

skänkar och Källarmästare undantagne, föra klagan öfver en minskad och aftynande välmåga och rörelse. Detta tyckes dock vara i strid med det föregående yttrandet om en tilltagande böjelse för dryckenskap. Vidare anföres, att CommerceCollegium meddelat en berättelse om Fabrikernes tillstånd. Denna innehåller, att deras antal ökats, och att fabriksvaror tilltagit i dyrhet, under det att de nödvändigaste lifsmedlen sjunkit i pris. Änteligen omtalas äfven Svenska HandelsSjöfartens minskning, men straxt derefter, att likväl värdet af import-handeln beständigt ökats; att exporten, utom år 1826, bibehållit sig vid ungefär jemn höjd; att lästetalet af både de fartyg, som inkommit från utrikes ort, och som dit afgått, likaledes tilltagit, det förra utan afbrott, och det sednare endast med undantag af år 1823; att antalet af fartyg, hitkomne eller härifrån afgångne i och för den inrikes handeln, jemväl varit i nästan oafbrutet stigande och att hufvudstadens handel och sjöfart på utländska och inländska orter således, under i frågavarande period, i det hela varit i jemnt tilltagande. Dessutom är intet afseende gjordt på hvad möjligen kunnat införas genom lurendrägeri eller utan förtullning. Detta har jag blott velat yttra, för att visa huru skefva om-dömen kunna blifva när de dragas ur sitt sammanhang. — Jag tror, och är öfvertygad, att om Landshöfdingarnes berättel-

ser blifva tryckte, skola Riksens Ständer deraf vinna grundade underrättelser om handel och sjöfart, och om alla näringar i allmänhet, hvarigenom man med mera visshet skall kunna bedömma om landets välmåga till- eller aftagit. Af denna anledning får jag förnya min önskan, att Herr Grefven och LandtMarskalken behagade till Ridderskapet och Adeln framställa den fråga, om icke Ridderskapet och Adeln ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att dessa berättelser måtte blifva tryckte, samt inbjuda de öfrige Stånden att i samma beslut sig förena. Remitteras detta ämne till Utskott, skulle det kunna hända, att tryckningen blifver fullbordad, när vi äro färdige att resa härifrån.

Herr *Rosenblad*, *Bernhard*: Om jag icke bedrager mig, aflämnade både 1770 och sedermera 1772 efter Regementsförändringen KammarCollegium en Berättelse öfver Rikets tillstånd, som var ganska upplysande. De år 1823 af Konungens Befallningshafvande afgifne berättelser ägde äfven till en del ganska stort intresse, men samman-skrifne af 25 serskilde personer, efter olika åsigter och uppfattning, kunde de icke lemna den helhet i öfversigten af Rikets ställning, som varit önskelig, så väl för Rikets Ständer, som för allmänheten. Då jag nu förenar mig med Herr *Tham*, i den önskan, att de senast afgifna så kallade

Femårs-berättelser måtte i deras hela vidd blifva tryckte och bland RiksStånden utdelade, gör jag därför det tillägg, att ett af någon offentlig auctoritet, med ledning af nyssnämnde Berättelser, författadt sammandrag, omfattande hela Riket, likaledes måtte blifva tryckt och utdeladt.

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo och remitterades till ConstitutionsUtskottet Kongl. Maj:ts den 13 dennes aflåtnen och den 17 derpåföljde på bordet lagde Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer, angående utnämmandet af Bondeståndets 2:ne Notarier.

Å nyo föredrogs Herr *von Qvantens, Carl*, den 13 dennes på bordet lagde Motion, att en gemensam Klubb, för alla fyra RiksStånden måtte på Statens bekostnad varda inrättad.

Grefve *Hamilton, John*, uppläste följande:

Jemte det jag förenar mig med Herr von Qvanten i afseende på inrättandet af en allmän Klubb, får jag vördsammast hemställa, om icke stora Beurssalen med närbelägne rum kunde betingas till näm-

de ändamål, och att, i fall denna local dertill uppläts, alla fyra Stånden kunde, för att öfverlägga om sina angelägenheter, åtminstone samlas 2:ne gånger i veckan. Jag anhåller om Herr Grefvens och Landt-Marskalkens proposition å Remiss häraf till det blifvande StatsUtskottet.

Herr *Rosenqvist*, *Fredric Leonard*, anförde skriftligen:

I anledning af den Motion, som en värd Ledamot väckt, att alla fyra Riks-Stånden skulle förena sig om en gemensam Klubb, anhåller jag att få yttra mina tankar.

Redan år 1810 den 18 Januarii, har, af en för sina fria, lagenliga och medborgeliga tänkesätt allmänt vördad och utmärkt Riddersman, Herr A. Nordenstolpe, en med den nu ifrågavarande alldeles lika beskaffad Motion blifvit väckt; men det gick dermed, likasom med mycket annat godt och nyttigt; det stannade vid blotta Motionen, utan annan påföljd, än den, att Ridderskapet och Adeln sedermera af sina egna Cassor bestridt kostnaderna till deras Klubb, med undantag likväl af Hushyra.

Afsigten hos den värde Ledamoten, som nu ånyo väckt Motionen, är ädel och patriotisk, såsom blifvande en god början

till ett ännu bättre ändamål, nemligen en gemensam förening i representatift afseende, och undanrödjande af StåndsRättigheterna. Jag tillstyrker således, för min del, bifall å Motionen, dock med villkor, att Ridderskapet och Adeln, oberoende af de trenne öfrige Respective Ståndens handlings-sätt i detta fall, af egna medel defraijerar den gemensamma Klubben för $\frac{1}{4}$:del af kostnaderna dertill, så länge NationalRepresentationen fortfar, att vara på den bristfälliga fot, den nu står.

Herr *von Becker, Carl Johan*: Jag förenar mig desto heldre med hvad Herr von Qvanten och Grefve Hamilton föreslagit, rörande en allmän Klubb, som jag redan år 1823 hade den äran att göra en lika motion, hvilken då ej mötte något annat hinder, än att Riksdagen var nog långt framskriden. Möjligen skulle äfven nu samma omständighet kunna förekomma, men i det fallet får jag föreslå, att åtminstone beslut måtte fattas, att för en kommande Riksdag en så beskaffad Klubb kunde organiseras, och sålunda, till någon del, det samband vinnas, som är afbrutit genom Ståndens fördelning på fyra olika kamrar, hvilken fördelning åtminstone vid våra tidsfördrif bör kunna försvinna. — Jag tror äfven att en gemensam Klubb, och de der förefallande samtal, genom friction af skiljda ideer, samt jemkning och justering af olika

tankar kunde vara af nytta för de öfverläggningar och beslut, som sedermera komma att äga rum i de serskilta Ståndens församlingar. Utgifterne för en gemensam Klubb böra blifva mindre, än för de flera serskillda, som nu af Statens medel bekostas. Visserligen hafva vi den fägnaden att hos Herr Grefven och LandtMarskalken stundom kunna träffa en eller annan af de andra Ståndens Ledamöter, men lokalen är där så inskränkt, att personalen blott kan blifva ringa. Af dessa skäl vågar jag tro, att någon anstalt bör vidtagas, för att bereda allmänare sammanträden.

Herr *Tham, Wolrath*: Under åberopande af det yttrande Herr Grefven och LandtMarskalken lemnade Ridderskapet och Adeln, då denna fråga väcktes, får jag endast tillägga några ord. Om meningen är, att sammanföra alla fyra Stånden på ett ställe till öfverläggningar, så gillar jag densamma. Men om meningen åter är, att inrätta en Klubb af sådan art, som de nuvarande, der hvarje Stånd efter sitt lefnadssätt kunde äga sina nöjen, och njuta sina förfriskningar, så är den visserligen förfelad. Jag tror ej att på de Klubbar, der fråga är om nöje eller förfriskningar, ändamålet med öfverläggningar kan vinnas. Deremot anser jag, och det visade sig äfven vid sista Riksdagen, att om någon anstalt kunde träffas, hvarigenom tillfälle bered-

des att angående de på bordet liggande betänkanden och propositioner vidtalas och discutera det visserligen vore nyttigt. Med inrättningen, af en allmän Klubb efter samma princip, som de nuvarande enskildta, finner jag ej något ändamål, utom att kostnaden komme, att utgå i annan väg, än nu. För öfrigt tror jag ej, att de andra Stånden skulle gå in på ett sådant förslag.

Herr *von Quanten*: Då jag väckte frågan om en allmän Klubb, var det i den öfvertygelse, att ett eller annat mål kunde vara af den beskaffenhet, att skyndsamhet vid dess afgörande skulle vinnas, genom sammanträden af alla fyra Ståndens Ledamöter. Jag kallade den Klubb, men min mening var att den skulle vara af samma beskaffenhet, som de sammanträden Herr Tham omtalat, och i likhet med de sammankomster, som under 1823 års Riksdag några gånger höllos i Herr Grefvens och Landt-Marskalkens Trädgårds-Salong: Jag tror att sådant kunde leda till ett godt ändamål. Min mening är visserligen icke, att den skulle blifva en daglig tillflyktsort, i likhet med Stånds-Klubbarne; men att sammanträden der skulle hållas en eller annan gång i veckan eller månaden, hvarigenom enklare mål, efter att der hafva blifvit beredde hastigare skulle kunna afgöras, och Riksdagstiden dymedelst besparas.

Herr *von Becker*: De tvänne sista Ta-

larne hafva behagat nämna ett tillfälle för de Fyra Stånden, att sammanträda till gemensamma öfverläggningar. Jag har visst intet deremot, och jag skulle med nöje se, om en sådan förening af Stånden kunde tillvägabringas; men det ena goda hindrar ej det andra. Någon föreningspunkt bör man hafva, der man kan tillbringa sina lediga stunder, och finna hvila och förfriskning efter dagens arbete. En sådan trodde jag, att Herr von Qvanten afsett. Beträffande hvad Herr Tham behagat anmärka, att olika tidsfördrif skulle hos olika folk-klasser fordras, så tror jag äfven, att ett sådant ändamål kunde vinnas, derigenom att man hade särskilda rum för dem, som ville läsa, särskilda för dem som rökade, och åter andra, der man kunde samtala, eller spela, utan att besväras af tobaksrök. Det skulle åtminstone leda derhän, att man till utseendet kände de öfrige Ståndens Ledamöter. Likstämighet i åsikter torde ock betydligt främjas genom en sådan gemensam Klubb. Inrättandet deraf voro att nedrifva skiljemurarne mellan Stånden, åtminstone under vederqvickelsens stunder, så att man icke aldeles vore främlingar för hvarandra.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att Herr von Qvantens ifrågavarande Motion, jemte de af åtskillige Ledamöter, rörande samma

ämne nu afgifne yttranden, måtte till Stats-Utskottet remitteras.

Ropades starka *Ja* jemte några *Nej*.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken* förklarade, att som, efter hvad han tyckt sig finna, *Ja* öfverröstat *Nej*, propositionen blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Jag instämmer i den mening Herr Tham yttrat. Fastän ej röstägende medlem af Ridderskapet och Adeln, har jag dock, såsom Ridarhus- och Utskotts-Cantzlist varit tillstädes vid Riksdagar sedan år 1810 i Örebro, och dervid haft tillfälle att se de allmänna Klubbar, som under tiden varit inrättade. De öfriga Stånden hafva ej der församlat sig, utan hvarje Stånd har haft sina samqväm för sig. På de allmänna Klubbarne, som egenteligen voro Ridderskapets och Adelns, kommo, utom detta Stånds Ledamöter, vanligen inga andra, än Ståndets Cantzlistor samt Utskottens Secreterare och för öfrigt en och annan person, som icke hörde till Riksdagen. Ett skäl till inrättandet af dessa allmänna Klubbar i Örebro var, att der icke fanns utrymme för sådane sammankomster både af Ridderskapets och Adelns samt de andra Ståndens Ledamöter, som nu äga rum hos Herr

LandtMaruskalken i den förträffliga local, som dertill är upplåten. Jag ser derföre ej något skäl, att öka Statens utgifter med dessa förslag, som tjena till intet, utan anhåller att Herr Grefven och LandtMaruskalken måtte tillåta oss, att, utan Remiss, afslå den väckta Motionen.

Flere hördes häruti instämma.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMaruskalken förklarade, att som han redan för Ridderskapet och Adeln tillkännagifvit, huru han ansett Ridderskapet och Adeln i denna fråga hafva fattat sitt beslut, fann Hans Excellence det nu mera icke vara sig tillständigt, att deruti föreslå någon ändring.

Upplästes Kongl. Maj:ts den 15 denes till Rikets Ständer aflätne Nådiga Berättelse, om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit, sedan sista Riksdag.

Lades på bordet.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållit hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 17 November 1828.

S. D. Remitterades till

RiddarhusUtskottet:

Herr Ribens, Carl Wilhelm, den 12 dennes på bordet lagde motion, att Herr GeneralIntendenten och Riddaren af Kongl. Nord. Orden F. d'Orchimont icke måtte anses behörig, att för Adelige Ätten d'Orchimont N:o 2227, intaga Säte och Stämman å Riddarhuset, jemte de af Hans Excellence Herr Grefve De la Gardie, Jacob, Grefvarne von Schwerin, Fredric Bogislaus, och Frölich, David; Friherrarne Åkerhjelm, Gustaf Fredric, Boije, Ludvig, Boije, Fredric, och Anckarswärd, Carl Henric; samt Herrarne Rosenqvist, Fredric Leonard, von Heijne, Georg, Cederschjöld, Pehr Gustaf, Lagerhjelm, Pehr, von Becker, Carl Johan, von Qvanten, Carl, af Melin, Henric Georg, Lefrén, Johan Pehr, och Herr Riben, rörande samma ämne denne dag afgifne yttranden.

Ut Supra.

Utdrag af Protocollet, hållit hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm eftermiddagen den 18 November 1828.

S. D. Remitterades till

Constitutions Utskottet:

Kongl. Maj:ts den 13 dennes aflåtne, och den 17 derpå följde på bordet lagde Nådiga skrifvelse till Rikets Ständer, angående utnämmandet af BondeStåndets 2:ne Notarier.

StatsUtskottet:

Herr von Qvantens, Carl, den 13 dennes på bordet lagde, motion, att en gemensam Klubb för alla 4 RiksStånden måtte på Statens bekostnad varda inrättad, jemte de af Grefve Hamilton, John, Friherre Anckarswärd, Carl Henric, samt Herrarne Tham, Wolrath Rosenqvist, Fredric Leonard, von Becker, Carl Johan, von Hartmansdorff, August, och Herr von Qvanten, rörande samma ämne afgifne yttranden. Ut Supra.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan half 9 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Thorsdagen den 20 November.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade utse tvänne Ledamöter, hvilka, enligt 47 § Riksdags-Ordningen, borde i Talmans-Conferencerne deltaga.

Friherre *Cederström, Jacob*: Jag tager mig friheten hemställa, om icke Ridderskapet och Adeln skulle finna lämpligast uppdraga åt *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken*, att sjelf utse de personer, hvilka äga att med honom deltaga i de så kallade Talmans-Conferencerne.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken frågade, om Ridderskapet och Adeln instämde uti det af Friherre *Cederström* gjorde nyssberörde förslag.

Ropades *Ja*.

I anledning hvaraf *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* kallade Grefve *Hamilton, Gustaf Wathier* och Herr *Tham, Wollrath*, att å Ridderskapets och Adelns vägnar i ofvannämnde Conferencer deltaga.

Herr *Uggle*, *Carl Wilhelm*, anförde skrifteligen:

Det måste för den ägta Fosterlands-
vännen, för den, som älskar den högsta
frihet i förbund med ordning, men som
tillika *hatar och afskyr alla väckelser till*
oro, alla småsinnets försök att söndra de
grundämnen, hvilkas förening utgör högsta
ändamålet för det constitutionela lifvet —
det måste, säger jag, för honom nödvändigt
framställa sig en glad känsla, då han fäster
sin tanka vid de händelser, som tilldragit
sig hos oss, under de sednast förflutne
åren af vår frihetsperiod.

Under denna forskning, och då illvil-
jans förstorings-glas med rätta bortkastas,
skall man erfara, att friheten hos oss ut-
vecklat sig, under den första Cyclen af
dess lif, i samma mohn, som upplysnin-
gen hunnit allmännare öfvertyga samhäls-
individerne, att det enda och oeftergifliga
vilkoret för frihetens begagnande är *eget*
förnufts nödvändigt tvång.

Genom utöfningen af denna bildnin-
gens och förståndets tillhörighet, framträ-
der lugnet och den sanna frimodigheten
först i sin sköna glans, och segrar öfver
alla *exalterade försök, att vilja kullkasta*
sakernas ordning. Man fäster sig då ej,
med

med ett revolterande oväsende, vid småsaker. Man straffar sig sjelf strängt, och är benägen till öfverseende med andra.

Men upplysningen, denna första princip för bildningen af ett lyckligt samhälle, har, under de senare åren, blifvit af Styrelsen på det sorgfälligaste vårdad. Jämförom oss med våra samtida Nationer, och vi skola finna, huru hos de fleste detta ädla ljus, som upplyser människorna om sina rättigheter, blifvit af Styrelserna genast qväft i sin första strimma, huru den Machiavellistiska regerings-princip, som stöder sig på okunnighet hos folket, yrkas och predikas af både Lekmän och Prester. Vi skola ytterligare finna hos några, huru friheten, en gång vunnen, gått tillbaka, genom reactioner af för högt spända fordringar; då hos oss, jag vågar påstå det, den har framskridit och uppnått en ståndpunct, *tillfredsställande för alla rättsinnade och billiga anspråk.*

Åkerbruket, modren för alla näringar, har under sistförflutne fem åren förkofrat sig; Handel och slöjder hafva blomstrat; Bergshandteringen, denna rikedomskälla för vårt land, har med nya productioner ökat exporten; Försvarsverket, Fäderneslandets vigtigaste angelägenhet, har med ringa medel, blifvit bragt på en, för våra fiender,

fruktansvärd fot; stora besparingar hafva skedd af allmänna medel; Lagens skipande har visat, att icke anseende gällt till personen, utan att hyar och en fått åtnjuta sina i lag bevarade rättigheter, och intet land kan med vårt jämföras, hvad den personliga säkerheten vidkommer; Folkstoken har ökat sig på ett förvånande sätt, hvilket är ett ovedersägeligt bevis på allmän välmåga; frid och ostörda förhållanden med andra Nationer, under stormiga tider, bevisar äfven en politisk beräkning af ett högre omfång — med ett ord: intet har stört den jämna gång ärenderna, efter vår constitutiva författning, bordt hafva.

Förenom oss därför, Mine Herrar! att hembära en tacksamhetsgård åt Denne Furste, åt Denne Hjelte-Konung, hvilken, med Försynens nådiga bistånd, haft alla omsorger osparde, för att lyckliggöra det Land, som kallat Honom, att intaga en urgammal, grundfast och strålande Thron. Om man ville skåda uti en bedröflig framtid, skulle redan saknadens tårar fällas öfver hvad, som efter naturens visa ordning ändock till slut måste inträffa. Men måtte den tidpunkt ännu vara långt aflägsen, då vi, eller våra barn skola erfara smärtan att förlora Den, hvilken uti Majestätlig glans låtit framstråla de mest ärofulla minnen, med de mest älskvärda personliga dygder. Jag framställer icke denna sorgliga utsigt,

Mine Herrar! för att uppröra Edra ädla sinnen med oroande föreställningar, utan blott, för att låta en trogen tolkning af det allmänna tänkesättet ännu en gång återljuda ibland Eder, samt för att visa, huru redan samtiden vet att bedöma *Hjelten* och *Statsmannen*.

Jag får således vördsammeligen föreslå en Tacksägelse-adress till H. M. Konungen, för att i underdånighet tolka Folkets lifliga erkänsla för den Faderliga huldhet och den Konungsliga Nåd, som alltid utmärkt Hans Maj:t visa regering; hvarjemte jag lika vördsamt anhåller, att de respective MedStånden härtill äfven måtte blifva inbjudne.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Utan att misskänna de hedrande tänkesätt, som den siste värde Talaren yttrat, och hvilka säkert delas af alla, anhåller jag endast, att den Nådiga Skrifvelse, Kongl. Maj:t i lika beskaffad fråga, som denna, vid sista Riksdag till Rikets Ständer aflät, måtte uppläsas.

Undertecknad RiddarhusSecreterare:
Enär Kongl. Maj:ts vid sista Riksdag till Rikets Ständer aflåtne Nådiga Skrifvelse angående den då föreslagne tacksägelseadressen icke finnes upptagen å Registret öfver

Första Samlingen af Bihanget till RiksStåndens Protocoll vid samma Riksdag, är jag, ehuru högstberörde Nådiga Skrifvelse troligen befinnes bland de i Första Samlingen tryckte Kongl. Maj:ts Propositioner och Skrifvelser, likväl för ögonblicket icke i tillfälle att kunna uppsöka och, såsom Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt önskat, uppläsa ifrågavarande Skrifvelse.

Friherre Boije, Ludvig: Som det synes nödigt, att den omförmälde Nådiga Skrifvelsen varder uppläst, anhåller jag att, innan det skedt, någon discussion i ämnet icke måtte äga rum, samt att frågan följagteligen må hvila på bordet, till dess högstberörde Nådiga Skrifvelse hunnit framskaffas.

Herr *von Hartmansdorff, August*, uppläste följande:

Då anordning af medel till Riksdagskostnadernas bestridande plägar vara en af Rikets Ständers första åtgärder, sedan Utskotten blifvit satta, anser jag mig böra utan uppskof underkasta Höglofl. Ridderskapets och Adelns samt de öfriga Ståndens pröfning, följande vördsamma framställning, angående utbetalningen och redovisningen af Riksdagskostnadsmedlen.

Alltsedan införandet af vårt närvaran-

de samhällsskick hafva ifrågavarande medel utgått från RiksgäldsContoiret; men på olika sätt. Mot slutet af 1809 och 1810 årens Riksmöte utbetaltes de, efter Stats-Utskottets föreskrift, och Fullmäktiges anordning, omedelbart från RiksgäldsContoiret, till vederbörande Secreterare i Stånden och Utskotten, efter uppdrag af dessa. För Riksdagen i Örebro 1810 utbetaltes en rund summa till StatsContoiret, som der- efter i andra hand liquiderade vederbörandes räkningar; och ett dylikt förhållande har sedermera fortfarit, till och med sista Riksdag, då dermed tillgick på följande sätt: I begynnelsen skrefvo Talemännen och BondeStåndets Secreterare till Hans Maj:t Konungen och anhöllo om medel till de första kostnadernes bestridande, hvarom Nådig befallning afgick till StatsContoiret. Sedan bestämde och anslogo Rikets Ständer först 17,000 R:dr och derefter 22,000 R:dr B:co månadteligen för samma ändamål, att räkna från Riksdagens början; hvilka medel borde från RiksgäldsContoiret utbetalas till StatsContoiret, och af StatsContoiret anordnas till en viss af Kongl. Maj:t utsedd tjensteman inom sistnämnde Verk, hvilken åter, i sin ordning, borde utbetala medlen efter LandtMarskalkens och Talemännens requisitioner, eller efter af dem godkända räkningar. För hvarje nytt beslut i detta hänseende skrefvo Rikets Ständer i underdånighet till Hans Maj:t Konun-

gen och Han i Näder till StatsContoiret, utom det att Rikets Ständer lika ofta afläto ProtocollsUtdrag till StatsUtskottet, och detta till RiksgäldsContoiret, om samma sak, och äntligen aflätos från Kongl. Maj:t till StatsContoiret flera särskildta skrivelser, angående dithörande utbetalningar. Om-sider förordnade Rikets Ständer, att redogörelsen för Riksdagskostnadsmedlen skulle så vid 1823, som följande Riksdagar vara afslutad inom 6 månader från Riksdagens slut; emedan andra utgifter i och för den-samma, då icke borde återstå att liquidera, än betalningen för icke fulländad tryckning af RiksStåndens Protocoll och Bihan-get dertill, och hvilken kostnad borde af RiksgäldsContoiret godtgöras. De tryckta Handlingarne skulle der förvaras: och RiksgäldsContoiret redovisa så väl för inkomsten af försålda exemplar, som för återstoden deraf. Sedan StatsContoiret afslutat sin Riksdagskostnads-räkning i April månad 1824, å 242,000 R:dr, hvaribland 35,600 R:dr tryckningskostnader, har RiksgäldsContoiret ytterligare utbetalt sådane under åren 1824, 1825, 1826 och 1827, till ett belopp af 18,000 R:dr. Således hafva om Riksdagskostnadernas bestridande dubbla föreskrifter utgått både till RiksgäldsContoiret, som bordt anskaffa medlen, samt i runda summor öfverlemna dem åt StatsContoiret, och till detta Verk, som bordt utbetala och specialiter redovisa dem.

Men som ingendera delen skedt blott i det ena Verket, så finnes i StatsContoiret redogörelse allena för de månadliga från RiksgäldsContoiret emottagna anslagens användande under loppet af år 1823 och en del af 1824, intill medlet af April, samt i RiksgäldsContoiret för utbetalningen af de runda summorne till StatsContoiret under samma tid, och för de omedelbara utbetalningarne till vederbörande fordringsägare, under återstoden af år 1824, och under hela de derpå följde 3:ne åren.

Ifrågavarande fördubbling i åtgärderna, omgång i verkställigheten och styckning i redovisningen kunde undvikas, om man återvände till samma enkla förhållande, som ägt rum år 1810. I sådan händelse behöfde Rikets Ständer blott föreskrifva RiksgäldsContoiret, att omedelbart göra ifrågavarande utbetalningar, och redogörelsen stadnade ostyckad i detta Verk, hvarifrån medlen i alla fall skola utgå, och dit de inkomster, som genom Protocollers och Bihangs försäljning kunna äga rum, skola inflyta, och der återstoden af dylika Handlingar i alla fall böra förvaras och redovisas. Komma i och för Riksdagens skull några utbetalningar i fråga, hvilka böra af Kongl. Maj:t anbefallas; så kunna de verkställas af StatsContoiret förskottsvis, intill dess ersättning erhålles af RiksgäldsContoiret, på samma sätt, som det tillgår med

de Riksdagskostnader, hvilka under närvarande förhållanden gäldas, i början af ett Riksmöte, innan Stånden hunnit organisera sig och gifva RiksgäldsContoiret föreskrift, om utbetalningarne till StatsContoiret.

Vördsamt vågar jag således föreslå, att *Rikets Höglofl. Ständer måtte, med föreskriften till RiksgäldsContoiret om Riksdagskostnadernas bestridande förena befallning, om deras utbetalning omedelbart till vederbörande fordringsägare, så väl under Riksdagens lopp, som efter dess slut; och det på samma grunder, som hittills gällt i StatsContoiret, neml. Herr Landt Marskalkens och Herrar Talemännens requisitioner, eller räkningar, som af dem eller Utskottens Ordförande blifvit godkända och inom samma præscriptionstid, som tillförene för afslutandet af redogörelsen, i andra hänseenden, än Protocolls- och Bihangstryckningen.*

Om Remiss till Höglofliga StatsUtskottet, anhåller jag ödmjukeligen.

Begärdes på bordet.

Hans Excellence Herr Grefve Skjöldebrand, Anders Fredric: Jag hade icke ämnat mera framträda på detta rum, och

det af flere skäl, i synnerhet en upphunnen hög ålder. Men jag är skyldig det minne, jag efter mig skall lemna, att inför Höglofliga Ridderskapet och Adeln, och genom dess Protocollers publicitet, inför hela Nationen, högtidligen förklara, att då jag ej långt före Riksdagens början, begärde afsked utur Statsrådet, det skedde af helt andra orsaker, än fruktan för de anmärkningar, som kunna göras öfver mitt förhållande, som en af Konungens constitutionela Rådgifvare, eller afsigten att mildra de omdömen, som deraf kunna uppstå. Tvärtom vill jag väcka uppmärksamheten derpå, att jag är ansvarig för de underdåniga råd, jag gifvit eller underlåtit att lemna, till och med den dag, då jag för sista gången bevistade Statsrådets sammankomst. Med vördnad skall jag afbida den dom, som, på Constitutionsenligt sätt, deröfver kommer att fällas, och lugnt se ned på alla förhastade anfall.

Tillåten, mine Herrar! den föråldrade mannen, som sett många tider och skiften, sett Sverge under fyra olika styrelseformer, och hvars röst, då han ännu ägde manna-årens kraft, vid stora tillfällen inom dessa murar, med någon benägenhet blifvit hörd — tillåten honom att i det sista Tal, han förmodligen inför Eder kommer att hålla, i sitt afskedstal från all verksam befattning i det allmänna, uttrycka ett

Svenskt hjertas innersta önskningar, och slutligen med få ord redovisa för sin offentliga vandel.

Mätte alla Edra öfverläggningar, ej vikande från deras högsta föremål, äfven och i förening dermed åsyfta endragt mellan de två hvarandra motvägande Statsmakterne, hvilkas samfällda bemödanden endast kunna lyckas att göra Sverge sjelfständigt och starkt! Mätte aldrig de gränsor å någondera sidan öfverträdas, dem vår lyckliga Constitution utstakat mellan dessa tvänne makter! Mätte alla Edra beslut bidra att stadga den sällhet, Svenskarne framför de flesta nationer njuta, under en lagbunden Konungamakt och i skygd af en Constitution, i min tanka, till största delen den fullkomligaste, som af menskliga ofullkomligheten kunnat åstadkommas.

Desse önskningar äro framtvingne af den kärlek, jag från barndomen burit till ett land, för hvars bästa mitt samvete säger mig att jag ej försummat något af de tillfällen, som erbjudit sig att våga lif eller välfärd. Jag har varit bland de ifrigaste af oppositionen, och det ej utan fara, då en i sig sjelf despotisk regeringsform trampades af envåldsmakten. Jag har upphört att vara det, då en fri Constitution heligt vördats af Regeringen. Svåra och farliga värf hafva varit mig anförtrödde.

Jag har ej tvekat ett ögonblick att mottaga dem, och Försynen har gynnat utförandet. I StatsRådet har jag, utan alla personliga afseenden, följt min öfvertygelse. Denna medvetenhet skall följa mig till den ej långt aflägsna stunden, då jag går att hvila i en jord, som huldt skall mottaga en trogen son.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Företogs till pröfning Herr Thams, Wollrath, den 18 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes afgifne såkallade Femårsberättelser måtte skyndsammeligen på Statens bekostnad varda till trycket befordrade.

Herr *Tham, Wollrath*: Jag har icke vidare att tillägga den Motion, jag haft äran göra, än, att blott billiga en anmärkning, som dervid blifvit framställd, nemligen, att Landshöfdingarnes såkallade Femårsberättelser äro åtföljde af Tabeller, hvilkas tryckning jemte sjelfva berättelserna, skulle, i anseende till deras vidlyftighet, försvåra verkställigheten af mitt förslag, samt att desse Tabeller följagtligen borde sammandragas och serskildt utgifvas, Härvid har jag så mycket mindre något att erindra, som desse Tabeller ej innefatta

någon åsigt af Landets tillstånd; och jag önskar blott, att hvad derom af Länestyrelserne yttrats, måtte ostympadt komma till allmän kännedom.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Då jag fruktar att mycket af den upplysning och nytta, som af de så kallade Femårs Berättelserne är att förvänta, skulle gå förlost, om från desamme skiljes de i sammanhang dermed upprättade Tabeller, kan jag ej instämma i den åsigt Herr Tham nu yttrat, utan åberopar vördsammast hvad jag förut i denna fråga haft äran anföra.

Herr *Danckvardt, Magnus Georg*: Jag hade ej den äran vara närvarande, då Herr Thams ifrågavarande Motion väcktes, och kunde således ej då upplysa det förhållande, i afseende på denna fråga, som jag nu anhåller att få anföra. Redan innan alla Femårs Berättelserne med dertill hörande Tabeller till Kongl. Maj:t inkommit, hade jag öfverlagt, huru med deras allmängörande lämpligast borde tillgå; och i anseende till den betydliga kostnaden i och för Tabellernes tryckning, uppgående, efter hvad jag inhämtat, till minst 1500 R:dr B:co, åtog sig ÖfverDirecteuren vid Landtmäteri-Contoiret Herr Öfversten af Forsell benäget att vid nämnde Contoir låta uppgöra ett sammandrag deraf, hvilket sammandrag, utgörande 3:ne Tabeller, ock är i det när-

maste färdigt; och har min mening varit, att hos Kongl. Maj:t framställa fråga om tryckning af dessa 3:ne Tabeller, jemte Berättelserne. Jag har dock för egen del intet emot, att alltsammans tryckes, ehuru det kommer att medföra en betydlig kostnad.

Herr *Rosenqvist af Åkershult*, *Fredrik Leonhard*, hade inlemnad följande, som upplästes :

I fråga om den af Herr Tham gjorde framställning, rörande Herrar Landshöfdingars Femårs Berättelser, delar jag fullkomligt den värde Ledamotens åsigter, så vidt de angå berörde Berättelsers ostympade allmängörelse, genom tryck; men då jag icke läst Femårs Berättelserna från Stockholms Stad och Län, och ingalunda vill grunda min öfvertygelse på de uti en *Tidning* gjorde sammandrag; så kan jag, för min enskilda del, icke förena mig med någons öfvertygelse, att berörde Berättelser till deras intrinseka halt och värde, böra derefter bedömas, helst jag för en känd och erkänd sanning antager, att Stockholms Stads och Stockholms Läns Styrelse ännu alldrig stått tillbaka, då fråga varit om *noggranhet*, *fullständighet* och *säkerhet* i uppgifter, som bemäldte Embetsverk meddelat.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt Marskalken hemställde, att Herr Thams

ifrågavarande Motion; jemte de af åtskillige Ledamöter, så väl den 18 dennes e. m. som i dag i anledning deraf afgifne yttranden, måtte till StatsUtskottet remitteras, hvilket bifölls.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag hade en motion att göra, hvilken likväl vore förekommen, om någon närvarande Ledamot af Ministären ville besvara en fråga, som jag anhåller få framställa. Jag önskar nemligen att veta, om Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående StatsVerkets tillstånd och behof är under tryckning, och när den derifrån är att förvänta, samt huruvida det inträffar så tidigt, att något ännu återstår af motionstiden. Jag döljer ej ändamålet. Det är, att kunna begagna motionstiden till andraganden, som jag anser af vigt och nödvändighet, men då jag ej på förhand kan känna fullkomliga innehållet af Högstberörde Nådiga Proposition, ville jag först hafva del deraf, innan jag yttrade mig derom. Jag vågar försäkra, att ingen känner lifligare önskan, än jag, att gå Regeringen till mötes i Dess framställningar om Rikets behof, om hvilka jag naturligtvis nu ej kan yttra mig; men jag tror dock sättet att uppfylla dem vara Nationens ensak. Jag vågar hoppas, att, ehuru mörk Riksdagen ser ut, mörk derföre, att Bänk-mansvalet ännu vid denna Riksdag ägt rum,

— dock så mycken frihet skall finnas på Ridarhuset, att Nationens Representanter kunna sjelfva bestämma sättet för anskaffande af hvad, som erfordras.

Herr *von Schulzenheim*, *David*: Till svar å den af Friherre Boije, framställde fråga får jag äran upplysa, att Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om StatsVerkets tillstånd och behof redan är lagd under trycket och ofördröjligen kommer att till RiksStändens Ledamöter utdelas.

Friherre *Boije*: Jag kan ej åtnöjas med ordet *ofördröjligen*, utan hemställer, om icke Ridderskapet och Adeln skulle finna för godt, att hos Kongl. Maj:t i underdå-nighet begära att åtmistone åtta dagar före Motions-tidens slut undfå del af den om-förmälde Kongl. Propositionen.

Herr *von Schulzenheim*: Jag trörmig redan hafva upplyst, att ifrågavarande Kongl. Proposition ofördröjeligen, det vill säga, inom högst få dagar, och således mycket förr än Åtta dagar före Motions-tidens slut, är att från trycket förvänta.

Friherre *Boije*: Då är jag nöjd.

Föredrogs å nyo Rikets Ständers Justi-tæOmbudsmans den 4 dennes afgifne och

den 14 derpå följde på bordet lagde Memorial, innefattande en allmän redogörelse af JustitiæOmbudsmannen öfver förvaltningen af det honom anförtrordde Embete; och fann Ridderskapet och Adeln för godt att samma Memorial till LagUtskottet remittera.

Vid förnyad föredragning af Kongl. Maj:ts den 15 dennes till Rikets Ständer aflätne och den 18 derpåföljde e. m. på bordet lagde Nådiga Berättelse om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag, beslöt Ridderskapet och Adeln, uppå derom af *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken* gjord Proposition, att samma berättelse skulle läggas till Handlingarne.

Föredrogs å nyo och remitterades till StatsUtskottet Kongl. Maj:ts den 13 dennes aflätne samt den 17 derpåföljde på bordet lagde Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående StatsVerkets tillstånd och behof.

Herr *von Hartmansdorff*, August: Då det synes, som inga andra göromål, än nya Motioners väckande nu vore förhanden, och enär ingen dertill sig anmält, tager

tager jag mig friheten munteligen andraga, hvad jag sedermera skall skriftligen framlägga.

Hvarje utväg, som kan begagnas, att förkorta Riksdags-göromålen är utan tvifvel en vinst. Ett af hindren för att utan tidspillan genomläsa och pröfva Utskottens Betänkanden, är, att uti dem bevekelsegrunder och tillstyrkanden ofta finnas sammanblandade, så att Läsaren, för att urskilja de sednare, måste genomgå hela Betänkandet, och styckevis utplocka hvad som bör beslutas öfver, eller icke. Sådant borttager tid ej blott för Ståndens Ledamöter, utan äfven för Talmännen, som skola göra Propositioner på dessa Betänkanden, och för ExpeditionsUtskottet, som skall expediera dem. Om derföre Utskotten, såsom Lag-Utskottet brukat, vid slutet af hvarje Betänkande i bestämda redactioner i få ord sammandroge hvad de tillstyrkt, så hade Läsaren tillfälle att med en blick se hvad, som åsyftades, och hastigt bedömma, huruvida han till ledning för sig behöfde genomläsa hela Betänkandet eller ej. Jag hemställer således vördsammeligen att *samtelige Utskotten måtte anmodas, att alltid i slutet af deras Betänkanden, synnerligen då de äro af vidsträcktare omfattning, göra en kort framställning af deras förslag, hvilken må tjena till öfversigt af det*

hela och till bestämd rättelse vid beslutets fattande samt expedierande; och att detta sammandrag, för att genast falla i ögonen på den läsande, måtte urskiljas från den öfriga texten, antingen genom en bredare marginal, eller anförings-tecken i brädden.

Om Remiss af detta förslag till ExpeditionsUtskottet, på det att rättelser eller förbättringar af mitt förslag må af det samma kunna, om så nödigt pröfvas, derjemte framställas till Stånden, anhåller jag ödmjukeligen.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Jag får äran till alla delar förena mig med hvad Herr von Hartmansdorff anført, och blott tillägga, att jag skulle anse för bäst, om samma method, som nyttjas i Franska Kamrarne af deras Comiteer, äfven antoges här, eller att i alla Betänkanden, vid slutet deraf, infördes ett sammandrag af Resultatet. I öfrigt anhåller jag, att den begärda Remissen måtte utsträckas till samtliga Utskotten.

Herr *von Becker, Carl Johan*: Jag instämmer äfven till alla delar uti hvad Herr von Hartmansdorff så väl anført.

Lades på bordet.

Grefve *Frölich, David*: Den omständighet, att Ridderskapet och Adeln, för närvarande icke lärer hafva något ämne att öfverlägga om, har förmått mig att skynda hem efter ett förslag till Motion, hvarmed jag eljest ej ämnat framkomma, förr än jag fått tillfälle närmare granska det, hälst jag af Allmänna Tidningarne sett, att jag torde hafva misstagit mig i åtskilligt af det historiska i saken. Då likväl något annat ärende nu icke är för handen, får jag, under förnyad erinran om det ofullständiga i den historiska framställningen, äran uppläsa följande.

Härefter anförde Grefve *Frölich* skriftligen:

De fleste inom detta Hus torde böra anses äga kännedom om de märkvärdiga discussioner och åtgärder, som vid sista Riksdag ägt rum i anledning af Friherre Åkerhjelm's Motion "*om tillåtelse för främmande personer att få såsom åhörare öfvervara Ridderskapets och Adeln's sammankomster.*" Att således ingå i någon vidare utveckling af den grundsatts, hvarpå denna frågas bedömmande hvilar, anser jag desto hållldre öfverflödigt, som knappast något skäl för eller emot kan upptäckas, som icke redan är anfördt, och finnes upptagit i de yttranden, så skriftliga, som muntliga, hvilka en hvar kan läsa i de

tryckta Protocollerne, och hvilka verkeli-gen synas hafva uttömt ämnets rikhaltig-het; äfvenså förmodar jag, att hvar och en redan derom fattat sin öfvertygelse, och jag inskränker mig följagtligen till en kort resumé af frågans öden och behand-ling, innan jag kommer till sjelfva Mo-tionen.

Den 17 Mars 1823 afslogs Friherre Åkerhjelm's Motion genom Votering, och mången har ansett denna utgång, såsom en följd af contrapositionen, som lyd-de: "Vinner Nej, anses Ridderskapet och Adeln *för närvarande* ej hafva medgifvit offentlighet vid Ståndets öfverläggningar." Man har, kanske ej utan skäl, förmodat, att ett större antal af Ridderskapets och Adeln's Ledamöter skulle hafva voterat *Ja* i stället för *Nej*, om de icke ansett sig hällre böra antaga den medelväg, som orden "*för närvarande*" erbjödo, då den, utan att synas för alltid afgöra frågan, blott innebar ett offer för tillfället åt de personers känsla, hvilkas uppskrämda fantasi för dem målat skräckbilder, som man väl förutsåg snart skulle försvinna. Jag anför detta blott i förbigående, såsom ett prof, huru resultatet af en discussion ofta hänger på ett hår, och huru blott ett par ord, skick-ligt inflickade i en Proposition, möjligtvis kunna gifva voteringen en opåräknad vänd-ning. Huru än härmed förhöll sig den 17

Mars, är det likväl säkert att äfven en stor del af dem, som hörde till pluraliteten, få dagar derefter syntes hafva ångrat sin seger, och nu liksom deltog med minoriteten i den sorgsna sinnesstämningen, som alltid följer en öfverilning i spåren. Det är bekant, att sedermera, under loppet af Riksdagen frågan ikläddes formen och egenskapen af ett Lagförslag om Offentlighet för alla fyra Ståndens öfverläggningar, motiveradt genom en Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition. Såsom sådan gick den, efter Remiss, till Lag- och OeconomiUtskotten, och hade så nära råkat in i Constitutions-Utskottet. Hvad många förutsett, nemligen att den på sådan vandring skulle gå vilse, och förlora sig, inträffade också verkligen. Utskotten kunde icke komma någon väg med en sådan question; omöjligen kunde den anses och behandlas såsom föremål för Civil-, Criminal- eller Oeconomisk Lagstiftning, att gemensamt af alla Stånden afgöras, i mån af pluralitet. Försök att få den betraktad såsom Constitutionsfråga ville icke heller lyckas. Den afvisades således såsom ett ämne, utan bestämd egenskap, dermed man icke kunde sig befatta och Stånden låto dervid bero. Frågas nu, hvad manne är den då? Jo! det man genast och i enlighet med dess natur bordt låta den få vara: En af hvarje Stånds välbehag beroende Polis-fråga, till den grad enkel, att de åtgärder, som i anledning deraf kunde

komma att vidtagas, hvarken behöfva råka i strid med Grundlagarne, eller göra något tillägg eller ändring i Riddarhus-Ordningen nödigt, för att kunna verkställas, när som helst. Så åtminstone framstår den för mitt begrepp, och enligt en sådan åsigt får jag vördsammast föreslå:

1:o Att, så framt Ridderskapets och Adelns tillstädeskomne Ledamöter under detta Riksmöte ej öfverstiga 800 till antalet, Läktaren måtte upplåtas till plats för 100 främmande personer, såsom åhörare, under vilkor: att, vid äfventyr att af Vakten blifva utförde, iakttaga fullkomlig tystnad, och att genast afträda, enär, i anledning af derom väckt, och af Ridderskapet och Adeln bifallen Motion, LandtMarskalcken dertill gör uppmaning.

2:o Då Läktaren, i enlighet med förestående Punkt, upplåtes, skall, genom Riddarhus-Fiscalens försorg, hvarje gång anslag till Plenum göras, en öppen lista upprättas till inskrifvande af 100 personers namn under lika många särskildta ordningsnumror. Denna Lista skall finnas att tillgå i RiddarhusCancelliets förmak, ifrån den tid anslag göres, till och med slutet af hvarje Plenum, och äge en hvar, i den ordning anmälan sker hos Vaktbetjeningen, få sine namn anteknade till erhållande af Inträdes billetter, så långt de räcka, och

hvilka billetter, gällande endast för de under samma dag påstående Plena, alltid vid utgåendet från Læktaren skola aflemnas till den Vakthafvande.

3:o En kungörelse i enlighet med förestående 2:ne punkter skall anslås å Riddarhusdörren till Vederbörandes esterrättelse, samt en lämplig korrt annonce tillskickas Redactionen af en bland Stadens dagblad, vid samma tid, som anslag till Plenum göres.

4:o Riddarhus-Fiscalen kommer, att, i enlighet med förestående Beslut, indela Bänkarne åt Ridderskapet och Adeln nere i Salen, samt låta numrera Bänkarne å Læktaren. Äge ock i öfrigt inseende öfver anteckningen, Billet-utdelningen, och annoncerningen.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag får äran begära, att den motion, Grefve Frölich nu väckt, måtte få hvila på bordet. Ehuru öfverflödig det vill synes, att nu uppehålla sig dermed, kan jag likväl icke underlåta, att göra en anmärkning, som visar, huru lätt man, då man är inne på Democratiska principer, går för långt, och icke beräknar, hvar man stannar. Uti den afgifne Motionen är oss föreslaget, att i Publicitet gå längre, än sjelfva Engelska Parlamentet, der den likväl så länge ägt rum.

I Engelska Parlamentet behöfs nemligen, blott att en enda Ledamot ropar "Claer House" och genast försvinner Galleriot. Hos Oss åter skulle en serskildt discussion och ett formligt beslut, föranledt af LandtMar-skalkens proposition, erfordras, innan de åhörare, som besvärade oss, kunde aflägnas.

Grefve *Frölich*: Det af Friherre Boije anförde förhållande, eller att i Engelska Parlamentet endast behöfves ropet "Claer House" för att huset genast blir tomt, anser jag vara rätt i England, hvarest ingen Lag finnes, som tillåter främmandes inträde under Representanternes rådslag. Der är det blott en tillåtelse, ett bruk, som, utan Parlamentets speciella tillstånd, äger rum. Man går der in i Parlamentet, som i en Kyrka, eller på ett Spektakel. Der anser jag det vara rätt, att en Representants ensamma röst deciderar, om åhörare få qvarstanna eller ej; men då jag föreslagit en speciell tillåtelse för Publicitet hos Oss, så är min mening, att ingen får inträda, utan i kraft af denna tillåtelse, och med de villkor den föreskrifver. Vid ett sådant förhållande blifver det ej möjligt, att hvarken folkmagt eller Demoeratiska principer kunna influera. Ingen kommer in, utan att exponera sig för att blifva utledd, om han gör buller, eller på något annat sätt öfverträder föreskrifterne. Under sådan bestämd men villkorlig tillåtelse bör det ej

vara nog, att blott en enda Representant önskar Åhörarnes utvisande. Bland 8 à 900 personer, hvaraf Ridderskapet och Adeln i mitt LagFörslag supponerats bestå, vore underligt

Grefve *Frölich* afbröts genom ankomsten af HofCanzleren och Commendeuren af Kongl. NordstjerneOrden Herr D. von Schulzenheim, hvilken, å Kongl. Maj:ts Höga vägnar, aflemnade Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner till Rikets Ständer, af den 29 sistlidne October och den 13 dennes.

1:o Om afhjelpande af den årliga bristen i Salpeter-fonden och om ett förändradt sätt för Salpeter-gårdens uppbärande.

2:o Om fortfarandet af det vid sednaste Riksdag beviljade anslag till anläggande af en vattenledning till Carlskrona.

3:o Angående Vacance-afgifts erläggande af Rust- och Rotehållare vid Båtsmanshållet, då Båtsmän under Krig afgå.

4:o Angående hästars presterande i stället för manskap af Extra roteringsskyldige.

5:o Om förhöjning i Rotehjelpen för svaga Rotar inom Kronobergs och Calmar Län.

6:o Angående förändrade grunder för Lego- och SaluSågars samt Valk- och Stamp-Verks beskattning.

7:o Angående anslag af vidare nödige medel till understöd för utflyttningar vid ägoskiften; äfvensom till fortskyndande af Afvittringsverket i Rikets Norra Provincer.

8:o Att Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning, angående grunderne och villkoren för Hemmansklyfning samt afsöndring af jord eller andra Lägenheter ifrån Hemman; af den 19 December 1827, må gälla, äfven i afseende på Säteri Rå- och Rörs och Frälse-Hemman, samt att föreskrifterne om Säteri-Byggnads underhållande å Säterier må upphöra.

9:o Angående någon jemkning i grunderne för Recognitions-skogarnes skattläggning.

Hvarjemte Herr HofCanzleren aflemnade Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse till Rikets Ständer af den 29 sistlidne October, angående yrkad befrielse från Roteri för Tynderö Socken i WesterNorrlands Län.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Herr HofCanzleren, att till Kongl. Maj:t framföra Ridder-skapets och Adels underdåniga vördnad,

jemte försäkran, att Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner och Skrifvelse skulle med första varda till handläggning företagne.

Sedan Herr HofCanzleren blifvit på vanligt vis utbeledsagad, fortfor Grefve *Frölich* sålunda:

I fortsättning af ett argument, hvars föresatts jag enoncerat, får jag blott med få ord säga, att då Ridderskapets och Adels närvarande Herrar Ledamöter antagas till omkring 800 Personer, är det lätt fattligt, att, om det blott berodde på en enda Ledamot, att förmå alla Åhörarne att gå ut, vore nyttan af den föreslagne Lagen ingen. Det kunde väl alltid finnas någon, som af en blott idé att roa sig, ville se Åhörarne som oftast ramla ut för trapporna. Det argument, som Friherre Boije med en så segrande ton och med så mycken värma användt emot mig, under förmodan, att jag vore ledd af democratiska principer, förtjenar ej vederläggning. Kanske missförstods mitt uttryck, då jag sade, att Engelska Parlamentet ej gifvit främmande personer tillåtelse att inträda, under deras öfverläggningar. Jag hör då förklara, att Engelska Parlamentet tvärtom förbudit all publicitet vid deras sammanträden, men att detta förbud, af aktning för Folkets rätt, aldrig af Parlamentet blifvit satt i verkställighet.

Hvarföre skulle ej äfven vi medgifva denna rätt, så obetydlig i sin tillämpning, att blott 100 Personer få tillgång till våra sammankomster, då det sker i enlighet med Lag? Och då Lag får gälla, äfventyras icke eller att en nyck, eller servila tankar, skola tillintetgöra det åsyftade ändamålet.

Friherre *Boije*: Jag hade trott mig kunna uppskjuta med vidare yttrande i ämnet, till dess det, efter Bordläggningen, i hela sin vidd förekom; men ett ord har undfallit Grefve Frölich, hvilket jag erkänner har skakat upp mig. Han har åberopat *Folkets rätt*.

Blott för detta ord, och missförstådda begrepp derom, blodade världen i 30 år; och jag tror då angelägit vara, att vi icke falla i sådana missförstånd. Ja, jag frågar, kan man väl erkänna 100 personer ur Mobben utgöra Svenska Folket; och ligger det ingen förvillelse i ett sådant begrepp.

Jag ber om förlåtelse, om känslan fört mig för långt; men kan väl hela det vördnadsvärda Svenska Folket, för hvars väl vi handla, och inför hvilket vi redovisa i våra Protocoller; kan begreppet om det samma så bortblandas, att vi skulle anse Läktarens Ledamöter verkligen utgöra Svenska Folket. Jag är den värde Motionäven

serskildt förbunden, för det han utpekats tillfället, då Talaren kan komma i strid med Läktaren. Han har nemligen föreslagit, att åhörarne ej kunde utvisas, utan efter föregången Discussion och Proposition af LandtMarshalken; men jag frågar, vore väl detta ett tillräckligt beskydd för den Talare af minoriteten, som hade både Läktaren, och Pluraliteten inom Ståndet emot sig, eller hvad beskydd hade han att vänta, då han hånades af Läktaren, och skulle begära beskyddet af Läktarens Medhållare, Pluraliteten? Nej. Blifva garantierne icke sådane, att hvarje Ledamot kan gifva sig beskyddet sjelf, så blifva de också inga. Jag reserverar mitt vidare yttrande i hufvudsaken, till dess den förekommer till afgörande. Jag har alldrig ämnat förolämpa Grefve Frölich. Jag har känt honom ifrån dess ungdom, som en hederlig karl, fast vi nu äro af olika meningar.

Herr *Rothlieb, Carl Fredric*: Som jag ej kan hysa andra tänkesätt, än dem jag hade, då jag, vid slutet af 1818 års Riksdag, väckte Motion om Publicitet vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar, förenar jag mig till alla delar med Grefve Frölich, och anser för en heder att göra det. Då frågan nu blifvit begärd på bordet, vill jag, när den förekommer till afgörande, vidare yttra mig deröfver.

Grefve *Frölich*: Jag hade ej väntat, att bli ensam om publicitetens försvarande vid detta tillfälle; men orsaken dertill torde igenfinnas deri, att frågan redan blifvit begärd på bordet. Det är således endast på Friherre Boijes mot min rigtade anfall, som jag har att svara, och som jag torde få tillrätta-visa. Dervid udunderbeder jag mig först och främst alla complimenter från Herr Friherren nu och för alltid. Jag har dessutom icke yttrat mig, såsom han citerat. Jag har icke påstått någon folkets rätt att här intränga; men jag har talat om den *aktning för folkets rätt* man hyser i England. Att yrka den äfven här, vore väl icke något fel, då, enligt första raden i RiksdagsOrdningen, det heter: Rik-
"sens Ständer äro Svenska Folkets Repre-
"sentanter."

Grefve *Horn, Claës Fredrik*: Jag hade ämnat yttra mig i denna fråga; men jag är förekommen af Grefve Frölich, med hvilken jag således förenar mig.

Friherre *Boije*: Jag begär, att blott få säga några ord. Jag har verkligen aldrig ämnat göra Grefve Frölich någon compliment, utan endast mig sjelf den rättvisa, att ej hafva, då jag talade om de demokratiska idéerne, åsyftat någon personlighet. Jag får nu blott tillägga, att Herr Grefvens omdöme är mig fullkomligen likgiltigt.

Lades på bordet.

Upplästes ofvannämnde af HofCanzleren i dag aflemnade Nio Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner och en Nådig Skrifvelse.

Lades på bordet.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållit hos Höglöflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 20 November 1828.

S. D. Remitterades till

StatsUtskottet:

1:o Kongl. Maj:ts den 13 dennes aflåtne samt den 17 derpå följde på bordet lagde, Nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående StatsVerkets tillstånd och behof.

2:o Herr Thams, Wollrath, den 18 dennes e. m. på bordet lagde Motion, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes afgifne så kallade Fem-Års-Berättelser, måtte skyndsamligen på Statens bekostnad varda till

trycket befordrade; jemte de af Herrarne Rosenblad, Bernhard, Dankwardt, Magnus Georg, Rosenqvist, Fredric Leonard och Herr Tham, rörande samma ämne, afgifne yttanden.

LagUtskottet:

Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsmans den 4 dennes afgifne, och den 14 derpå följde på bordet lagde, Memorial, innefattande en allmän redogörelse af Justitiæ-Ombudsmannen, öfver Förvaltningen af det honom anförtrorde Embete. Ut Supra.

Utdrag af Protocollet, hållit hos Höglöflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 20 November 1828.

S. D. Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 15 dennes till Rikets Ständer aflåtna, och den 18 derpå följde e. m., på bordet lagde, Nådiga Berättelse, om hvad sig i Rikets Styrelse tilldragit sedan sista Riksdag; och beslöt Ridderskapet och Adeln, att samma Berättelse skulle läggas till handlingarne Ut Supra.

Hög-

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes klockan tre qvart till 1 e. m.

In fidem Protocolli,
O. J. Lagerheim.

Lördagen den 22 November.

Plenum klockan 10 förmiddagen.

Öppnades Herrar Electorers Listor till val af Ledamöter uti följande Utskott, och befunnos dertill hafva blifvit utsedde:

I Constitutions Utskottet:

- N:o 115. Grefve *Lagerbjelke, Axel.*
59. Friherre *Rålamb, Claës.*
276. — *Löwen; fullmäktig Herr*
König, Carl Fredrik.
1117. Herr *Cederschjöld, Pehr Gustaf.*
1979. — *Brakel, Gustaf Anton.*
2152. — *af Uhr, Carl David.*

I Stats Utskottet:

- N:o 110. Grefve *von Lantinghausen;*
fullmäktig Grefve von Schwe-
rin, Fredric Bogislaus.

- N:o 117. Grefve *von Stedingk*; fullmächtig Grefve *Hamilton, Gustaf Wathier*.
220. Friherre *Palmstjerna, Carl Otto*.
792. Herr *Lagerhielm, Pehr*.
861. — *von Gegerfelt*; fullmächtig Herr *von Schantz, Carl Petter Ulrik Otto*.
1594. — *von Heijne, Georg*.
1626. — *Olivecrona*; fullmächtig Hr *Heijkenskjöld, Ludvig Dettlof*.
1662. — *Nordenfelt, Olof*.
2275. — *Lefrén, Johan Pehr*.

I Bevillnings Utskottet:

- N:o 88. Grefve *von Seth*; fullmächtig Friherre *Leijonhufvud, Abraham*.
53. Friherre *Leijonskjöld*; fullm. Hr *Tham, Wollrath*.
318. — *Liljehorn, Gustaf*.
338. — *Tersmeden, Wilhelm Fredrik*.
137. Herr *Eketrä*; fullmächtig Grefve *De la Gardie, Axel*.
496. — *Ståhlhammar*; fullmächtig Hr *Heijkenskjöld, Carl Wilhelm*.
501. — *Pålman*; fullmächtig Herr *Rothlieb, Axel*.

- N:o 1870. Herr *von Rappolt*; fullmäktig
Hr *Uggla, Göran Gustaf*.
2010. — *af Geijerstam, Olof*.
2159. — *af Wingård, Johan*.
2287. — *af Rolén, Johan*.
2298. — *af Billbergh, Johan Pet-*
ter.

I Banco Utskottet:

- N:o 246. Friherre *Manderström*; fullm.
Hr *Franc Sparre,*
Bengt Erland.
322. — *Anckarswärd, Carl*
Henrik.
377. — *Reuterskjöld, Axel*.
862. Herr *Gyllenkrook, Johan Göran*.
1033. — *Hammarhjelm, Carl Fre-*
drik.
1543. — *Hederstjerna, Erland*.
1861. — *von Hartmansdorff, Au-*
gust.
2013. B. — *Rosenblad, Bernhard*.
2262. — *Hegardt, Christian Bern-*
hard.

I Lag Utskottet:

- N:o 366. Friherre *Ehrenborgh, Casper*
Wilhelm.
814. Herr *Gyllenhaal, Lars Herman*.
1917. — *Berg von Linde, Johan*
Albert.

N:o 2263. Herr *von Lindecreutz, Justus Christopher.*

I Allmänna Besvårs- och Oeconomie Utskottet:

- N:o 19. Grefve *Douglas*; fullmäktig Grefve *Posse, Arwid.*
 69. Friherre *Uggla*; fullm. Grefve *Frölich, David.*
 97. — *Fägerskjöld*; fullmäktig Grefve *Hamilton, Jacob.*
 211. — *Cederström, Jacob.*
 275. — *Sprengtporten, Jacob Wilhelm.*
 706. Herr *Rosenmüller*; fullmäktig Grefve *von Rosen, Carl Axel.*
 1854. — *von Böhnen, Carl Fredrik.*
 2109. A. — *Anckarswärd, August.*
 2218. — *von Weigel, Christian Ehrenfried.*
 2248. — *af Forsell, Carl Gustaf.*
 2279. — *af Tannström, Nils Magnus.*
 2283. — *Akrell, Carl Fredrik.*

I Expeditions Utskottet:

N:o 236. Friherre *Stjerneld, Algernon.*

- N:o 1618. Herr *Elgenstjerna, Carl Magnus.*
 2161. — *af Zellén, Nils Vilhelm.*

I Riddarhus Utskottet:

- N:o 60. Grefve *Mörner, Carl.*
 133. — *Snoilsky, Nils.*
 1. Friherre *Oxenstjerna af Eka, Carl Gabriel.*
 155. — *Staël von Holstein, Jacob Salomon.*
 293. — *Falkengren; fullmäktig Friherre Wrede, Fabian Jacob.*
 478. Herr *Printzenskjöld, Axel.*
 1055. — *Bråkenhjelm, Pehr Reinhold.*
 1304. — *Kylenstjerna, Gustaf Wilhelm.*
 1313. — *Ehrenpreus; fullmäktig Hr Riben, Carl Wilhelm.*
 1566. — *Kröningswärd, Lars Ulrik.*
 1798. — *Bruncrona, Gustaf Adolph.*
 2220. — *af Ekenstam, Israël.*

Friherre *Anckarswärd, Carl Henrik*, hade inlämnat följande, som upplästes:

Då 41 §. RiksdagsOrdningen bestämt uttrycker, hvilka personer icke få deltaga

uti Utskott, eller val till Utskotts Ledamöter, och Bänkmansvalen inom Riddarhuset äro den act, hvarifrån val till Utskottsledamöter äger sin upprinnelse och början, anser jag mig å nyo böra framlägga min Protest emot alla Utskottssättningarne, såsom i min tanka olaglige, derigenom, att de uti ofvannämde § från deltagande i val till Utskottsledamöter uteslutne personer, detta oagadt, deltagit uti Bänkmansvalen, hvarigenom just dessa i Lagen rösträttighet förmente personer ägt tillfälle, att inom minst 11 eller 12 Bänkmans-afdelningar bereda det resultat af Utskottssättningar, vi nu erfara; denna är den juridiska anledningen för mig, att afsäga mig den plats, som, i följd af detta val, blifvit mig i BankoUtskottet anvisad; men härtill kommer äfven den moraliska betänkligheten, att den vigtiga frågan om en myntreglering, såsom en mera allmän önskan, säkerligen kommer att vid denna Riksdag till verkställighet befordras, och således planen för en financereglering att af BancoUtskottet beredas; min öfvertygelse är, att financeregleringar alltid blifva i yttersta måtto problematiska, då de sakna sammanhang med ett väl ordnadt Statshushållnings-Système, och då jag icke nu mera än förr varit i tillfälle, att inom mitt Fädernesland upptäcka något sådant, har jag icke heller velat blottställa mig för delaktighet i en plan, för hvars lyckliga utgång jag

under närvarande förhållanden tror mig sakna alla garantier; och då jag af båda dessa sammanstötande omständigheter anser mig icke böra emottaga den plats i BankoUtskottet, jag härmedelst har äran af säga mig, skall jag likväl bjuda till att ifrån min Bänk fylla min pligt, såsom Folksrepresentant, och af all min förmåga söka motverka ökade skatter, och ibland dem, i främsta rummet sådane, som vilja hämta sin upprinnelse ifrån det olycksbådande StatsläneSystemet.

Herrarne *Anckarswärd, August, von Böhnen, Carl Fredrik, König, Carl Fredrik, och Gyllenkrok, Johan Göran*, afsade sig äfven de dem i Constitutions-, Banco-, samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskotten, uppdragne Ledamots-befattningar.

Grefve *Frölich, David*, hade inlämnat följande, som upplästes:

Hindrad af opasslighet att i dag personligen uppkomma i Ridderskapets och Adelns Plenum, får jag härmed vördsamt tillkännagifva, att jag ej kan emottaga den plats i Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet, som jag af rygtet hört, att Ridderskapets och Adelns Herrar Electorer åt mig lemnat.

Herr *Kröningswärd, Lars Ulrik*, hade inlämnat ett så lydande anförande:

Hindrad af egna angelägenheters bevakande, att öfvervara Riksdagen i hela dess längd, får jag härmedelst äran afsäga mig det förtroende Högloflige Ridderskapet och Adeln igenom dess Electorer mig visat, att såsom Ledamot uti Riddarhus Utskottet deltaga.

Hans Excellence Herr Grefven och Landt Marskalken tillkännagaf, att sedan åtskillige bland Ridderskapets och Adels Herrar Bänkmän blifvit valde till Electorer, hade derigenom följande Vacaneer bland Herrar Bänkmän uppkommit:

Uti 6:te BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 138. Grefve *Adelswärd, Eric Reinhold*.

Uti 8:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 110. Friherre *Taube, Carl*.

Uti 9:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 205. Friherre *Åkerhjelm af Margretelund, Gustaf Fredric*.

Uti 10:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 246. Friherre *Manderström;*

fullmäktig Herr *Franc Sparre, Bengt Erland.*

Uti 17:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 91. Herr *Mörner, Carl Stellan.*

Uti 21:sta BänkmansAfdelningen.

Efter N:o 473, Herr *Coijet, Carl Fredric.*

Uti 23:dje BänkmansAfdelningen.

Efter N:o 792. Herr *Lagerhjelm, Pehr.*

Uti 30:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 1543. Herr *Hederstjerna, Erland.*

Uti 31:sta BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 1594. Herr *von Heynne, Georg.*

Uti 47:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 2245. Herr *von Hedenberg, Carl August.*

Uti 49:de BänkmansAfdelningen:

Efter N:o 2275. Herr *Lefrén, Johan Pehr.*

I anledning hvaraf Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade bemålte BänkmansAfdelningar, att i nästa Plenum utvälja nya Bänkmän.

Grefve *von Schwerin*, *Fredrik Bogislaus*: Enligt RiksdagsOrdningens 66 §, åligger det Rikets Ständers Fullmäktige i Banken, att vid hvarje Riksdag inför Rikets Ständer eller deras Revisorer redovisa för sin förvaltning. Den tillfredsställelsen att få redovisa inför Rikets Ständer sjelfva, har dock hittills icke fallit på Bancostyrelsens lott. Under den tid, som föregick Bankens publicitet, kunde sådant icke komma i fråga, och uti Reglementet af år 1823 är det uttryckeligen föreskrifvit, att Fullmäktige skola redovisa inför BancoUtskottet. Jag hemställer därför till Herr Grefven och LandtMarskalken samt Högloflige Ridderskapet och Adeln, om icke, då, enligt 32 §. RiksdagsOrdningen, Rikets Ständer äga rätt att vid hvarje Riksdag utfärda Instruction för BancoUtskottet, Ridderskapet och Adeln skulle vilja anmoda detta Utskott, att till Rikets Ständer aflemna BancoFullmäktiges berättelse om Bankens tillstånd och deras redovisning för förvaltningen deraf.

Lades på bordet.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*, anförde skrifteligen:

När man besinnar, huru svårt det är, att i Ståndens Cancellier kunna få genom-

ögna de på bordet liggande handlingar, och nästan omöjligt att derstädes kunna riktigt granska dem; så lärer väl hvar och en, utan vidare bevisning, lätt finna, huru mycket grundligare, samt till och med fortare, ärenderna skulle kunna behandlas, derest alla Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner och Skrifvelser, samt från Utskotten inkommande handlingar genast blefvo tryckte och i Stånden utdelade. För att vinna detta ytterst viktiga ändamål, och det på ett sätt, att Riksdagskostnaderna, långt ifrån att derigenom ökas, tvärtom tillika kunde i någon mån minskas, får jag vördsammast föreslå:

- 1:o. Att alla ifrån Kongl. Maj:t och Utskotten till RiksStånden inkommande acter genast tryckas hvar för sig i särskild nummerföljd, och blott förses, hvar inom sin klass, med ordningsnummer, som på hvarje sida upprepas, i column-titteln.
- 2:o. Derest en sådan act ej ensam skulle utgöra ett helt eller halft ark, kunna antingen flera tryckas på samma papper, eller ock särskilt utgifvas på hela eller halfva qvartblad, utan afseende derpå, att en eller annan sida blefve otryckt.
- 3:o. Alla dessa acter böra tryckas i det format och med den stil, som för Bihanget till RiksStåndens Protocoll anses

lämplig, t. ex. lika, som vid sistledne Riksdag.

4:o. Till minskning i renskrifnings-betjeningen, kunde Utskotten ej behöfva aflemna mer än ett skrifvet och ordentligen underskrifvet original-exemplar af hvarje Betänkande, eller annan skrifvelse till ExpeditionsUtskottet, hvarifrån det slutligen skulle aflemnas till förvarande i Riddarhus-Archivet.

5:o. Till utgörande af det såkallade *Bihang till samtliga RiksStändens Protocol*, kunna ofvanbemälte lösa acter af hvar och en sjelf hopfogas och sammanbindas i följande flockar eller samlingar, nemligen:

Första Samlingen: Innehållande Kongl. Maj:ts Nådiga Propositioner och Skrifvelser samt på Rikssalen hållne Tal.

Andra Samlingen: Innehållande Riksens Ständers Revisorers samt Justitiæombudsmans Berättelser. Dessa måste för denna gång såsom hittills omtryckas; men för framtiden borde de, till omtryckningens undvikande, genast utgifvas i Bihangets format och med dess stil.

Tredje Samlingen: Utgörande de ifrån ConstitutionsUtskottet ankomne acter.

Fjerde Samlingen: De ifrån StatsUtskottet.

Femte Samlingen: De ifrån BevillningsUtskottet.

Sjette Samlingen: De ifrån BancoUtskottet.

Sjunde Samlingen: De ifrån LagUtskottet.

Åttonde Samlingen: De ifrån Allmänna Besvärs- och EkonomiUtskottet.

Nionde Samlingen: De ifrån ExpeditionsUtskottet ankomne förslag till Riksständers underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t, Riksdagsbeslut m. m.

Tionde Samlingen: Utgörande de ProtocollsUtdrag, hvarigenom Riksstånden meddelat hvarandra sina beslut. Denna Samling måste tryckas i ett sammanhang. ProtocollsUtdragen om Remisser tryckas ej behöfva tryckas. Derest något särskilt Utskottskulle nedsättas, borde dess acter utgöra en egen Samling.

6:o. Alla dessa Handlingar böra i Boklädorna hållas allmänheten till handa, till ett pris af 1 eller 2 sk. arket.

7:o. Upplagan kan göras olika stor af de särskilta Samlingarne. Sålunda kunde,

af den *Tionde Samlingen*, 250 exemplars upplaga vara tillräcklig. Af *Andra Samlingen* behöfdes för denna gång, icke heller göras större upplaga; emedan de Handlingar, som komma att i den innefattas, redan blifvit utdelade; men för framtiden borde upplagan göras så stor, att, sedan det vederbörliga antalet exemplar blifvit med allmänna Tidningarne utdeladt, 800 exemplar kunde återstå till nästföljande Riksdag. Detsamma kunde äfven gälla för den del af *Första Samlingens* Handlingar, som redan blifvit af trycket särskilt utgifne. Men af alla de öfriga Samlingarne borde upplagan åtminstone vara 800 exemplar, för att kunna till StåndsLedamöterna utdelas, och likväl tillräckligt antal för afsalu vara öfver; och af vigtigare Handlingar kunde upplagan efter omständigheterna göras något större.

8:o. Till hvarje Samling författas genom ExpeditionsUtskottets försorg ett särskilt Register, samt derjemte ett allmänt Register öfver hela Bihanget.

9:o. Af detta Bihang torde ett exemplar böra tillställas hvarje LandshöfdingeEmbete, samt ett tillräckligt antal afläggas till utdelning bland UtskottsLedamöterna vid nästkommande Riksdag.

Jag anhåller, att denna motion må med de öfrige RiksStånden communiceras.

Lades på bordet.

Herr *Montgomerie, Fabian*, hade inlämnat följande 2:ne Memorial, hvilka upplästes:

Genom erfarenheten tyckes *Opinion* böra vara tillräckligt stadgad, att den nuvarande flyttningstiden för Tjenstehjon på landet är den mäst olämpliga, och att den tjenligaste torde vara emellan Midsommarsdagen och den 1 Julii. Då har Landtmannen fullbordat sitt åkerbruk, kreaturen äro framfödde och utsläpte, alla nödvändiga sysslor undangjorde, långa dagar och goda vägar att flytta på, och den tillflyttade får derigenom vara med vid inbärgningen af det höfoder, hvarmed kreaturen kommande vinter skola stillas. Allt detta talar så mycket för denna förändring, att det hinder häremot, som vid förra Riksdagar anförts, nemligen att Allmogen den tiden af året har brist på medel att aflöna sitt tjenstefolk, bör lämnas utan afseende, emedan de flästa gifva Spannemål och Kläder. Dessutom bör ett mindre ondt stå tillbaka för det stora helas nytta och fördel.

Hvad åter angår Städslotiden, så bör den ej vara så oinskränkt, som Tjenste-

hjonsstadgan medgifver, utan rättas sålunda att allt aftal eller städsel, som göres tidigare än den 1 April och sednare än den 24 Maji förklaras för ogildt.

I Städerne, der Städslo- och Flyttningstiden är 2 gånger om året, kan den vara, som den är, i April och October, oförändrad, om man så tycker. Derigenom kunde nutidens hog för inflyttningar, att söka grannlåt och lättsysslor bäst förekommas.

Om communication med de andre Respective Stånden och Remiss till Oeconomie- och BesvärsUtskottet anhålles.

Vördsamt Memorial!

Olämpligheten af det uti vår Svenska Lutherska Församling oroande och andakten störande bruk, att midt under Gudstjensten uppläsa Kungörelser, Efterlysningar och Publicationer af alla slag, ofta nog sedligheten kränkande, hoppas jag, att alla Religionens sanna vänner i alla Stånd lika med mig inser; och jag vågar derföre föreslå, att hos Kongl. Maj:t utverka ett Påbud, att ofvanberörde Kungörelser genom Prästens uppträdande på Predikstolen straxt efter hela Gudstjenstens slut få uppläsas. Med föreläggande derjemte, att den, som icke stannar qvar att afhöra pålysningar-

ningarne, må skylla sig sjelf för den olägenhet och försummelse, som deraf kan uppkomma.

Om communication med de öfrige Respective Stånden och Remiss till vederbör-
ligt Utskott anhålles.

Dessa 2:ne Memorial lades på bordet.

Herr *Rosenqvist*, *Fredrik Leonhard*,
anförde skrifteligen:

Allmänna Lagen stadgar uti 9 Capit-
let 11 § HandelsBalken: *fordrar någon
then gäld han vet gullden vara; böte
hälften af thet han fordrat, målsägan-
dens ensak.* — Den häruti bestämda ansva-
righeten mot den bevisligt begångna brott-
sligheten, anser jag, i anseende till följ-
derna för den lidande, vara allt för ringa.
En person, som fordrar den skuld, han
vet vara betald, han må antingen sjelf haf-
va uppburit valutan, eller genom ordet
Ordres dertill auctoriserat annor man, be-
går ju i och med detsamma ett så mycket
större brott, som han derjemte missbruk-
kar Lagens magt, för att åtkomma sin nä-
stas Egendom. Om nu härvid tillika ta-
ges i beräkning, att genom ett så nedrigt
rofferi en hel families välfärd ofta nog

kan helt och hållit förstöras, särdeles om det går så långt, att den oskyldigt fordrade och dömde nödgas träda i bysättningshäckte, sedan hans tillgångar först blifvit medtagne, innan han kommit i tillfälle, att genom en långsam och depensif rättegång bevisa bedrägeriet, och få sitt åter, hvilket senare till och med kan blifva en omöjlighet, i händelse tillgång saknas hos Bedragaren; så anser jag mig böra föreslå, att 11 § uti 9 Capitlet HandelsBalken hädanefter måtte erhålla följande lydelse.

"Fordrar någon hos Konungens Befallningshafvande eller Domaren den gäld, han kan öfverbevisas hafva afvetat vara gullden, böte fulla beloppet, af det han sålunda fordrat. Har Svarandens Egen- dom tillika blifvit utmätt och försäld, eller han i Bysättnings-häcktet inmanad, ersätte Sökanden fulla skadan och böte den fordrade summans Sexdubbla belopp, eller i brist deraf, arbete å någon Kronans Fästning från ett till fem år, allt efter som Svarandens skada och förlust vara kan. I hvilkendera händelsen som häldst, skola böterna, ther de utgå, vara Målsägarens ensak, och Sökanden skyldig att oafkortadt ersätta Svaranden all den kostnad, han visar sig hafva på sin rätts försvarande använt.

Detta mitt Memorial torde remitteras till LagUtskottet, för att med dess Betän-

kande beledsagadt, communiceras de Respective MedStånden.

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo Herr *Ugglas, Carl Wilhelm*, den 20 dennes på bordet lagde Motion, angående en Tacksägelse-Adress till Hans Maj:t Konungen; och upplästes Kongl. Maj:ts den 25 Januarii 1823 vid sista Riksdag till Rikets Ständer aflåtna Nådiga Skrifvelse, angående den då föreslagne Tacksägelse-Adressen.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Det är med anledning af Hans Maj:t Konungens mig gifna Nådiga befallning, som jag får den äran, att inför Herr Grefven och LandtMarskalken samt Högl. Ridderskapet och Adeln förklara, det Kongl. Maj:ts tänkesätt i afseende på den föreslagna Tacksägelse-Adressen äfven nu äro enahanda med dem, hvilka blifvit yttrade uti den upplästa Nådiga skrifvelsen. Kongl. Maj:t har redan vid Riksdagens öppnande på RiksSalen genom Herr LandtMarskalken och de öfrige Ståndens Talemän emottagit dyrbara bevis af Rikets Ständers tacksamhet och tillgifvenhet. Dessa äro nu för Kongl. Maj:ts hjerta lika tillräckliga, som vid sistlidne Riksdag, och Kongl. Maj:t behöfver derföre icke någon

särskild framställning, för att, såsom en faderlig Konung, förlita sig på trogna undersåtare.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarshalken hemställde, att Herr Ugglas ifrågavarande Motion måtte, i anledning af hvad Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt yttrade, få förfalla.

Bifölles.

Herr *Crusenstolpe, Magnus Jacob*: Jag har visserligen ingenting emot, att frågan om Tacksägelse-Adressen må förfalla, men jag kan icke erkänna den grundsatts, att Regeringen skulle kunna på förhand hindra Rikets Ständer, att till Thronen frambära hvilka framställningar, som bäddst. Så vidt det är denna åsigt, som grundlagt Ridder-skapets och Adelns beslut, får jag emot det-samma mig reservera.

Föredrogs å nyo Grefve Frölich's, David, den 20 dennes på bordet lagde Motion, angående offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar.

Grefve *Hamilton, John*, anförde skrifteligen:

Då jag i hufvudsaken förenar mig med

Grefve Frölich, vill jag blott framställa en fråga till antagonisterna af hans Motion.

Mine Herrar!

Hvarifrån kommer den kallsinnighet hos folket, med hvilken det ser våra Riksdags-göromål fortgå? Måne vi ej få tillskrifva denna liknöjdhet våra föråldrade former, som ej mera stå i jemvigt med tidens fordringar?

Men för att vara korrekt, vill jag blott uppehålla mig vid den hälsosamma innovation, som egentligen i dag kommer att utgöra föremålet för vår öfverläggning.

Hvilket olika förhållande i England; ehuru väl Parlamentet är födt af rikedomen och corruptionen, inger det likväl det mest lifliga intresse hos folket. Att upplösa detta problem behöfves blott två ord: *publicitet* och *allmän opinion*. Tillslut Parlamentet för allmänheten, och, hvad värre vore, fjett-ra pressen och J skolen snart få se Venedig i stället för London.

Mine Herrar! Jag besvär eder, tillåten nu en upplyst publik vara vittne till edra öfverläggningar och J skolen snart se samma intresse småningom utveckla sig; national-sinnet taga en ädlare rigtning, och en verklig allmän opinion uppkomma, som

skall blifva den starkaste barrier mot all corruption, af hvad slag det vara må. Då, säger jag, är det möjligt, att det aristocratiska elementet vinner en önskad aktning, som det ty värr saknar nu. Under förutsättande, att allmänna sederna antogo en bättre caractere, måste äfven vi knäböja för världens drottning, jag menar allmänna opinionen; och jag tror det vara oss nyttigare, att stå under detta förmynderskap, än under cotteri-opinionen, som nu tyckes utöfva ett så stort inflytande på mångens handlingssätt. Denna sednare har ännu aldrig alstrat annat än ett sjukt sinne, som närmer titel- och afundsjukan m. m. Då deremot en sansad allmän opinion föder ett friskt sinne, som framkallar en activ rivalitet, som upphöjer själen och qväfver små-passionerna; med ett ord, som föder ambitionen att vara stor, genom sig sjelf, och ej genom nedsättandet af concurrenterne, med hvilka man jemför sig. Se der den sanna medborgerlighetens tecken och det mål, dit civilisationen framgår med raska steg, i trots af de hinder, som läggas i vägen. En gång denna ståndpunkt upphunnen, skola alla menniskovärdets lyten, af brist på näringsmedel, af sig sjelfve utdö, i främsta rummet vaniteten, som på corruptionens irrvägar inlockat så mången yngling, och som störtat slutligen hela familler i elände.

Jag resumerar mig. Tillåten gode Her-

rar! publicitet vid edra öfverläggningar, och cotterie-opinionen skall åtminstone förlora en del af den magiska kraft, den hämtat under vår castrerade tryckfrihets vingars skugga.

Friherre *Sprengtporten*, *Jacob Wilhelm*: Jag vill icke inlåta mig i ett vidlyftigt försvar af principen för offentlighet vid representationens sammanträden. Allt efter den olika synpunkt, hvarifrån denna fråga betraktas, synes mig svaret sjelfmant erbjuda sig.

Blott i afseende på sättet, för offentlighetens införande, delar jag icke i alla hänseenden den värde Motionärens tanka. Jag anser nödvändigt, att Ridderskapet och Adeln framställer såsom princip, att frågan blir bifallen, icke positift, utan negatift; icke såsom en lag, utan såsom ett begifvande. Sådan är ock den offentlighet, som äger rum i Engelska Parlamentet. Från denna synpunkt anser jag så väl sjelfva princip-frågan, som det Reglementariska deraf böra utgå. Den förra synes mig vara af den vikt, att den endast genom en § i RiddarhusOrdnningen kan bestämmas. Det reglementariska läser omisskänneligen tillhör vår Ordningsstadga. I anledning här af får jag till en början äran föreslå Ridderskapet och Adeln en § till införande i RiddarhusOrdnningen af följande lydelse:

"Enär Ridderskapet och Adeln för tillfället beslutat, att ett Plenum, en del deraf, eller en viss frågas behandling skall äga rum för lyckta dörrar, tillåtes ingen främmande åhörare närvaro. Har Ordningen i ett Plenum på ett eller annat sätt blifvit störd genom en eller flere främmande åhörare, pröfve och afgöre LandtMarskalken i mohn af sakens beskaffenhet af egen myndighet, eller med anledning af derom väckt fråga, om en, eller flere, eller alla de främmande åhörarne böra aflägsnas, och gälle hvad LandtMarskalken bestämt intill Plenum slut.

Verkställigheten af LandtMarskalkens beslut tillhör RiddarhusFiscalen."

Hvad beträffar de reglementariska föreskrifternes bestämmande; anser jag att läktaren bör delas i tvänne afdelningar; den ena att upplåtas åt publiken, dock med de villkor, att ingen, som är af starka drycker öfverlastad, må inlåtas, samt att i öfrigt en anständig klädsel erfordras; den andra, att begagnas såsom en afskild tribun, till hvilken LandtMarskalken må äga att genom RiddarhusFiscalen utdela poletter åt de öfriga RiksStåndens medlemmar eller andra personer, som dertill anmält sig hos Ståndens Ledamöter. Jag anholder om remiss af detta mitt yttrande

till RiddarhusUtskottet i sammanhang med Motionen.

Frñherre *Akerhjelm, Gustaf Fredric*. Jag är fullkomligen öfvertygad, att en villkorlig och med kloka garantier omgifven publicitet vid våra öfverläggningar skulle åstadkomma ett ökad intresse hos folket för national-representationen. Jag hade också äran att, vid 1823 års Riksdag, väcka Motion härom. I anledning af frågans behandling vid 1818 års Riksdag, då den äfven väcktes af en annan Ledamot, och remitterades till RiddarhusUtskottet, samt med stöd af RiddarhusOrdningens 17, 18 och 51 §§, ansåg jag mig äfven böra beledsaga min Motion med anhållan om remiss till detta Utskott. Motionen förekom sedermera inom detta Stånd till pröfning, och efter en långvarig, intressant och liflig öfverläggning beslöt Ridderskapet och Adeln, att frågan skulle remitteras till RiddarhusUtskottet. Jag instämmer fullkomligt med den värde Motionären, i afseende på sjelfva idén om publiciteten, hvilken jag med samma värma omfattar nu som förr; men rörande sättet för dess verkställande, så till det economiska, som till de bestämmelser, hvilka blifva nödige för bibehållande af säkerhet och ordning vid offentliga plena, anser jag, att frågan bör remitteras till RiddarhusUtskottet, hvilket det lär tillkomma, att utarbета förslag, till Stad-

ganden i detta afseende, hvilka, när de till Ridderskapet och Adeln inkommit och här till öfverläggning företagas, lemna lämpligt tillfälle för mig och hvar och en, som det åstundar, att utveckla frågan, om hvars riktighet jag uti tidens lynne och opinionens billiga önsknings sedan 1823 funnit ökade anledningar att vara öfvertygad. Skälen mot saken kullkasta, som mig synes, icke öfvertygelsen, att hon, rätt förstådd och rätt behandlad, skall åstadkomma nytta och icke skada, och jag hämtar stöd för denna tanka uti den omständighet, att denna slags offentlighet i England, Frankrike och Beijern, eller främmande personers åhörande af Kamrarnes öfverläggningar i dessa länder, icke derstädes medfört hvarken våda eller oreda, utan måhända snarare ökat intresset för NationalRepresentationen och de viktiga angelägenheter hon behandlar. Emot missbruk af denna tillåtelse måtte det vara lätt att ställa författningar och deras verkställare, som beifra de öfverträdelser, hvilka möjligen kunna föröfvas, och befordra till ansvar den eller de, som missbruka den medgifna lagliga friheten. I afseende å sjelfva Idéen instämmer jag derföre i Motionen, och anhåller, att den, jemte de i anledning deraf, af åtskilliga Ledamöter yttrade meningar, måtte remitteras till RiddarhusUtskottet.

Herr *Rothlieb*, *Axel*, förenade sig med Friherre Åkerhjelm.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: På de af Frih. Åkerhjelm anförde skäl, förenar jag mig med honom uti anhållan om proposition på remiss till RiddarhusUtskottet. Jag tror mig dervid böra tillägga några ord. Då offentligheten vid RiksStåndens öfverläggningar och främmande åhörare inträde på detta rum ovillkorligen kräfver antagandet af sådana reglementariska stadganden och ansvars-bestämmelser, hvarigenom säkerhet och lugn må kunna tryggas och bevaras; så är jag fullkomligen öfvertygad, och äfven berättigad att yttra denna öfvertygelse, att om en sådan lag, på sätt 87 § Regeringsformen, föreskrifver, af Rikets Ständer blifver faststald, och Kongl. Maj:ts bifall understald, Kongl. Maj:t, som redan vid sista Riksdag yttrade sin instämmande tanka i hufvudsaken, skall till RiksStåndens enskilda pröfning och utan afseende på deras samfällighet i beslutet, öfverlemna, ej allenast att på sig tillämpa sjelfva grundsattsens, utan äfven den dermed i oskiljaktigt samband varande lag, till beredande af ordning och lugn bland åhörarne.

Friherre *Boije, Ludvig:* Jag skulle tro, att då det är fråga om att vidtaga en ny anstalt, ligger det inom pligtens område hos den auctoritet, som äger afgörandet, att grundligen pröfva den föregifna nyttan, jemföra den med de olägenheter,

som kunna uppstå, och låta afvägningen emellan dessa förhållanden gifva beslutet. Jag har sett många frågor, uti hvilka allmänna opinionen ensamt åstadkommit beslut; men jag har äfven hört dessa beslut af en sednare tid ogillas. Jag har med uppmärksamhet öfvervägt frågan under denna Riksdag, och äfven, i hvad på mig ankommer, sökt leda mig fram till all den stora nytta, som åsyftas med denna anstalt. Då jag afdrager de fraser, som här blifvit yttrade, för att sätta sinnena i skakning, utan att veta hvar man kommer att stadåa, har jag icke kommit till några andra möjligheter, än att publiken skulle komma förr i erfarenhet om våra förhandlingar; och att bevistandet af Ridderskapets och Adels öfverläggningar skulle mera uppmuntra hågen för det constitutionella lifvet. — Dröjsmålet med våra Protocollers tryckning är redan godtgjort, då Dagbladen 12., högst 18 timmar efteråt meddela allmänheten kännedom af hvad vi förhafve, ja stundom kännedom äfven af uppsnappade ord, utur Talarens yttrande, innan han ännu fått begagna sin lagliga rätt, att dem, vid justeringen, emot andra utbyta. Skilnaden är ju då blott dessa timmar. Den andra omständigheten åter, eller att hågen för det constitutionella lifvet derigenom skulle blifva större, synes mig ganska problematisk; ty om förslagets antagande leder till hågens förqväfvande hos Ridderskapets och Adels

Talare; så har ju den stora saken tappat mer än den kan vinna. Jag skall gerna lemna å sido alla de skräckbilder man vidrört; jag skall till och med tro, att sedan man ställt sig under det nya väldet: opinions-makten, denna blir moderatäre här, än den visat sig annorstädes; jag skall kan hända glömma hvad jag sjelf sett med egna ägon; glömma den dag, under 1789 års Riksdag, då Riddarhustorget och Riddarhusets trappor hvimlade af en sorlande och hotande folkhop; och jag skall icke våga ihågkomma, att Ridderskapets och Adeln, att hela Rikets Ingn då bevarades deraf, att denna hop icke ägde inträde inom vårt samlingsrum; men jag skall deremot erindrade Eder, att af alla Lagstiftarens egenskaper gifves ingen angelägnare att äga och uppfylla, än människokänningen; och att den måtte säga Eder, att i samma mån J öken fordringarna på Edra Talares mod, i samma mån minsken J deras håg och följaktligen också deras antal. Det är utom all fråga, att i samma stund galleriet här får inträde, uppstå nya considerationer att iagttaga, och en ny fara att väga; den, att icke afvika från Opinionsen, för att ej till personen depopulariseras; men jag frågar: föddes väl hvarje människa med det mod, att, när Fäderneslandets väl fordrar det, bravera opinionsen? Gaf naturen det åt alla? Nej, visst icke; men hurudana lagar stiften J då, när J ställen dem i opposition

till Naturens egne? Må det tillåtas mig en framställning af vigt. Ibland oss uppträder en ung man, uppkallad måhända af den vackraste välmening och de bästa motiver; han visar anlag till talanger, men misslyckas. Han har då talat inom ett samhälle af bröder, som, med deltagandets tystnad, skonsamt bedömma hans framställning; han går ifrån oss, hämtar mera erfarenhet, berigtigar sina idéer; och återkommer, kanske en dag, att taga ett rum ibland våra Talare, hedrande för honom och nyttigt för Fäderneslandet; och det var en följd af bevarad håg; men skulle det också hafva ägt rum, om Galleriet varit vittne till hans första missöde? Eller ägen J väl någon säkerhet, att de 100 personerne der skulle med samma skonsamhet behandlat honom? Jag tror det icke. Frågan koncentrerar sig då i denna viktiga punkt: vinner väl Fäderneslandet, vinner Ridderskapet och Adeln något på, att alla dessa viktiga Considerationer uppoftas, blott för att några timmar förr tillfredsställa den populära nyfikenheten? Mine Herrar! ännu blott några ord. Jag önskar få erinra Eder om en sanning, som icke kan motsägas, och som här synes angelägen att minnas. Ja, det är af 50 års erfarenhet bestyrkdt, att friheten har oftare fallit för missbrukade frihetsbegrepp, än för ministeriel despotisme. Slutligen, och då jag med smärta erfarit, att den, som nu talar emot dagens opinion,

äfven talar emot pluralitetens; bör jag kan hända också gifva ett försvar för min egen, ehuru redan detta är smärtsamt. Tryggt frågar jag, hvilket annat tänkbart motif kan väl mana mig till detta motstånd, än den innerligaste välmening för mitt fädernesland? Ja, med känsla af den våda förslaget har med sig, har jag önskat, att, så mycket i min magt stått, aflägsna den dag, då Ridderskapet och Adeln skall betyda intet, och hopen allt. Hvad annat skulle det väl vara; ty icke är just jag den af Edra Talare, som behöfver vara den räddaste, att låta höra mig. Mina yttranden vid förra Riksdagar och vid denna skola visa, att jag aldrig varit rädd, att uttala den sanning, jag trott vara nödvändig. Mig skall Galleriet aldrig ingifva någon fruktan; och personligen befarar jag ingen ting.

Herr *Rosenqvist*, *Fredrik Leonhard*, anförde skrifteligen:

Vid Riksdagen 1823, då frågan discuterades om tillåtelse för främmande personer, att på Riddarhuset under Ridderskapets och Adels sammankomster få inträde, var jag af den tanka, att en slik tillåtelse ej *borde* någon Svensk Medborgare *förvägras*, så långt rummet medgaf. Att min mening då varit sådan, bevisar min till Protocollet afgifne skrifteliga Reservation, mot Pluralitetens beslut.

Efter tillryggalagde fem år, har jag nu åter haft den tillfredsställelsen, att få höra samma fråga å nyo väckas af en för sina ädla och patriotiska tänkesätt högt värderad Ledamot, Herr Grefve Frölich. Så, som jag tänkte i detta ämne år 1823, så är äfven min öfvertygelse nu, och den skall alltid förblifva enahanda; ty för den, som icke talar eller gör annat, än hvad han efter bästa samvete och öfvertygelse anser vara *rätt*, för den kan det aldrig blifva vådligt, att handla öppet, och låta hela världen höra hvad han säger. Endast den, som umgås med skefva och friheten förnärmande åsigter, behöfver vara rädd att låta främmande personer vara vittne till hans tal.

Och då vi, såsom Representanter, äro Folkets Ombud, så är väl intet billigare, än att våra Comittenter, få vara åhörare och vittnen till huru vi utföra deras sak.

Detta är min Medborgerliga trosbekännelse, grundad på den öfvertygelse, att upplysningen går framåt och icke tillbaka, och att begreppet om en verkelig frihet icke kan qväfvas hos den, som älskar och värderar, att lefva fri under Lagen.

I fråga om det Reglementariska, torde jag få närmare utveckla mina åsigter, då målet

målet återkommer från RiddarhusUtskottet, dit jag anhåller att det må varda remitteradt.

Herr *Lefrén, Johan Pehr*: Jag känner mig 5 år yngre, då den älskade frågan åter är före, som för 5 år sedan försvarades af mig och många dess vänner med all den värma och kärlek, som jag tror den förtjenar. Jag vill dock icke uppehålla Höglöflige Ridderskapet och Adeln, utan blott förena mig med Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt samt Friherrarne Åkerhjelm och Sprengtporten, jemte de öfrige, som här yttrat sig för publiciteten.

Herr *von Becker, Carl Johan*: Då jag redan vid Riksdagen, år 1823, hade äran, att ifrån detta rum, i min ringa mån biträda och understödja deras tanka, som yrkade publicitet vid våra öfverläggningar, får jag nu så mycket heldré i hufvudfrågan förena mig med den derom af Grefve Frölich väckte och af Grefve Hamilton understödde Motion, som jag tror, att den framskridande upplysningen än mera stadgat och utbildat Fäderneslandets vänners tänkesätt öfver denna fråga. Jag anser nu öfverflödigt, att upprepa alla de skäl för saken, som både jag och de, hvilka med mig voro af enahanda mening, då fram-

ställde, och hvaraf flere nu blifvit å nyo förebragte. Hvad åter det reglementariska beträffar, får jag förena mig med Friherre Åkerhjelm i den önskan, att frågan härom må remitteras till RiddarhusUtskottet för att der i sådant afseende undergå en förberedande fullständig behandling. En värd Talare har framställt den förmodan, att främmande personers närvaro på detta rum, skulle nedstämman det mod, som fordras, för att här höja sin röst, ett mod, som kanske snarast jag sjelf genom insedd oförmåga kunde komma att sakna; men derpå får jag allenast svara, att den som vågar höja sin röst inför en samling, sådan som denna, icke blott *lysande*, men äfven *upplyst*, måtte icke frukta närvaron af ett eller annat dussin främmande personer. Detta skulle ju vara detsamma, som att vänta hos desse en högre bildningsgrad, vidsträcktare kunskaper och ett större ljus, än här förut finnes. Jag känner och vördar förmycket mitt Stånd och de talanger, som röjas inom detta Hus, för att dela en sådan förmodan, och jag tror alltså att den, som på ett enkelt anspråkslöst sätt vill här framställa sina tankar, icke blir stumm, eller mera förlägen om några åhörare skulle öka denna samling.

Herr *Tham*, *Wolrath*: I hufvudfrågan anser jag mig icke böra uppehålla Ridderskapet och Adeln med någon framställning,

då jag i den fullkomligen förenar mig med Friherrarne Sprengtporten och Åkerhjelm; men i afseende på nyttan eller skadan af publiciteten, och de, i följd deraf yttrade farhågor, må det tillåtas mig anföra min tanka. — Utan att kunna skryta, hvarken af mod eller öfverlägsna insigter, har jag dock alldrig känt mig böjd, att låta kufva mig af opinionen, om den icke varit i öfverensstämmelse med de åsikter, till hvilka jag blifvit ledd af kärlek till mina Medborgare och mitt Fosterland. Denna känsla tror jag äfven tillhöra Ridderskapet och Adeln. Jag kan därför icke eller föreställa mig, att Ridderskapets och Adelns mod, att yttra hvad som är rätt och nyttigt för Fäderneslandet, skall kufvas deraf, att 50 eller 100 åhörare få inställa sig härstädes. Jag tror det så mycket mindre, som jag icke anser det möjligt, att Ridderskapet och Adeln låter några främmande åhörare komma in på detta samlingsrum, utan med sådane reglementariska villkor, de der förekomma alla obehöriga personers inträde, äfvensom deras, hvilka icke hafva nog insigt, att bedömma våra öfverläggningar; men deremot lätta inträdet för hvarje sjelfständig Medborgare och redlig man. Nyttan deraf, att våra Medståndare här få inträde kan icke misskännas. Hvad återstår väl för Ridderskapet och Adeln af deras urgamla rättigheter mer, än den, att på sin egen bekostnad härstädes få försvara

sitt Fädernesland och sin Constitution? Må vi äfven för andra bevisa, att vi älska detta Fädernesland och denna Constitution! Då skola icke Dagbladsskrifvarne genom för hastigt uppsnappade berättelser längre vilseföra Publiken; den skall då sjelf höra oss, och jag kan derföre icke annat än tillstyrka publiciteten; men tillika yrka, att saken må remitteras till RiddarhusUtskottet, på det den må uppgöras så, att den nytta man deraf önskar kan vinnas. Med fågnad hör jag medgifvas, hvad jag icke eller skall underlåta att yrka, nemligen, att Ridderskapet och Adeln äger sjelf afgöra om publicitetens införande, utan afseende på hvad de öfriga RiksStånden derom besluta; men jag öfverlemnar för närvarande, huruvida det lagbud, som i anledning deraf kan blifva uppgjordt, med straffbestämmelser för de oordentligheter, som härvid kunna begås, bör i annan constitutionel väg fastställas. Jag inskränker mitt yttrande härutinnan, och förnyar min anhållan om Remiss till RiddarhusUtskottet.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: En värd Talare har förespeglat Ridderskapet och Adeln faran af publicitetens antagande, och såsom ett bevis derpå anført hvad som passerade utanför Riddarhuset år 1789. För att vederlägga detta, skall jag utbedja mig att få kasta en flygtig blick tillbaka på Riksdags-publicitetens öden i äldre tider.

Ifrån år 1719, ända till 1740:talet, var publiken aldeles okunnig om hvad Rikets Ständer förebade, annorlunda, än genom de Förordningar, som emanerade, och Riksdags-besluten. Då först började Rikets Ständer känna behof af att låta allmänheten åtminstone veta hvilka motioner, som väcktes, och hvad öde dem vederfors. Dervid förblef det till 1756, då Regeringen gjorde ett alfvarsammare försök, att införa en ny sakernas ordning. Rikets Ständer funno sig då icke längre nog starka inom sig sjelfva, under den hårdare spänningen. De trodde sig behöfva stöd af allmänna opinionen; och de begynte derföre låta utgifva RiksdagsTidningar, på det allmänheten måtte få en fullständigare kännedom om hvad som inom Stånden föreföll. Härvid förblef det till inemot 1772, då behofvet ännu mera kändes af ett stöd från allmänna opinionen, och då vidlyftigare utdrag af vissa Riksdags-handlingar började utgifvas. Men i samma mohn detta behof blef mer kämbart, utvidgades också publiciteten; så att Ridderskapet och Adeln, Borgare- och BondeStånden år 1786 låto utgifva fullständigare utdrag af sina Protocoller; och år 1789 började bemälte Stånd meddela allmänheten fullkomlig kunskap om hvad hos dem föreföll, genom tryckning af utförliga Protocoller, men detta fann Regeringen så betänkligt, att Ridderskapet och Adeln, som den i synnerhet ville åt-

komma, ej hann låta trycka mer än fyra ark, förr, än ett förbud emot fortsättningen utkom; och äfven desse fyra ark blefvo till försäljning förbjudne. Det är troligt, att om denna tryckning fått fortsättas, hade det, som sedan hände, icke kunnat äga rum; och jag är fullt öfvertygad, att, om allmänheten här haft tillträde, hade det icke så, som det skedde, lyckats, att uppreta de ofrälse Stånden och allmänheten mot Ridderskapet och Adeln. Icke heller hade då en proposition, som besvarades med ett sådant *Nej*, att det hördes längst upp i StorKyrkbrinken, kunnat af den Høge Ordföranden förklaras vara besvarad med *Ja*. Jag får derföre hemställa, om man icke härutaf skulle tvärtemot den värde Talarrens mening, kunna i någon mon hämta bevis för publicitetens nytta.

Herr *von Heyne, Georg*: Tvänne uttryck af Friherre Boije hafva synnerligen fäst min uppmärksamhet. Det ena, hvarmed han tyckts vilja injaga någon fruktan hos Ridderskapet och Adeln, genom exemplen af det uppträde, som passerade på Riddarhuset och i Riddarhusets trappor vid 1789 års Riksdag. Jag vågar hemställa till Ridderskapet och Adeln, som känner historien här om, så väl som jag, om det då fanns något tillfälle för andra än Ridderskapets och Adeln's egna Ledamöter att inkomma i Salen. Jag vill påminna mig att äfven *Extra Capita*

dertill hade tillstånd; men just den omständighet, att icke främmande personer hade inträde, torde varit orsaken till det uppträde, som ägde rum på Riddarhustorget. Det andra uttrycket, som syntes göra eller åtminstone tycktes vara beräknadt att göra något intryck, var att talare med mindre förmåga skulle genom främmande åhörare närvaro hindras att yttra sig. Jag för min del skulle då aldrig någonsin vågat uppträda såsom talare bland Ridderskapet och Adeln i fall vilkoret vore, att visa sig som vältalare; men frågan är ju endast, att såsom en sann vän af Fäderneslandet och med redligt hjerta uttala dess behof och önskningsar, helst politiken icke berättigar till inträde i någon Svensk Academi.

Grefve *Spens, Carl Gustaf*: Också jag uppstiger på detta rum, att tala för den publicitet, som jag vid förra Riksdagen hade tillfälle att försvara, med upriktig känsla åtminstone, om ej med framgång; och tillfälle att likaledes försvara i det Utskott, dit Ridderskapets och Adels förtroende kallade mig, och som jag såg med nästan enhällig pluralitet af Utskottet antagen, och öfverlemnad till Ridderskapets och Adels ompröfvande. Då jag flere månader sedan, efter en långvarig sjukdom, hit återkom, fann jag saken ännu oafgjord, och hade tillfredsställelsen att få lägga min röst till deras, som blefvo af Ridderskapets och

Adelns pluralitet öfverröstade. Saken förkommer nu å nyo, och samma önsknin-
gar återkomma hos mig, och skola alltid
förnyas så länge jag lefver, då frågan är
om något, jag anser, såsom här är händel-
sen, väl icke som ett stort, men dock som
ett litet steg framåt på det constitutionel-
la lifvets bana. Jag kan derföre icke an-
nat än förena mig uti de åsigter Grefve
Frölichs motion innehåller. Dock vill jag
till Protocollet yttra den tanka, att icke
allt är gjordt med publiciteten. Det är
min öfvertygelse, att innan det constitu-
tionella lifvet kan fulländas, behöfves en
representationsförändring, och några få an-
dra saker. Jag säger, detta är min öfver-
tygelse, men jag gläder mig med detsam-
ma, att de djupare förändringarne i hvad
som förut fanns undangjordes 1809; jag
högmodas deröfver, att ingen förändring
behöfves i Nationens character, innan jag,
eller mina barn, kunna hinna den tid, då
talarne i Sveriges sak upstiga, icke här och
der blott såsom stjernskott, utan de flästa,
och de som verka på de flästa, med obe-
roende, icke blott af opinionens väderväx-
lingar, utan äfven af de väldigas nycker,
som de derföre förakta, att de veta det
sanning förr eller sednare skall segra, och
känna att deras röst genljuder, visserligen
till en början blott inom salars hvalf, men,
om sanning var i orden, tidigt eller sent
uti millioners hjertan.

Herr von Hartmansdorff, August:

Jag anser mig böra yttra, att den mening för offentligheten, hvilken jag vid förliden Riksdag förfäktade, den hyser jag ännu lika bestämdt och lika varmt. Hvad jag velat anföra *mot* någre talares åsikter vid detta tillfälle, har redan till en del blifvit framställt, särdeles af Herr Cederschjöld; dock utbeder jag mig att få tillägga något. — Det har blifvit sagt, att man åsyftat att genom offentligheten vid våra öfverläggningar, hos Nationen väcka en större tillgifvenhet för Grundlagarne; ja en sådan värma, att den skulle leda till democratisk öfverdrift. Den ifrågavarande tillgifvenheten önskar jag, och den kan svårligen vinnas, utan en närmare bekantskap emellan Nationen och hennes representanter; ty man älskar icke en obekant, och man understödjer icke den, som är en likgiltig. Derföre måste offentligheten äfven hos oss vara ett medel, hvarigenom folkets ombud kunna koppas, att vinna säkrare stöd af folket. Den demokratiska öfverdriften på Riddarhuset fruktar jag icke; ty att genom offentligheten utsätta sig för depopularisering, såsom en Talare anført, är att se saken blott från den ena sidan. Å den andra är man här redan utsatt för inflytandet af de Makthafvandes närvaro och för de olägenheter, som kunna följa deraf, att man emot dem frimodigt höjer sin röst. Männe icke detta inflytande redan

är så mäktigt, att det behöfver någon motverkan genom närvaron af andra Medborgare, som kunna höra och se, huru här tillgår. Ofta skjuter man skulden på Rikets Ständer för utgången af de välmenta och fosterländska förslag, som göras. Må andra än de, som sjelfve äro Riksdagsmän, och som kunna sägas tala i egen sak, få vara tillstädes vid öfverläggningarne, och se hvem som främjar det goda, hvem som hindrar det. Öppenheten leder till sanning och förtroende. Det är blott obekantskapen med hvad Ridderskapet och Adeln gör, som kan åstadkomma sådana uppträden, som 1789, utan motstånd af andra Medborgare. Dylika tillställningar kunna väl förnyas, sedan främmande åhörare här fått inträde; men då skall Ridderskapet och Adeln icke vara utan ojäfviga lefvande vittnen, huru Ståndet sig förhållit, och huru det blifvit behandladt. Man har sagt att det vore bara *fraser*, som blifvit yttrade för offentligheten, och att skälen icke hvilade på någon reel grund. Må fosterlandskänslan få sårande tillmälen under hvad form som helst, hon dödas icke deraf; hon uppflammar derigenom kan hända lifligare än förut. — Men om vi hålla oss blott till realiteter, eller till hvad som företrädesvis så kallas, nemligen penningen, så måste det medgifvas, att om offentligheten infördes, och Protocolls-tryckningen med detsamma uphörde, skulle vi bespara oss

en utgift af åtminstone 25,000 R:dr för hvarje Riksdag; ty vid den sista uppgingo tryckningskostnaderne till 52,000 R:dr, hvaraf Protocollen väl medtogo hälften. Måne icke detta förhållande äfven bör tagas i öfvervägande på en tid, då ökade anslag i alla rigtningar begäras? Jag tror det så mycket mera, som det är sannolikt, att i samma mon det grundlagliga regeringsättet stadgas, och den representativa författningen utvecklas, i samma mon skola Riksdagarne blifva tätare, och flere Talare upstå, som yttra sig, utan att läsa ur papper; i samma mon skall också arbetet vid Protocollet, skrifnings- och tryckningskostnader fördubblas, och sjelfva dessa materiella hinder för ärendernes fortgång nödga oss till offentlighet. Sluteligen bör jag erindra Ridderskapet och Adeln om de framsteg saken gjort sedan sista Riksdag. Då talade icke en, utan, så vidt jag minnes, flere bland Konungens Rådgifvare *mot* offentligheten; nu hafva vi haft den tillfredsställelsen höra en ibland dem tillstyrka hennes införande. För min del instämmer jag i Friherrarne Åkerhjelm's och Sprengtportens förslag.

Grefve *Gyldenstolpe*, *Carl*, anförde skrifteligen:

Jag uppträder nu för första gången att yttra mig inför detta upplysta samfund.

Jag har ej låtit förleda mig af ett blindt förtroende till min förmåga, utan har begärt ordet af den orsak, att jag ansedt för en skyldighet, att meddela några upplysningar, som jag varit i tillfälle att förskaffa mig rörande det ämnet, hvilket nu utgör föremålet för vår öfverläggning. Värdes därför, mine Herrar! med välvilligt öfverseende emottaga min framställning, och ursägta dess brister. Åtskillige af de värde Talare, som yttrat sig i frågan om publiciteten, hafva anfördt exempel från främmande länder. Publiciteten inom Engelska Parlamentet har isynnerhet blifvit framställd såsom ett mönster, hvilket vi borde efterfölja. Åtskilliga omständigheter rörande den samme hafva dock blifvit förbigångne, och torde det därför tillåtas mig att derå få fästa Höglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet. Publiciteten inom Engelska Parlamentet är ingalunda af den vidsträckta omfattning man föreställer sig. I både Öfver- och Underhuset finnes blott utrymme för etthundrade åhörare, och likväl har London en folkmängd af 1,200,000 menniskor. Således kan blott en tolf-tusendedel af dess innebyggare i sender få afhöra Parlamentets discussioner. En sådan publicitet är i sanning betydligt inskränkt. Men ej nöjde dermed, hafva Engelsmännen ytterligare dervid fäst ett vilkor, som, ehuru genom missbruk i sednare tider mer eller mindre åsidosatt, lik-

väl verkligen finnes anbefaldt, det nemlig, att hvarje inträdesbillett bör, för att vara gällande, finnas försedd med någon ParlamentsLedamots egenhändig underskrift. Detta försigtighetsmått, som äger sin grund i förtroendet till hvarje ParlamentsLedamots urskillning och omdöme, är af väsendtlig nytta. Derigenom blifva billetterne blott med urval utlemnade, och endast personer med bildning komma att bevista öfverläggningarne. En annan vigtig omständighet vid publiciteten inom Engelska Parlamentet är det stora ansvar, som åligger hvarje TidningsRedacteur i afseende på de tal han inför i sin tidning. Finner någon ParlamentsLedamot, att hans yttranden blifvit oriktigt framställda i någon tidning, har han rättighet, att inför Huset kalla utgifvaren deraf, som ovillkorligt är förbunden att inställa sig. Sedan denne erkänt, att han är utgifvare af den ifrågavarande tidningen, frågar den Parlaments-Ledamoten, som låtit kalla honom, de öfrige Ledamöterna af Huset, om han någonsin nyttjat sådana uttryck, som man behagat tillägga honom, och då denna fråga besvaras med nej, blir tidningsutgifvaren, allt efter Husets godtfinnande, ålagd, att antingen inför detsamma göra offentlig afbön för sitt oriktiga framställningssätt, eller ock att träda i häkte i stadsfängelset Newgate, för att der kvarblifva, till dess Parlamentet blifver proro-

geradt. Detta beslut går genast i verkställighet, utan att till någon annan domstol behöfva hänskjutas. Hvad jag nu haft äran anförä, hoppas jag tillräckligen bevisar, af hvad ömtålig beskaffenhet man i sjelfva England anser frågan om publicitet vid Parlamentets sammankomster, och huru man på förhand varit betänkt, att förekomma de deraf uppkommande olägenheter. Jag säger på förhand, emedan den i England existerande publicitet alldrig de jure är tillåten. Att närmare detaillera dessa olägenheter, anser jag öfverflödigt, då en värd Talare redan gjort det med så mycken skicklighet, utan förenar jag mig helt och hållet med hvad Friherre Boije yttrat emot publicitetens antagande vid våra öfverläggningar. Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den remiss, som i detta afseende kommer att äga rum.

Friherre *Sprengtporten*: I anledning af hvad den siste värde Talaren anför, får jag äran yttra, att äfven jag har bevistat några öfverläggningar i Engelska Parlamentet, så väl i Öfver- som i Underhuset; och för mig behöfdes endast en half krona till Vaktmästaren, för att inkomma. Hvad beträffar den omständighet, att Tidningar kunde oriktigt anförä hvad här yttrades, så äga vi ju en tryckfrihets-lag, som förekommer och bestraffar sådant.

Grefve *Gyldenstolpe*: Den tidsut-

dräkt, som ovillkorligen alltid inträffar vid sådana rättegångsärender, vid hvilka den af Friherre Sprengtporten åberopade TryckfrihetsFörordningen här användes, medför alltid menliga följder, emedan den så tillsägende förlamar lagens kraft och verkan. Men så är icke förhållandet i England, hvilket jag redan haft äran yttra. Jag får således, för att icke onödigtvis upptaga Ridderskapets och Adelsns tid, hänvisa Friherre Sprengtporten, till hvad mitt skriftliga anförande innehåller, så väl i detta afseende, som rörande de öfriga inkast han behagat göra.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Min tanke är icke att yttra mig rörande nyttan eller skadligheten af den föreslagne offentligheten. I det fallet hänvisar jag till de anföranden, som af mig afgåfvos vid förliden Riksdag; och för öfrigt, i händelse jag skulle anse mig hafva behof af att utlåta mig i sjelfva saken, tror jag rätta tillfället dertill vara, då frågan återkommer från Utskottet, till slutligt afgörande. Jag vill blott fästa mig vid ett utlåtande af en min ädle och värde vän, hvilket möjligen skulle kunna hos många mota öfvertygelsen om ändamålsenligheten af offentlighetens införande, det nemligen, att den skulle utgöra inledning till en Representations-förändring. Jag för min del anser tvärtom, att ju mera Svenska Folkets öfrige medlem-

mar vinna tillfälle, att inse, med hvad
alfvar och redlighet i vilja och i handling
deras Representanter utföra sine åliggan-
den, ju mera skall verkan deraf blifva, att
man finner, med hvad varsamhet man bör
vidröra den uråldriga byggnad, som så län-
ge bibehållit Sveriges sjelfständighet och
Sveriges frihet. Jag kommer nu till formen.
Frågan om offentligheten kan behandlas på
trenne olika sätt: det ena i constitutionel
väg genom upptagande i RiksdagsOrdningen,
och då kan frågan härom ej väckas i Stån-
dens Plena; det andra vore att göra den
till föremål för en serskild Lag för samtliga
Stånden, hvilket sätt för införande af en
för alla Stånden gemensam *ordning*, utan
upptagande i RiksdagsOrdningen, torde möta
många betänkligheter. Således lærer för vår
behandling här endast återstå det tredje
sättet, eller att öfverlemna frågan till be-
redning åt RiddarhusUtskottet, såsom en
Ståndets enskildta sak. Men då jag likväl
tror den betydligaste invändningen förekom-
mas, genom gemensamt, eller åtminstone
samtida upptagande hos de öfrige RiksStån-
den, så tillstyrker jag, att Ridderskapet
och Adeln antingen nu, eller efter dess,
som jag hoppas, antagande af publiciteten
vid sine öfverläggningar, må inbjuda de
öfrige RiksStånden, att för deras del fatta
likartadt beslut. Äfven anser jag nödvän-
digt, att för de *möjliga*, ehuru visserligen
ej

ej troliga förbrytelser, som af blifvande åhörrare kunde komma att begås, en Lag, i den ordning 87 § RegeringsFormen föreskrifver, beredes samt af Kongl. Maj:t och alla fyra RiksStånden antages. Ett förslag till en sådan Lag ingaf jag vid sista Riksdagen, och skulle ej någon mera lagkunnig, vid denna, med ett sådant förslag inkomma, förbehåller jag mig att få förnya det af mig uppgjorda.

Friherre *Åkerhjelm*: Om mitt minne icke bedrager mig, tror jag, att jag var den förste under denna öfverläggning, som citerade exemplet af publiciteten eller offentligheten vid Parlamentariska öfverläggningar i andra länder. Jag har nu hört af flere värde Talare detsamma förnyas, grundadt på deras personliga erfarenhet. Då jag år 1823 väckte denna fråga, hyste jag den öfvertygelse, att dess inflytelse skulle i allmänhet anses nyttig för national-representationen. Detta inträffade likväl då ej, utan blef frågan, på grund af en motsatt mening, afslagen. Emedlertid, och då saken å nyo under 1823 års Riksdag återlifvades, ansåg jag mig, för ett möjligt beredande af dess framtida lyckligare utgång, böra från officiella källor förskaffa mig upplysningar om de regler, som i England af vana och häfd, samt i Frankrike genom lagar blifvit i detta afseende

vidtagna. Dessa materialier, som jag erhållit, utber jag mig, att till Riddarhus-Utskottet få aflemna.

Grefve *Spens*: Jag har blott begärt ordet i afseende på ett uttryck af Herr Rosenblad. Han har fäst sig vid, att jag skulle sagt, att den fråga, som nu är före, skulle utgöra en inledning till andra åtgärder, hvilka voro att vidtaga i afseende å en representations-förändring. Ordet *inledning* skulle jag åtminstone önska, att icke hafva yttrat. Jag mins att jag glädde mig åt denna sak, om icke såsom ett stort, åtminstone såsom ett litet steg på den constitutionella banan; men att jag dock för min del icke ansåg det såsom det enda. Om värman af min framställning förledt mig, att gå utom ämnet, och nämna en representations-förändring, anhåller jag hos de Herrar, som kunde fästa sig vid detta yttrande, att vi nu blott måtte sysselsätta oss med publiciteten, och frågans remitterande till Riddarhus-Utskottet.

Herr *Lefrén*: Som en vän af publiciteten, Herr Rosenblad framställt en omständighet, som kanske kunde blifva skadlig för saken, tager jag mig friheten göra Ridderskapet och Adeln derpå uppmärksamme. Han nämnde, att en lag kunde behöfvas för de serskildta Stånd, som antogo publiciteten; men behovet är icke för

Stånden, utan för *Åhörarne*, som skulle få inträde i *Stånden*. På det man icke må tro att publicitetens antagande medför behofvet af att bryta mot constitutionella former, vill jag erinra, att nu icke är fråga om Grundlag, utan om en Criminallag; och den kan, såsom Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt nämnt, antagas genom tre Stånds pluralitet; men sjelfva *quæstio an* kan hos hvarje Stånd serskildt afgöras med *nej* eller *ja*; allt som det finner känslan för allmän rätt fordra.

Herr *von Quanten, Carl*: Jag förenar mig med Grefve Frölich och Friherre Åkerhjelm, samt röstar för publiciteten, emedan jag hoppas, att den skall närmare utveckla nödvändigheten af en representations-förändring.

Herr *Rosenblad*: Som man missförstått hvad jag haft äran yttra om den föreslagna lagen för af åhörare möjligen begående förbrytelser, får jag nämna, att det var ett misstag i val af ord, då jag sade, att lagen skulle fordra Kongl. Maj:ts och *de fyra RiksStåndens* bifall, ett misstag, som man lättligen bordt kunna inse, då jag ställt denna lag i kathegorien af de i 87 § RegeringsFormen omnämde lagar. Min tanke kunde naturligtvis ej vara någon annan, än att härtill fordrades Kongl. Maj:ts och *Rikets Ständers* bifall, i den ordning

och med de former Grundlagarne för antagande af allmän Criminal-lag stadga.

Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarškalken frågade, om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad.

Ropades *Ja*.

Hvarefter *Hans Excellence Herr Grefven och LandtMarškalken* hemställde, att Grefve Frölichs ifrågavarande Motion måtte, jemte de af åtskilige Ledamöter, rörande samma ämne, afgifne yttranden, till RiddarhusUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Friherre *Boije, Ludvig*: Hos Eders Excellence samt Högloflige Ridderskapet och Adeln får jag vördsamt hemställa, om icke RiddarhusUtskottet kunde från i dag anmodas uppsätta förslag till en ny Riddarhus-Ordning.

Grefve *Spens, Carl Gustaf*, uppläste följande:

RiddarhusUtskottets committerande, att med det allraförsta, synnerligen då saken är så beredd sedan sista Riksdagen, att det snart kan låta göra sig, inkomma med förslag till de nödvändiga förbättringarne i RiddarhusOrdningen, är ämnet för detta Memorial. Hvarje fråga härom, så snart

den ej af någon under Riksdagen antagen Grundlags-ändring föranleddes, måste numera väckas in pleno. Så stadgade 51 § i det af Ridderskapets och Adeln vid 1823 års Riksdag godkände förslag; och denna §, som utgör den 50:de i 1823 års Riddarhus-Ordning, blef bland dem, som vunno Konungens stadfästelse. För det närvarande har denna § för Ridderskapet och Adeln den olägenhet, att det icke torde vara nog i ett för allt föreslå, det RiddarhusUtskottet måtte erhålla uppdrag att pröfva så väl RiddarhusOrdningen, som det af Ridderskapet och Adeln i Decemb. 1823 godkända förslag, utan att hela detta måste här in pleno genomgå och motiveras. Jag nämner detta, såsom ursäkt för ett långt dictamen. Kanhända, om Ridderskapet och Adeln behagar skänka mig sin uppmärksamhet, är det dessutom icke olämpligt, att i sitt minne återkalla de verkliga skilljaktigheterne emellan 1823 års förslag och nuvarande RiddarhusOrdningen.

Jag har härvid redigerat de föreslagna förändringarna så, att alla de, som tillsammans böra göras eller underlåtas, särskilt äro sammanförde.

Efter min tanka är detta den enda lämpliga form för ett beslut, som sedan ytterligare skall underkastas stadfästelse, och den pröfning, som förstås under, när

ordet *stadfästelse* nyttjas. Det vore be-
 qvämligare både för den beslutande och
 den pröfvande, så väl för mindre tidsut-
 drägt som för mera bestämdhet, om be-
 slutet vid sådana tillfällen alltid upptog
 det förbehåll, att nämnde pröfning måtte
 ske i enlighet med den fördelning, i hvil-
 ken beslutet vore uppställt, så att intet af
 de der angifne stycken, blef till någon del
 stadfästadt och till någon del afslaget eller
 uppskjutet. Man skulle, om denna form
 en gång blefve vanlig, för framtiden undvika
 en stor del af de farhågor, som här d. 18
 i denna månad yttrades.

1:sta Förändringen, som föreslås i 1823
 års RiddarhusOrdning, är afskiljandet af
 alla de §§, som röra Ridderskapets och
 Adelns representations-sätt, och deras sam-
 manställning, så att först ätternas förhål-
 landen bestämmas, sedan de positiva stad-
 ganderna förekomma om personers olika
 rätt att representera sin eller andras ätt,
 derefter de omständigheter angifvas, som
 kunna göra denna rätt om intet. Ändamålet
 med detta system är en lättare och full-
 ständigare öfversigt; och i afseende derpå
 föreslås, att, näst efter den nu varande
 § 1, som afhandlar Ätte-Ordningen i allmän-
 het, uppföra efter hvarannan följande §§:
 50 — om præscriptions-tid för introduc-
 tioner; 53 — om möjligt upptagande af
 äldre Ätters Namn eller Vapen; 7 — om

Commendeurs-ätter; 2 och 8 — om Hufvudman- och Ätteman; 3 — om dessa begges samt fullmäktigs rätt att företrädesvis intaga säte vid Riksdag; 6 — om hinder deremot i allmänhet; 9 — om utrikes rest, utrikes tjenst-förpligtad, eller fången och på utländsk tillåtelse hemmavarande Adelsman; 10 — om utrikes bosatt; 11 — om ur riket afviken; 52 — om ätter, hvilka ej låtit komplettera sina genealogier. I sammanhang härmed föreslås, att borrtaga från § 50, och tillika från hela Riddarhus-Ordningen det sista momentet, som angår lottnings i Adelige JungfruStiftet, och bör höra till stadganderne derom.

2:dra Förändringen: I enlighet med principen, att ingen stadga onödigtvis bör hänvisa till en annan, att de ord, som i senare §§ definieras, icke förut böra vara nyttjade, och olika benämningar på samma sak undvikas, föreslås: att utesluta i § 1, såväl hänvisningen till Matrikeln, som orden: *genom dess hufvudman*, och att i § 3 utbyta ordet *man af Ätten* emot *Ätteman*.

3:dje Förändringen: I § 3 föreslås näst efter ordet *fullmäktig*, der detta första gången förekommer, införandet af orden: *som sjelf är introducerad Svensk Adelsman*.

4:de Förändringen: Nuvarande 2 och 8 §§, hvilka tillsammans afhandla grunderna för benämningarne *Hufvudman*, *Ätteman*, m. m., på hvilka hela Ridderskapets

och Adeln's Representations-stadga beror, visa sig vid närmare påseende ganska mörka. Bästa utvägen att afhjelpa detta synes vara: att sammanföra bägge dessa §§ till en, att deruti först definiera ordet *stamfader*, i motsats emot *Ätteman*, derefter skilja den Ätteman, som är *Hufvudman*, från dem, som äro *fjernare* eller *närmare* i Ätten, samt dessa sednare sinsemellan; att vid definitionen af ordet Ätteman, om möjligt är, tillika omfatta dem, som nuvarande § 2 kallar *Expectanter*, eller de Adelsmän, som kunna ärfva högre värdighet; och att i det stället särskilt stadga till hvilken Ätt, i afseende på säte och stämman å Riddarhuset, den Ätteman bör räknas, som kan ärfva mer än en Ätts värdighet, och slutligen såsom en exception bestämman förhållandet med de, enligt särskildta principer, till Grefflig och Friherrlig värdighet upphöjda Ätter. Enligt dessa grunder är den redaction uppgjord, som af Ridderskapet och Adeln 1823 i Dec. antogs, och igenfinnes i Protocollerne för nämnde månad. Det dåvarande RiddarhusUtskottet sökte vid förslagets utarbetande ibland annat sorgfälligt att göra §:u oafhändig af möjligen blifvande Grundlags-förändringar; och de enligt 1809 års grunder tillkomne ätter äro med flit ej ens nämnde. Deremot äro vid definitionen af ordet Ätteman, alla, som ej äro Adelsmän, uteslutne; hvilka desse äro, bör ej RiddarhusOrdningen fördrista sig att

bestämma, då det i RegeringsFormen skett. I afseende på de personer, hvilka äro Adelsmän, men så kallade Expectanter, kan det deremot bero på Ståndets enskilda representationsstadga, att afgöra, för hvilkendera Ätten de kunde såsom Ättemän sitta, och för hvilken de behöfva fullmagt. Icke vill jag påstå, att alla knutarne äro upplösta eller afhuggne; de som, lika med mig, sistlidne Riksdag hade den äran att sitta i RiddarhusUtskottet, och med mycken omsorg studerade dessa ämnen, erforo dessa knutars antal; jag mins dem icke nu alla, men de äro flere, än man på förhand anar. Den nya redactionen har således möjligen samma öde med den gamla, att lemna rum för olika tydningar i några sällan förekommande fall; vår afsigt var att göra dessa betydligt sällsyntare, och detta hoppas jag vara vunnit. Såsom grund för mitt påstående, att en alldeles fullkomlig redaction af denna § knapt kan pretenderas, ber jag att få påminna, det Ätterna på Riddarhuset tillkommit enligt minst 4, till sina principer, olika lagar, nemligen: de äldre grunderne för adlandet af hela ätten, de olika stadgarne om CommendeursÄtter, Gustaf II Adolphi på sins emellan olika sätt skrifve dotationer af Greflig och Friherrlig värdighet, hvilka hvar för sig måste tydas efter orden, slutligen 1809 års RegeringsForm, hvars 37 § redan är befunnen vara så mörk, att åtskilliga ändringar ifrågakommit, bland an-

nat den ganska viktiga af orden: *efter honom till efter hans död*. Lika bestämdt jag önskar denna sista förändring, hvarför utan, om ock inga andra orsaker voro, Riddarhusets väggar snart skola behöfva skjutas isär, lika litet undfaller mig, att derefter måste de Ätter, som blifvit utnämnda, medan ännu de otydliga orden *efter honom* tolkades på sätt, som hittills skett, komma att utgöra en särskild class, hvars tillvaro mången gång icke i liten mån kommer att öka förvirringen.

5:te Förändringen är ett tillägg näst efter den nuvarande § 7 af en ny §, som skulle utesluta från så väl omedelbar, som medelbar Representationsrätt på Riddarhuset dem, som i annat stånd äro Riksdagsmän, eller såsom Talmän i RiksStånden i allt fall mera inflyta på Riksdagens gång, än någon enskild Riksdagsman.

6:te Förändringen, som föreslås, är att på lika sätt och af samma grund, som förut blifvit nämnt i afseende på de §§, som innefatta representations-stadgan, efter hvarannan och i mer systematisk ordning uppföra dem, som afhandla hvad som erfordras till Ståndets samlande såsom Stånd vid hvarje Riksdag, och till Utskottens sättande, enligt RiksdagsOrdningen. De §§ i nuvarande RiddarhusOrdning, som röra detta ämne, skulle då sins emellan erhålla följande ordning: 12 och 13 — om anteck-

ningarne; 5 — om de fall, då Hufvudman kan intaga säte för annan Ätt, samt om Fullmäktig, när Hufvudman dör, antingen får representera sin egen Ätt, eller dens, som fullmagt utgifvit; 14 — om origtiga Betyg, som företes vid anteckning, och om oriktigt utlemnad pollet; 15 — Formuläret till fullmagt; 16 — om obehöriga fullmagter; 17 — om platsernas indelning i Riddarhussalen, och om bänklister; 18 — om pollets uppvisande, och ansvar för utlåning deraf; 20 — om Ståndets sammankomster före andra anteckningen, samt om hvad, som bör finnas på LandtMarskalks-bordet; 19 — om sättet att välja de i RiksdagsOrdningen föreskrifna Electorer till val af Ledamöter i Utskotten, hvilket, enligt närvarande RiddarhusOrdning, sker medelbart genom Bänkmän; 20 och första mom. af 24 — (sammanförde under en §) om Electorerne valförrättning; 22 — om bänkman, som till Elector, och Elector, som till Utskotts-Ledamot väljes; 24 — (till dess andra moment) om tillstånd för bänkmän och Electorer att från Riksdagen afresa på kort tid; 21 — om Ordförande i Utskott; 23, 25, 26 och 27 — om UtskottsLedamots afsägelse, eller ansökan om ledighet, samt ansvar för underlåten återkomst; 28 — om anslagstimman till Plenum och till Utskotts-sammanträden.

7:de Förändringen, som föreslås, är i afseende på nuvarande RiddarhusOrdning

12 och 13 §§, hvilke afhandla antecknings-sättet. För korrtheten skull hänvisa jag till Ridderskapets och Adels beslut vid förra Riksdagen och vill här blott uppgifva de betydligaste skiljagtigheterna. Nämnde 2 paragrafer äro för redighet skull fördelte i tre; den förra om anteckning i allmänhet, den andra om anteckningarnes antal, innan RiddarhusUtskottet är satt, och den tredje om anteckning inför RiddarhusUtskottet. En betydligare förändring ligger deri, att då nuvarande redaction framställer LandtMarskalken, såsom den der, jemte RiddarhusDirectionen och vissa af det blifvande Ståndets Ledmtöer, förrättar de första anteckningarna, men lemnar dervid obestämmt om han är Ordförande, med eller utan rösträtt, och möjlighet att, när tvist uppstår, öfverröstas, är det nu föreslagit, att LandtMarskalks befattning härvid skall vara densamma, som under Ridderskapets och Adels öfverläggningar. Vid första påseende synes den kanhända härigenom hafva blifvit mera inskränkt; men det förhåller sig tvärtom, och ändringen är just föreslagen, för att undanrödja det opassande förhållandet, att, enär en tvist skulle till Ståndet hänskjutas, som uppstått emellan de antecknande personerna, LandtMarskalken inclusive, Ståndet skulle komma att in pleno debattera öfver sin egen LandtMarskalks-åtgärd, öfver dens beslut, som inför sjelfva Ståndet är Grundlagens och Konungens